



Forum of Federations

The Global Network on Federalism and Devolved Governance



လက်ထဲက ငှက်တကောင်

၂၀၀၈ မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ဖက်ဒရယ်ပုံစံကိုလေ့လာသုံးသပ်ချက်

A BIRD IN THE HAND

The Federal Pattern of Myanmar's 2008 Constitution

Marcus Brand

Forum of Federations Myanmar Country Office

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်မြန်မာနိုင်ငံရုံး
Forum of Federations Myanmar Country Office

အမှတ် ၅(က)၊ ၅ လွှာ၊ နဝရတ်ကွန်ဒို၊ စမုံလမ်း၊ ဒဂုံမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဖုန်း - +၉၅ ၁ ၃၈၇ ၅၅၁

ပုံနှိပ်ခြင်း

တတိယအကြိမ် (ဇွန်လ ၂၀၁၉)

အုပ်စု

၂၀၀၀ အုပ်

ထုတ်ဝေသူ

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ် မြန်မာနိုင်ငံရုံး

ပုံနှိပ်သူ

ဦးကျော်သူ၊ သဒ္ဓါမိုးပုံနှိပ်တိုက် (၀၀၀၀၈)

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုတာဝန်ခံ

Golden Art

Printing & Advertising Media Service

မျက်နှာဖုံးဒီဇိုင်း

Mi Khayae Thin

ဘာသာပြန်

ထက်မင်းလွင်

စာတည်း

ထွန်းမင်းဦး

စီးပွားရေးအကျိုးအလို့ငှာ ရည်ရွယ်သုံးစွဲခြင်း မဟုတ်လျှင် ယခုစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်များကို ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်၏ အမည်ကို ဖော်ပြလျက် လွတ်လပ်စွာ ဖော်ပြ၊ ဖြန့်ဝေ၊ ကူးယူနိုင်ပါသည်။

၃၄၂

Marcus Brand (ထက်မင်းလွင်)

လက်ထဲက ငှက်တကောင် (၂၀၀၈ မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဖက်ဒရယ်ပုံစံကို လေ့လာသုံးသပ်ချက်)/

Marcus Brand (ထက်မင်းလွင်)။ - ရန်ကုန်

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ် (မြန်မာနိုင်ငံရုံး)၊ တတိယအကြိမ်၊ ၂၀၁၉။
၁၃၄ စာ၊ ၁၃.၉၆ x ၂၁.၅၉ စင်တီမီတာ။

(၁) လက်ထဲက ငှက်တကောင် (၂၀၀၈ မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ဖက်ဒရယ်ပုံစံကို လေ့လာသုံးသပ်ချက်)/

လက်ထဲက ငှက်တကောင်

၂၀၀၈ မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ဖက်ဒရယ်ပုံစံကိုလေ့လာသုံးသပ်ချက်

A BIRD IN THE HAND

The federal pattern of Myanmar's 2008 Constitution

By

Marcus Brand

မာတိကာ

◆	အမှာ	i
◆	စာတမ်းအနှစ်ချုပ်	၁
က။	မည်သို့သော နိုင်ငံရေးစနစ်သည် ဖက်ဒရယ်စနစ် ဖြစ်သနည်း။	၃
ခ။	မြန်မာ့သမိုင်းရှိ ဖက်ဒရယ်ဝါဒ၊ ဝိဝါဒကွဲပြားမှုများ၊ မကျေနပ်မှုများအပေါ် ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်။	၁၁
ဂ။	၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ပါဝင်သော ဖက်ဒရယ်အခြေခံ များ။	၃၀
၁။	ပြည်ထောင်စုအဆင့်အောက် (sub-national) တွင် ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် အစိုးရတရပ်တည် ရှိခြင်းနှင့် ယင်းပြည်နယ်များ၊ တိုင်းဒေသကြီးများ (individual units) ၏ တည်ရှိမှုကို ဖွဲ့စည်းပုံအရ အာမခံပေးထားခြင်း။	၃၁
၂။	အချုပ်အခြာအာဏာ ကျင့်သုံးမှုကို ပြည်ထောင်စု အဆင့်၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အဆင့်နှင့် ကိုယ် ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသအဆင့်များတွင် ခွဲဝေကျင့် သုံးကြပုံ။	၃၅
၃။	ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ရှိ အမျိုးသားလွှတ်တော် တွင် ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်းဒေသကြီးများ အညီ အမျှ ကိုယ်စားပြုခွင့် ရရှိခြင်းနှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော် တွင် အမျိုးမညီမျှစွာ ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်းဒေသ ကြီးများ ကိုယ်စားပြုခွင့် ရရှိခြင်း။ (disproportional representation)	၃၆
၄။	ဖက်ဒရယ် (ပြည်ထောင်စု) ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းရာတွင် ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးများကို ကိုယ်စားပြုသည့် အမျိုးသားလွှတ်တော်ကို အနည်းငယ် အမျိုးမညီ	၄၀

သော အခွင့်အရေးပေးထားခြင်း။

၅။ ဖက်ဒရယ်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ရာထူးနေရာများ (federal organs) ရွေးချယ်ရာတွင် (အမျိုးသားလွှတ်တော်မှ တဆင့် သေးငယ်သော ယူနစ်များအတွက် ဘက်မညီသော (ပိုသာသော) အခွင့်အာဏာများ ပေးထားခြင်း။ ၄၂

၆။ ဖက်ဒရယ်အဆင့် (ပြည်ထောင်စုအဆင့်) နှင့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် (sub-national) အစိုးရအဆင့် အသီးသီးအတွက် ဥပဒေပြုရေးအာဏာများကို ဖွဲ့စည်းပုံက ပြဋ္ဌာန်းခွဲဝေပေးထားခြင်း။ ၄၄

၇။ တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်နယ်များသည် ကြွေးမြီကိစ္စများအပါအဝင် ယင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဘတ်ဂျက် ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ကြောင်း ဖွဲ့စည်းပုံက အာဏာအပ်နှင်းထားသည်။ ၄၇

၈။ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှု တစ်ခုတရားပေါ်ပေါက်လာလျှင် မည်သို့ မည်ပုံ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရမည်ကို ဖွဲ့စည်းပုံက ပြတ်သားရှင်းလင်းသော အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ရန် အစီအစဉ်တခုကို ချမှတ်ပေးထားသည်။ ၄၈

၉။ အစိုးရအဆင့်ဆင့်နှင့် ယူနစ်များအကြား ဖွဲ့စည်းပုံကို အခြေခံသော အငြင်းပွားမှု တစ်ခုတရားပေါ်ပေါက်လာလျှင် အခြေခံဥပဒေခုံရုံးက စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ပေးခြင်း။ ၅၀

၁၀။ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများ၏ နယ်နိမိတ်များကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ အစိုးရအဆင့်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ဖွဲ့စည်းပုံတွင် အသေးစိတ် ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်းနှင့် ယင်းယူနစ်များ၏ သဘောဆန္ဒမပါဘဲ ပြောင်းလဲနိုင်ခွင့်မရှိခြင်း။ ၅၅

၁၁။	တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များအတွက် အုပ်ချုပ်မှု အာဏာကျင့်သုံးရေးဆိုင်ရာ မူဘောင်ကို ဖွဲ့စည်းပုံ က ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်း။	၅၈
၁၂။	ဖွဲ့စည်းပုံက အဆင့်ဆင့်သော အစိုးရအသီးသီး၏ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။	၆၁
၁၃။	ဖွဲ့စည်းပုံက ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်ထောင်စုအကြား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ရင်းမြစ် များကို မည်သို့မည်ပုံ ခွဲဝေသုံးစွဲရမည် ဆိုသည့် မူဘောင်ကို ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသည်။	၆၄
၁၄။	အစိုးရ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ။	၆၉
	သဘာဝသယံဇာတရင်းမြစ်များ။	၇၃
ဃ။	နိဂုံး	၇၆
	နောက်ဆက်တွဲ က	၉၀
	နောက်ဆက်တွဲ ခ	၁၀၄
	နောက်ဆက်တွဲ ဂ	၁၀၆
	ရည်ညွှန်းချက်များ	၁၀၉

အမှာ

ဒေါက်တာမားကပ်စ်ဘရန်း ၂၀၁၂ က ရေးသားသော 'A bird in the hand...'-The federal pattern of Myanmar's 2008 Constitution ကို လက်ထဲက ငှက်တကောင် ၂၀၀၈ မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဖက်ဒရယ်ပုံစံကို လေ့လာသုံးသပ်ချက် ဟူ၍ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်က ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၃ တိုက်မှာ သမ္မတဦးသိန်းစိန်က ငြိမ်းချမ်းရေးဖိတ်ခေါ်၍ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှုများ စတင်အရှိန်ရနေချိန် ဖြစ်ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးရာတွင် အဓိကကျသည့် ဖက်ဒရယ်အရေး ဆွေးနွေးမှုများလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပေါ်ပေါက်လာချိန် ဖြစ်ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဖက်ဒရယ်အရေး ပြောတိုင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအကြောင်းအရာသည်လည်း မပါမဖြစ်သည့် အကြောင်းအရာ ဖြစ်သည့်အလျောက် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိစ္စသည်လည်း အမြဲကြားရသည့် အကြောင်းအရာ ဖြစ်လာပါသည်။

ဒေါက်တာဘရန်း၏ ယခုစာတမ်းမှာ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ၏ ဖက်ဒရယ်ပုံစံကို ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရှုထောင့်က ရေးသားတင်ပြထားချက်ဖြစ်ရာ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်က ကျင်းပသည့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ဖက်ဒရယ်အဆက်အစပ်ကို ဆွေးနွေးရာ၌ နောက်ခံစာတမ်းအဖြစ် ဆွေးနွေးနိုင်ရန် ဘာသာပြန်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စာတမ်းရှင်၏ မူရင်းအင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် စာတမ်းတွင် ယခုစာတမ်းတခုလုံးမှာ စာရေးသူ၏ ပုဂ္ဂလိကအာဘော်သာ ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်ကလည်း ကျွန်တော်တို့၏ အာဘော်မဟုတ်ဘဲ လက်ရှိ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ၊ ဖက်ဒရယ်ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုများကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ဆွေးနွေးနိုင်ရန်၊ အထောက်အကူပြုနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ရင်းဖြစ်ပါကြောင်း ထပ်လောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

စာတမ်းမှာ ၂၀၁၂ ခုနှစ် သမ္မတဦးသိန်းစိန် အစိုးရ အစောပိုင်းကာလများ က ရေးသားခဲ့သည့် စာတမ်းဖြစ်ရာ အစိုးရစနစ်၊ အစိုးရ၏ စွမ်းဆောင်ရည် နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သုံးသပ်ချက်များမှာ သမ္မတဦးသိန်းစိန်လက်ထက်က အစိုးရအပေါ် ဒေါက်တာဘရန်း၏ ကိုယ်ပိုင်သုံးသပ်ချက်များသာ ဖြစ် သည်ကိုလည်း သတိချပ်စေလိုပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းသုံးသပ်ချက်များ အပေါ် လက်ရှိအခြေအနေနှင့် ချိန်ထိုး၊ ယှဉ်ဟပ်သုံးသပ်နိုင်လျှင်လည်း အကျိုးယုတ်စရာမရှိဟု ကျွန်တော်တို့ ထင်မြင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ဆွေးနွေးမှုများအတွက် ဤစာတမ်းက အုတ် တချပ်၊ သဲတပွင့်အနေနှင့် အသုံးဝင်နိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ယုံကြည်ပါသည်။

ထက်မင်းလွင်
ဌာနေကိုယ်စားလှယ်
ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ် မြန်မာနိုင်ငံရုံး

စာတမ်းအနှစ်ချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဖက်ဒရယ်ဆိုသော စကားလုံးကို ဂရုပြုရှောင်ရှားထားသော်လည်း ဖက်ဒရယ်စနစ်ဟု ဆိုနိုင်သည့် ဝိသေသလက္ခဏာများ ပါဝင်နေသည်ဖြစ်ရာ မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရစနစ်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဆိုင်ရာ ပုံစံကို တပိုင်းဖက်ဒရယ်ပုံစံ (quasi-federal) ဟု ဆိုလျှင် အတိကျဆုံးနှင့် အကောင်းဆုံးဖော်ပြနိုင်မည်ဖြစ်သည် ဆိုသည့် အချက်ကို ဤစာတမ်းတွင် တင်ပြဆွေးနွေးထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းဖွဲ့စည်းပုံတွင် မြန်မာနိုင်ငံကို ဖက်ဒရယ်စနစ်ဟု ပြတ်ပြတ်သားသား မဆိုနိုင်သော အပြစ်အနာအဆာအချို့လည်း ရှိနေပါသေးသည်။ ထို့ပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ဖက်ဒရယ်မူဘောင်ကို ချမှတ်ပေးထားသော်လည်း လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှုမှာ အဟပ်ကွာလျက် ရှိနေသေးကြောင်းကိုလည်း ဤစာတမ်းက ဖော်ပြတင်ပြထားပါသည်။

မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံကို တပိုင်းဖက်ဒရယ်ဟု ဆိုရန်အတွက် အကြောင်းအချက်အချို့ ခိုင်ခိုင်လုံလုံ ရှိနေပါသည်။ ပထမဆုံးအနေနှင့် ယင်းသို့ ဆိုလိုက်ခြင်းကြောင့် အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုပုံစံကို ဖြစ်ပေါ်စေသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာနှင့် ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာ မူဘောင်အဝန်းအဝိုင်းများကို နားလည်စေနိုင်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိုအပ်သော အချက်များကို ဖော်ထုတ်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှု၊ တာဝန်ခံမှု၊ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်မှု (ရင်းမြစ်များ) များနှင့် စပ်ဆိုင်သော အစိုးရကဏ္ဍအသီးသီးတွင် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်သည့် ကိစ္စများလည်း ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ ထို့ပြင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများဟု မြန်မာနိုင်ငံတွင် ခေါ်ဆိုလေ့ရှိသော လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားများနှင့် နိုင်ငံတော် (state) အကြား ဖက်ဒရယ်ဝါဒကို ကာလရှည်ကြာစွာ တောင်းဆိုလာခဲ့မှု မည်သို့မည်ပုံ အဟပ်ကွာနေသည်ကိုလည်း အမြင်ရှုထောင့်သစ်တရပ်မှ ရှုမြင်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ တပိုင်းဖက်ဒရယ်ပုံစံဖြစ်သည်ကို နားမလည်နိုင်ကြသော

ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းမှ ပုဂ္ဂိုလ်များသာမက မြန်မာနိုင်ငံအား အကူအညီ ပေးအပ်ရန် သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲလာသော နိုင်ငံရေး ဘောဂဗေဒ အခြေအနေ (စီးပွားရေးအခြေအနေ) ကို စိတ်ဝင်စားနေကြသည့် ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များပါ အမြင်၊ အထင် မှားယွင်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်နေလျက်ရှိသည်ကိုလည်း ဤစာတမ်းက ဖော်ထုတ်တင်ပြထားပါသည်။

က။ မည်သို့သော နိုင်ငံရေးစနစ်သည် ဖက်ဒရယ်စနစ်ဖြစ်သနည်း။

ကမ္ဘာတလွှား အစိုးရအုပ်ချုပ်မှု ပုံစံအသီးသီးတွင် ဖက်ဒရယ်ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သော အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုပုံစံများမှာ အမျိုးမျိုး ကွဲပြားလျက် ရှိပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်အပေါ် မူတည်၍ ဆိုရလျှင် ယနေ့ ကမ္ဘာတွင် ဖက်ဒရယ်ဟု ခေါ်ဆိုရမည့် စနစ်ကို ကျင့်သုံးလျက်ရှိသော နိုင်ငံပေါင်း ၂၅ နိုင်ငံခန့် ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းနိုင်ငံပေါင်း ၂၅ နိုင်ငံအနက် များစွာသော နိုင်ငံတို့မှာ ဖက်ဒရယ်ဆိုသော စကားရပ်ကို တမင်မသုံးဘဲ ရှောင်ကြသည်ကို တွေ့ရသလို၊ အခြားသော တပြည်ထောင်နိုင်ငံဟု သတ်မှတ်ခေါ်ဆိုကြသော နိုင်ငံအချို့သည်လည်း ဖက်ဒရယ်ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည့် အရေးကြီးသည့် ဝိသေသလက္ခဏာများ ရှိနေသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ပတ်သက်လာလျှင် မှားယွင်းသော အယူအဆများ ကျယ်ပြန့်စွာ လက်ခံထားကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤစာတမ်းတွင်မူ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အသေးစိတ် မဖော်ပြနိုင်ဘဲ အကျဉ်းအားဖြင့်သာ ဖော်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာပြရလျှင် ပြည်သူ့ရေးရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချထားသည့် အတိုင်းအတာသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ပုံစံ ဖြစ်၊ မဖြစ်ဆိုသည့် ကိစ္စနှင့် မဆိုင်ဆိုသည့် အချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ အချို့ဖက်ဒရယ်စနစ်များမှာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု အလွန်များပြားသည်ကို မှတ်သားထားသင့်ပြီး အချို့သော တရားဝင် အခေါ်အဝေါ်အရ တပြည်ထောင်စနစ်ဟု ခေါ်ဆိုကြသည့် နိုင်ငံများမှာလည်း အာဏာချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်းကို ကျယ်ပြန့်များပြားသော အတိုင်းအတာနှင့် ယင်းနိုင်ငံရှိ အချို့သော သို့မဟုတ် အစိတ်အပိုင်းများ အားလုံးအတွက် ပေးအပ်ဆောင်ရွက်ထားကြသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ပတ်သက်ပြီး ငြင်းခုံခဲ့ကြသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရပြီး ကနဦးကာလများကပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမျိုးစု လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြောကြဆိုကြလျှင်လည်း ယင်းလူနည်းစု တိုင်းရင်းသားများ၏ ဖက်ဒရယ်မူ တောင်းဆို

မှုနှင့် ယင်းတောင်းဆိုမှုကို စစ်တပ်အစိုးရက အမြဲငြင်းဆိုလာခဲ့သည် ဆိုသည့် နောက်ခံအခြေအနေကို ထည့်သွင်းရှင်းလင်းကြလေ့ရှိသည်။² ၁၉၆၅ ခုနှစ်အထိ အာဏာတည်ခဲ့သော ၁၉၄၇ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေမှာ ပြည်နယ်များအနေနှင့် ခွဲထွက်လိုက ခွဲထွက် နိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးကိုပါ ပေးအပ်ထားသည့် ဖက်ဒရယ်ပုံစံနှင့် ရေးဆွဲ ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံတွင်မူ ဖက်ဒရယ် စနစ်ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်မည့် ဝိသေသ လက္ခဏာများ ပါဝင်လာခြင်း မရှိတော့ပေ။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၈၈ခုနှစ်၊ စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းပြီး နောက်ပိုင်းကာလများ တွင်မူ တမျိုးသားလုံးစည်းလုံးညီညွတ်မှု၊ နယ်မြေဆိုင်ရာ အချုပ်အခြာ တည်တံ့ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ဗဟိုချုပ်ကိုင်ထားမှုတို့ကို အလေးပေး ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ပြင်ပကမ္ဘာကပါ သတိမပြုမိကြသည့်အချက်မှာ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်း ပုံသည် ကာလရှည်ကြာပြီး၊ တပ်က တင်းကြပ်စွာ ထိန်းချုပ်ထား သော အခြေအနေအောက်တွင် ရေးဆွဲခဲ့ခြင်းဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ ကို တပိုင်းဖက်ဒရယ်နိုင်ငံဟု ဥပဒေကြောင်းအရ ဆိုနိုင်သည့် အရေးကြီး သော ဝိသေသလက္ခဏာများ ပါဝင်သည့် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ပုံမျိုး (state structure) ရရှိထားစေသည် ဆိုသည့်အချက်ပင် ဖြစ်သည်။ Union ဆိုသော စကားလုံးကို သုံးစွဲထားခြင်း၊ အမျိုးသားစည်းလုံး ညီညွတ်ရေး ကို ဖွဲ့စည်းပုံတွင် တောက်လျှောက်ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်းများ ရှိနေ သည့်တိုင် ဤအချက်မှာ မှန်ကန်ဆဲပင် ဖြစ်ပါသည်။³

ဖက်ဒရယ်ဟူသော စကားရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ မှားယွင်းသော ရှုမြင်မှုများ ကို ရှင်းလင်းရာတွင် ဖက်ဒရယ်ဆိုသော သဘောတရားကို ကမ္ဘာပေါ်တွင် မကြာသေးမီ နှစ်ပိုင်းကာလများအတွင်း ဥာဏ်သစ်လှုပ်ရှားမှု (ရီနေဆွန်း) ကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်တခုအဖြစ် ရှုမြင်လာကြသည်ကို မှတ်သားရန် လိုပါ သည်။ လူမျိုးစုအရ၊ ဘာသာရေးအရ၊ ဘာသာစကားအရမတူကွဲပြားမှု များ ရှိနေသော နိုင်ငံများတွင် ပဋိပက္ခကို ရှောင်လွှဲနိုင်မည့် နည်းလမ်း တရပ်အဖြစ် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ရှုမြင်သုံးသပ်လာကြသည်ကို တွေ့ရမည်

ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ယူဆသုံးသပ်ကြသည်နှင့်အညီ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို နီပေါ၊ သီရိလင်္ကာ၊ အီသီယိုးပီးယား၊ ဆူဒန်၊ ကွန်ဂိုဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတနိုင်ငံနှင့် အီရတ်နိုင်ငံတို့တွင် ပြောဆိုဆွေးနွေးလာကြပြီး အတိုင်းအတာတခုအထိ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လာကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာတလွှား ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ လေ့လာမှုများ ပိုမိုများပြားလာသည်ကိုလည်း တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။⁴ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဖက်ဒရယ်ဝါဒနှင့် စပ်လျဉ်းလာလျှင် အထင်ရှားဆုံးနှင့် ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုနေသည့် ပညာရှင်များအနက်တဦးအပါအဝင်ဖြစ်သည့် ပါမောက္ခရွန်ဝပ်က ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံများတွင် တွေ့ရှိရသည့် အဓိကဝိသေသလက္ခဏာများကို အောက်ပါ အတိုင်း ဖွင့်ဆိုတင်ပြခဲ့ပါသည်။⁵

“ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် ဖက်ဒရယ်ဟု ဆိုနိုင်စေသည့် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဝိသေသလက္ခဏာရပ်မှာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲဝေအပ်နှင်းထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများနှင့် အခြားဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချထားသည့် ပြည်ထောင်စုများ၊ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံများအကြား ကွာခြားစေသည့်အချက်မှာ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အစိုးရအလွှာအသီးသီးအတွက် သတ်မှတ်ပေးထားသည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သီးခြားလွတ်လပ်စွာ လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်အာဏာကို ထည့်သွင်းအာမခံပေးထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။”⁶

ပါမောက္ခဝပ် အလိုအရ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် အဓိကကျသည့် လက္ခဏာရပ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည် -

- ◆ အနည်းဆုံးအစိုးရနှစ်ရပ်ရှိပြီး တနိုင်ငံလုံးအတွက် ဆောင်ရွက်သော ဗဟိုအစိုးရနှင့် ဒေသယူနစ်များ (ပြည်နယ်များ) အတွက်

ဆောင်ရွက်သော ဒေသအစိုးရများ (ပြည်နယ်အစိုးရများ) ရှိခြင်း၊
နိုင်ငံသားများအတွက် ဆောင်ရွက်စီမံပေးခြင်း။

◆ ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှစ်ရပ်ကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ
ဥပဒေက သီးခြားပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်း။ ဘဏ္ဍာ
ရေးဆိုင်ရာ ရင်းမြစ်များအပေါ် အစိုးရနှစ်ရပ်အကြား ခွဲဝေသုံးစွဲ
မှုကိုလည်း ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပေးထားခြင်းနှင့် ယင်း
အစိုးရအဆင့်တဆင့်စီအတွက် စီမံဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့် အာဏာ
များကို သီးခြားစီ လွတ်လပ်စွာ ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်နိုင်ရန်
ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပေးထားခြင်း။

◆ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ မူဝါဒချမှတ်သည့် အင်စတီကျူးရှင်းများ
အတွင်းဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်စေမည့်
ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် ယင်းဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရများ
လည်း ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်စေရန် ကိုယ်စားပြုခွင့် (representation)
ကို ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ပေးထားခြင်း။ (အများအားဖြင့် တနိုင်ငံလုံး
အတိုင်းအတာနှင့် သက်ဆိုင်သော second chamber မြန်မာ
နိုင်ငံတွင် အမျိုးသားလွှတ်တော်) တရပ်ပါ ရှိစေခြင်း။

◆ ဖက်ဒရယ် အဆင့်တဆင့်တည်းက ပြင်ဆင်နိုင်ခြင်းမျိုးမဟုတ်
ဘဲ ဒေသအသီးသီး (တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များအနက်)
ဒေသအတော်များများက လက်ခံသဘောတူညီမှုဖြင့်သာ ပြင်ဆင်
နိုင်သည့် စာဖြင့် ရေးသားထားသော၊ နိုင်ငံတဝှမ်း ဥပဒေအနက်
အမြင့်ဆုံးဥပဒေဖြစ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတရပ်ရှိခြင်း။

◆ (အစိုးရများအကြား အငြင်းပွားမှုများကို) အပြီးသတ်အတည်
ပြု အဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်သော (တရားရုံး သို့မဟုတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ
သို့မဟုတ် အထူးအခွင့်အာဏာများ အပ်နှင်းထားသော အထက်
လွှတ်တော်ကဲ့သို့သော) အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်းတရပ်ရှိခြင်း။

- ◆ အစိုးရ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၊ တာဝန်များအကြား၊ အစိုးရနှစ်ရပ် မျှဝေ လုပ်ဆောင်သော၊ သို့မဟုတ် မလွဲသာ မရှောင်သာဘဲ ထပ်နေသော ကိစ္စရပ်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အစိုးရနှစ်ရပ်အကြား ပူးပေါင်းအကောင်အထည်ဖော်မှုကို ကူညီထောက်ပံ့ပေးနိုင်သော ဖြစ်စဉ် (process) နှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများ (institutions) တည်ရှိခြင်း။

အထူးသတိပြုရမည့် အချက်မှာမူ အစီအစဉ်ကျနမှုကိစ္စ (order) ပင် ဖြစ်သည်။ ဝပ်က ထပ်လောင်းညွှန်ပြသည့် အချက်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအရ ရှိသော ပုံစံနှင့် လက်တွေ့လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ ပကတိအခြေအနေ မတူ ဆိုသော အချက်ပင် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် ပုံစံသည် အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲလာမည်ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံ ဥပမာများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေမှာ အစောပိုင်းက တပိုင်းဖက်ဒရယ် ပုံစံဖြစ်ပြီး၊ ဗဟိုက ချုပ်ကိုင်ထားသည့် စနစ်များတွင် တွေ့မြင်ရတတ်သည့် ဗဟို လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်မှုများ တည်ရှိပါဝင်နေခဲ့သည့် သာဓကကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ လက်တွေ့လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအပေါ် အထူးအားဖြင့် မူတည်သော နိုင်ငံများမှာ မလေးရှား၊ ပါကစ္စတန်၊ ရပ်ရှား၊ တောင်အာဖရိက၊ စပိန်နှင့် ဗင်နီဇွဲလား နိုင်ငံတို့ပင် ဖြစ်ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဝပ်က ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ လေ့လာပြောဆိုကြရာတွင် ယင်းဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများကို အသေအချာနားလည်ရန်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများအရ ပြဋ္ဌာန်းထားမှုများကို လေ့လာရုံမျှမကဘဲ လက်တွေ့လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် မည်သို့မည်ပုံ ဆောင်ရွက်သည်ကိုလဲ လေ့လာရန် လိုသည်ဟု မီးမောင်းထိုးညွှန်ပြခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံကို မည်သို့ရေးသားထားပြီး အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ လက်တွေ့လုပ်ငန်းကျင့်သုံးရာတွင် မည်သို့ကျင့်သုံးသည်ဆိုသည်ကို နားလည်လိုလျှင် ယင်းအချက်မှာ အထူးအရေးပါသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ⁷

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံတွင် တပ်မတော်အတွက် သီးခြားလုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများ အပ်နှင်းထားသည်ဖြစ်ရာ ယင်းအချက်ကြောင့်ပင် ပုံမှန်ပြောဆိုနေကျဖြစ်သည့် ဒီမိုကရေစီ စံနှုန်းများနှင့်မညီ၊ အစီအစဉ်မကျဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည့်အပြင် ဖက်ဒရယ် စနစ်ဟု ဆိုရန်လည်း ခက်ခဲစေပါသည်။ သို့ရာတွင် အထက်ဖော်ပြခဲ့သော ရှုထောင့်မှ ချဉ်းကပ်ပါက တပ်မတော်က ပါဝင်စိုးမိုးမှုမှာ ပြည်ထောင်စုအဆင့်၊ ပြည်နယ်အဆင့်ဟု ခွဲခြားထားခြင်းမျိုးမရှိဘဲ အဆင့်တိုင်းတွင်ပင် ပါဝင်နေသည်ဖြစ်ရာ ယင်းအချက်မှာ စနစ်သဘောအားဖြင့် ပတ်သက်နေသော အကြောင်းချင်းရာတခုအဖြစ် ယူရမည် ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတော် (state) တခုလုံး၏ ဖက်ဒရယ်သဘောသဘာဝကို စဉ်းစားရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် မသင့်ချေ။^၈ ဖက်ဒရယ်ဝါဒနှင့် ဒီမိုကရေစီအကြားတွင် ရှုပ်ထွေးသော ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှု တရပ်ရှိပါသည်။ သမိုင်းအစဉ်အလာအရ ဖက်ဒရယ်စနစ်များကို ဒီမိုကရေစီမဟုတ်သော နိုင်ငံရေးစနစ်များတွင်လည်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ (ဥပမာ - ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု၊ ချက်ကိုစလိုဗက်ကီးယားနှင့် ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံ)။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ယင်းကဲ့သို့သော ဒီမိုကရေစီမပါဝင်သည့် အခြေအနေမျိုးများတွင် ရှင်သန်ရပ်တည်ရန် ခဲယဉ်းပြီး ယင်းနိုင်ငံများ ဒီမိုကရက်တိုက်ဇေးရှင်းလုပ်ငန်းစဉ်များ ဆောင်ရွက်ကြသည့်အခါ အဆုံးသတ်တွင် ပြိုကွဲသွားစေခဲ့သည်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို မှန်မှန်ကန်ကန်ကျင့်သုံးရန်ဆိုပါလျှင် ဗဟိုအစိုးရ၏ အာဏာကို လျှော့ချကန့်သတ်ထားရသကဲ့သို့ပင် လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရေစီစနစ်တွင်လည်း နိုင်ငံတော်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၊ တရားဥပဒေများနှင့် ဘောင်အတွင်းမှ အကန့်အသတ်နှင့် ကျင့်သုံးနိုင်စေရန် ဆောင်ရွက်ထားမှသာ အမှန်တကယ် လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီ ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ အခွင့်အရေးများကို ထိရောက်စွာ ကာကွယ်ပေးနိုင်မှသာ၊ အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းမှုများ အမှန်တကယ် တည်ရှိနေမှသာ၊ သို့မဟုတ် အာဏာပိုင်းခြားခွဲဝေကျင့်သုံးမှု ရှိနေမှသာလျှင် ဒီမိုကရေစီကိုလည်း အမှန်တကယ် ကျင့်သုံးနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ တရားဝင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံဖြစ်သော ပါကစ္စတန်နိုင်ငံကို ကြည့်လျှင် ဤအချက်ကို သေချာရှင်းလင်းစွာ သာဓကပြုနိုင်

မည် ဖြစ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နိုင်ငံရေးကိစ္စများတွင် စစ်ဘက်က ဝင်ရောက်ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ၊ ယင်းကဲ့သို့ ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို ခွင့်ပြုပေးသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ ပြင်ဆင်မှုများကို နောက်ပိုင်းတွင် ပြုလုပ်လာမှုများနှင့် ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ် (province) များအကြား ဘဏ္ဍာရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကို ခွဲဝေကျင့်သုံးမှုများမှာ တဖက်စောင်းနင်း ဖြစ်လွန်းမကဖြစ်ပြီး ဖက်ဒရယ်စနစ်အပေါ် အပြန်အလှန် သံသယများကြီးထွားလာမှုတို့မှာ ထင်ရှားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံတွင်လည်း ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် မကိုက်ညီသော အခြားအပိုင်းကဏ္ဍများလည်း ရှိပါသေးသည်။ ဥပမာ - တိုင်းနှင့် ပြည်နယ် လွှတ်တော်များ၏ သက်တမ်းသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သက်တမ်းနှင့် တူညီနေခြင်း၊⁹ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်များ၏ တာဝန်ထမ်းဆောင်မှုသည် ယင်းတို့တာဝန်ခံရသည့်¹¹ သမ္မတ၏ ရာထူးသက်တမ်းအတိုင်း ၅ နှစ်ကြာမြင့်ခြင်း၊¹⁰ ဝန်ကြီးချုပ်များကို ဖယ်ရှားနိုင်သည့် အာဏာကို သမ္မတအား အပ်နှင်းထားခြင်း၊¹² တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် လွှတ်တော်များရှိ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များအနက်မှ သမ္မတက ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူး ရွေးချယ်ခန့်အပ်နိုင်ခြင်း (လွှတ်တော်က အတည်ပြုပေးရသည်)၊¹³ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များအနေနှင့် ယင်းတို့အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်နိုင်မည့် ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်အခါ ယင်းတို့သဘောဆန္ဒကို ပါဝင်နိုင်စေမည့် အနေအထားမျိုးရှိမနေခြင်း¹⁴ နှင့် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ အခြေအနေပေါ်ကို မူတည်၍ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိနိုင်စေမည့် အစိုးရအင်စတီကျူးရှင်း ပုံစံမျိုးမဟုတ်ဘဲ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရများ အားလုံးကို ပုံစံတူ အင်စတီကျူးရှင်းများအဖြစ် တင်းကြပ်စွာ ဖွဲ့စည်းထားခြင်း၊¹⁵ မြန်မာဘာသာစကားကို တခုတည်းသော ရုံးသုံးဘာသာစကားအဖြစ် သတ်မှတ်ထားခြင်းများပင် ဖြစ်သည်။¹⁶ သို့ရာတွင် ယင်းအချက်များမှာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို တနည်းတဖုံ ကျင့်သုံးနေသည်ဟု ဆိုနိုင်သော နိုင်ငံများတွင်လည်း ရှိနေသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

မည်သို့ပင် ဖြစ်စေကာမူ ဤစာတမ်းက ဖော်ပြသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအတိုင်း ရှင်းလင်းပြောဆိုရလျှင် (အထက်ဖော်ပြပါ) ဖက်ဒရယ်ဝါဒ အဖြစ် ဖွင့်ဆိုနိုင်ရန် ကိုက်ညီရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာရပ်များအားလုံးနှင့် ညီညွတ်ပြည့်စုံခြင်း မရှိသည့်တိုင် မြန်မာဖွဲ့စည်းပုံသည် အများစုသော ဝိသေသလက္ခဏာများနှင့် ကိုက်ညီပြည့်စုံလျက်ရှိရာ ယင်းဖွဲ့စည်းပုံကို အနည်းဆုံးအနေအားဖြင့် တပိုင်းဖက်ဒရယ်ဖြစ်သည်ဟုပင် ဆိုရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အပြည့်အဝဖက်ဒရယ်ဖြစ်သည်ဟု မဆိုနိုင်ဘဲ တပိုင်းဖက်ဒရယ် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခြင်းကပင် ယင်းဖွဲ့စည်းပုံသည် ဒီမိုကရေစီ အပြည့်အဝ ဖြစ်သည် ဆိုသည့်အချက်အပေါ် သံသယဖြစ်ဖွယ် ရှိသည်ဆိုသည့် အချက်နှင့် ယင်းသံသယမှာလည်း တပ်မတော်ကို အထူးပေးအပ်ထား သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့် တပ်မတော်၏ အထူးအခွင့်အရေး အဆင့်အတန်းအပေါ် အများအားဖြင့် စိုးရိမ်ပူပန်ကြခြင်းကြောင့်ပင် ဆို သည်ကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ပြည့်စုံရမည့် အခြားအရည်အချင်းတရပ်မှာ ထို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူဘောင်၊ အဝန်းအဝိုင်းတွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေး ထားမှုများကို လက်တွေ့နိုင်ငံရေးအာဏာကျင့်သုံးရာတွင်လည်းကောင်း၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေကြောင်းအရ သုံးသပ်မှုဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ပြည်သူ့လူထု နားလည် သဘောပေါက်မှု မည်မျှ ရှိသည်၊ လက်တွေ့မည်မျှ ကျင့်သုံးနေသည်ဆို သည့် အချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်ငြားလည်း လက်ရှိပွင့်လင်းလွတ် လပ်လာသော နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်နှင့် ဒီမိုကရက်တိုက်ရေးရှင်းလမ်းကြောင်း မှ သွေဖည်မသွားဘဲ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ပြီး လာမည့် နှစ်များအတွင်း ဒီမိုကရေစီ ရင့်သန်ခိုင်မာအောင် ဆောင်ရွက်မည်၊ ထိုနည်းတူ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေက သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသည်များကို လက်တွေ့ဖြစ် ပေါ်လာအောင် အာမခံပေးနိုင်မည်၊ နောင်ချဲ့ထွင်ပြဋ္ဌာန်းလာမည့် ဥပဒေ နှင့် ကျင့်ထုံးများတွင် ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်မည်၊ ထို့ပြင် နိုင်ငံတော်၏ အင်စတီကျူးရှင်းများတွင်လည်း ယင်းဖွဲ့စည်းပုံ အဝန်းအဝိုင်းအတိုင်း ဆောင် ရွက်သွားမည်ဆိုပါက အခြားဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများနည်းတူ မြန်မာနိုင်ငံ

သည်လည်း အနာဂတ်ကာလတွင် ဖက်ဒရယ်ပုံစံနိုင်ငံအဖြစ် ရောက်ရှိလာနိုင်မည့် အခြေအနေ ရှိနေပါသေးသည်။

ခ။ မြန်မာ့သမိုင်းရှိ ဖက်ဒရယ်ဝါဒ၊ ဝိဝါဒကွဲပြားမှုများ၊ မကျေနပ်မှုများအပေါ် ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်။

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံမတိုင်မီ မြန်မာနိုင်ငံအနေနှင့် လွတ်လပ်ရေးရစဉ်ကာလမှ စ၍ ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံဟူ၍ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေနှစ်ရပ် ရှိခဲ့သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ယင်း ၄၇ နှင့် ၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံတို့မှာ ၁၄ နှစ်ခန့်စီသာ တည်တံ့ခဲ့ပြီး နှောင်းပိုင်းကာလများတွင် စစ်တပ်က ဦးဆောင်သော နိုင်ငံတော်ကောင်စီများကသာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု များပြားသော တပြည်ထောင်စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ယင်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှစ်ရပ်သည် လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ၊ အုပ်ချုပ်စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ပုံစံများအပေါ်တွင် အရေးပါသော လွှမ်းမိုးမှုများရှိပြီး ယင်းဖွဲ့စည်းပုံများတွင် ဖက်ဒရယ်ဟု ဆိုရမည့် အပိုင်းကဏ္ဍများ ပါဝင်သည်ကိုလည်း တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ (ယင်းဖွဲ့စည်းပုံနှစ်ခုအနက်) ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံမှာမူ ပို၍ ဖက်ဒရယ်ကျသည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်ပြီး ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံမှာမူ တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်များအနေနှင့် အာဏာကို ခွဲဝေသုံးစွဲမှု (shared rule) ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အခွင့်မသာဘဲ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်စနစ်က လွှမ်းမိုးကြီးစိုးနေသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်ဝါဒနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြောဆိုဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများမှာ သမိုင်းကို ပြန်ပြောင်းကြည့်လျှင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး၊ ဗြိတိသျှကိုလိုနီလက်အောက်မှ လွတ်မြောက်စဉ် အချိန်ကတည်းက စတင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်သော မြန်မာနိုင်ငံအဖြစ် ရောက်ရှိလျှင် မည်သို့မည်ပုံ ဆောင်ရွက်သင့်သည်ကို ထိုအချိန်က နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးခေါင်းဆောင်များ တွေးတောကြံဆနေသော အချိန်ကပင် စတင်သည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။¹⁷ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းခေါင်းဆောင်သော

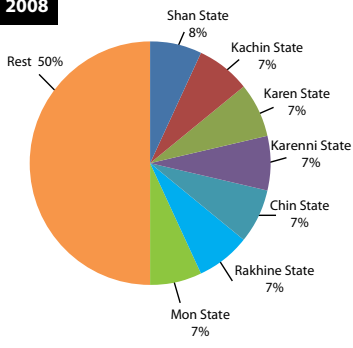
ဗမာအစိုးရနှင့် ရှမ်း၊ ကချင်နှင့် ချင်းခေါင်းဆောင်များ သဘောတူချုပ်ဆိုခဲ့ကြသော၊ ထင်ရှားသည့် ပင်လုံစာချုပ်တွင် တောင်တန်းဒေသများ၏ အရေးကိစ္စများကို တောင်တန်းသားများ ကိုယ်တိုင် လွတ်လပ်စွာ စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ကို အာမခံသည့် မူများကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲခဲ့ကြသော်လည်း ဖက်ဒရယ်ပုံစံကို မည်သို့ ကျင့်သုံးမည်ကိုမူ အတိအကျဖော်ညွှန်းခဲ့ခြင်း မရှိချေ။¹⁸ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော် ခေါ်ယူပြီး ယင်းတိုင်းပြည်ပြု လွှတ်တော်က ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ထိုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဖက်ဒရယ်လက္ခဏာများ ပါဝင်ပြီး သီးခြားလွတ်လပ်စွာ အုပ်ချုပ်စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသည့် ဒေသများ စနစ်တကျ စီမံပေးသည့် နည်းဖြင့် တိုင်းရင်းသား၊ ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာ မတူကွဲပြားမှုများကို အသိအမှတ်ပြုခဲ့သလို ဖွဲ့စည်းပုံတွင်လည်း လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို (ပြည်နယ်နှင့် ပြည်ထောင်စုအကြား) သတ်မှတ်ထားသော စာရင်းကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲခဲ့ကြပြီး ယူနစ်များ (ပြည်နယ်များ) က ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် ကိုယ်စားပြုခွင့်ကိုလည်း အမြော်အမြင်ရှိရှိ ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။¹⁹ ကာလအားဖြင့်လည်း ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေသည် ဆယ်စုနှစ် စွန်းစွန်းသာ အာဏာတည်ခဲ့သလို၊ ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်ပွားနေချိန်တွင် အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ရခြင်း၊ ပြည်ပကျူးကျော်မှုများ ရှိနေပြီး အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း ယိုယွင်းပျက်စီးကာ နိုင်ငံရေးအားဖြင့်လည်း မတည်ငြိမ်သော အခြေအနေတွင် အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ရခြင်း ဟူသည့် အချက်များ ရှိနေသော်လည်း ယင်း ၄၇ အခြေခံဥပဒေသည် ယခုအချိန်တွင် ဩဇာလွှမ်းမိုးနေဆဲ ဖြစ်သည်။ လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံအနေနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးလိုလျှင် ယင်း ၄၇ ပုံစံကို ပြန်သွားသင့်သည် ဟု တခါတရံ ရည်ညွှန်းပြောဆိုကြသည်ပင် ရှိပါသည်။²⁰ သမိုင်းကြောင်း တလျှောက် တိုးတက်လာမှုများကို ပြန်ပြောင်းကြည့်ရှုလျှင် ယင်း ၁၉၄၇ ပုံစံမှာ မြန်မာနိုင်ငံအနေနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် အနီးစပ်ဆုံးသော ပုံစံမျိုးကို ရောက်ရှိကျင့်သုံးနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်ဖြစ်ရာ ယင်း ဖွဲ့စည်းပုံ၏ အဓိကကျသော ဝိသေသလက္ခဏာများကို ဤနေရာတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုပါသည်။

၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံက နိုင်ငံကို ပြည်ထောင်စု (union) ဟု ဖော်ပြပါသည်။ (၁၉၄၄ နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံများတွင်လည်း ယင်းအတိုင်းပင် ဖော်ပြထားကြပါသည်။) ၄၇ စနစ်မှာ ပါလီမန်စနစ်ဖြစ်ပြီး အထက်၊ အောက်ပါလီမန်နှစ်ရပ်ပေါင်း ရွေးကောက်တင်မြောက်သော သမ္မတပါဝင် သည့် ²¹ ပုံစံမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ သမ္မတရာထူး သက်တမ်း ၅ နှစ်၊ သက်တမ်း နှစ်ကြိမ် ထမ်းဆောင်နိုင်ပြီး အစိုးရအဖွဲ့ခေါင်းဆောင်ဝန်ကြီးချုပ်ကို ပါလီမန် က ရွေးချယ်ပါသည်။ အောက်လွှတ်တော်နှင့် လူမျိုးစုလွှတ်တော်ဟူ၍ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိသည့် ပါလီမန်ပုံစံ ဖြစ်ပါသည်။ သုံးသောင်းနှင့် တသိန်းကြားရှိသော လူဦးရေအတွက် အောက်လွှတ်တော်တွင် လွှတ်တော် အမတ်တဦးစီရှိပြီး လူမျိုးစုလွှတ်တော်က ပြည်သူ့လွှတ်တော်၏ ထက်ဝက် အရေအတွက် ဖြစ်သည်။ (၂၅၀/၁၂၅) ²² သို့ရာတွင် ပြည်ထောင်စုတွင်း ရှိ မဲဆန္ဒနယ်အသီးသီးအတွက် လွှတ်တော်အမတ်နှင့် လူဦးရေအချိုး တူညီမှု ရှိရမည်ဆိုသည့် မူကို ချမှတ်ထားပါသည်။ ²³ ၁၉၄၇ ခု ဧပြီလ တွင် ရွေးကောက်တင်မြောက်သော တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော် အစည်း အဝေးတွင် ဗမာပြည်မမှ ၂၁၀ ဦး ပါဝင်ပြီး ယခင်တောင်တန်းဒေသများ မှ ၄၅ ဦး ပါဝင်ပါသည်။ ယင်းတိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော် အစည်းအဝေး ကပင် ၁၉၅၁ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများမတိုင်မီအထိ ယာယီပါလီမန် အဖြစ် ဆောင်ရွက်ပါသည်။ အောက်လွှတ်တော်တွင် အမတ် ၂၅၀ ဦး ပါဝင်ပြီး အောက်လွှတ်တော်၏ တဝက်အရေအတွက်ရှိသည့် လူမျိုးစု လွှတ်တော်ကိုမူ အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။

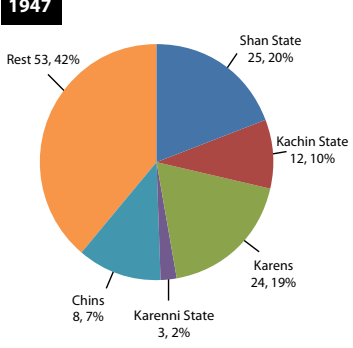
လူမျိုးစုလွှတ်တော် နေရာ ၁၂၅ နေရာအနက်

- (က) ၂၅ နေရာကို ရှမ်းပြည်နယ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့်လည်းကောင်း၊ ^{၂၄}
- (ခ) ၁၂ နေရာကို ကချင်ပြည်နယ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့်လည်းကောင်း၊ ^{၂၅}
- (ဂ) ၈ နေရာကို ချင်းဝိသေသတိုင်းမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့်လည်းကောင်း၊
- (ဃ) ၃ နေရာကို ကရင်နီပြည်နယ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့်လည်းကောင်း၊
- (င) ၂၄ နေရာကို ကရင်ပြည်နယ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် လည်းကောင်း၊ ^{၂၆}
- (စ) ကျန် ၅၃ နေရာကို အခြားသော ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင်း ကျန်ရှိ သော နယ်မြေများမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် လည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းပါဝင်ပါသည်။

2008



1947



(၁၉၄၇ ခုနှစ် လူမျိုးစု လွှတ်တော်နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် အမျိုးသားလွှတ်တော် တို့၏ ကိုယ်စားပြုမှုကို နှိုင်းယှဉ်ချက်။ ၁၉၄၇ ဥပဒေက လူဦးရေအချိုးအစား အပေါ် မူတည်၍ နေရာများကို ခွဲဝေပေးမှု ပိုများပြီး ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံကမူ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များ အားလုံးကို တန်းတူညီမျှ ၁၂ နေရာစီ ပေး ထားသည်ကို တွေ့ရမည်။ ရခိုင်နှင့် မွန်ပြည်နယ်တို့မှာ ၄၇ နောက်ပိုင်းမှ ပြည်နယ်ရရှိခြင်းဖြစ်ပြီး ယင်းဒေသများနှင့် လူဦးရေမှာ ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံ တွင် ရောနှောနေလျက် ရှိပါသည်။ ပြည်နယ် ခုနှစ်ခု၏ လူဦးရေအမှန် မှာ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး လူဦးရေ၏ လေးပုံတပုံခန့် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်နယ် များ၊ တိုင်းဒေသကြီးများတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ မည်မျှပျံ့နှံ့ နေ ထိုင်ကြောင်းကို ယုံကြည်ဖွယ် အချက်အလက် သို့မဟုတ် တရားဝင် အချက်အလက်တစ်ခုတရပ် မရှိပါ။)

နိုင်ငံတော်ကို ဘက်မညီသော ဖက်ဒရယ်ပုံစံဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး တိုင်းရင်း သားများအတွက် သတ်မှတ်ပေးထားသော ပြည်နယ်များ (ရမ်းပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ကရင်နီပြည်နယ်) တို့အတွက် သီးခြား၊ အသေးစိတ် အစီအစဉ်များ ပြုလုပ်ပေးထားသည်။²⁷ ပြည်နယ်တစ်ခုစီတွင် ပြည်နယ် ကောင်စီတရပ်နှင့် အစိုးရရှိသည်။ ကရင်ပြည်နယ်တွင်မူ အခြားသော ပြည်နယ်များကဲ့သို့ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ အထူးဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ကရင်ရေးရာကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းပေးထားသည့်အပြင် ကရင်ရေးရာဝန်ကြီးတပါးကိုလည်း ကတ်ဘီနက်တွင် ခန့်အပ်ပေးထား

သည်။²⁸ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အတိုင်းအတာ ပမာဏတခုအထိ ပြည်နယ်များရရှိခံစားနိုင်ကြပြီး ဗဟိုလက်အောက်တွင် ရှိသော နယ်ပယ်အသီးသီးမှ အစိုးရအဆင့်များအတွက်မူ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်းမျိုး မရှိချေ။ ယင်းနယ်ပယ်များကို စုစည်းရာတွင် အုပ်ချုပ်စီမံရေးဆိုင်ရာ တိုင်းများအလိုက် စုစည်းထားသည်ကိုသာ တွေ့ရသည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင်မူ ပြည်နယ်ဖြစ်လာသော ချင်းဝိသေသတိုင်းတွင်မူ ပြည်နယ်များအောက်လျော့နည်းသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်နယ် နယ်နိမိတ်များကို ပြောင်းလဲသတ်မှတ်နိုင်သလို ပါလီမန်က အက်ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းပြီး ဆိုင်ရာယူနစ်များက သဘောတူလျှင် ပြည်နယ်သစ်များ ထူထောင်ပေးနိုင်ခွင့်လည်း ရှိနေပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ကိုယ်ထည်သည်လဲ ၁၉၇၄ နှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ ပြုပြင်ရန် ပိုမိုလွယ်ကူပြီး အထက်၊ အောက်ပါလီမန်လွှတ်တော် နှစ်ရပ်ပေါင်း ပူးတွဲ ပါလီမန်အစည်းအဝေးတွင် သုံးပုံ နှစ်ပုံမဲဖြင့် ပြင်နိုင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပြည်နယ်များအတွက် ရေးဆွဲပိုင်းခြားပေးထားသော ဥပဒေပြုစာရင်းနှင့် အခွန်စာရင်းကို ပြုပြင်လိုလျှင်မူ လွှတ်တော်အမတ်အများစုဆန္ဒဖြင့် ပြုပြင်နိုင်ပြီး သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်အသီးသီးမှ ကိုယ်စားလှယ်များ အများစုက ထောက်ခံရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။²⁹

၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေ၏ အထူးခြားဆုံးအချက်မှာ အခန်း ၁၀ တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်ပိုင်ခွင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းအခွင့်အရေးကို ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ကရင်နီ (ကယား)³⁰ ပြည်နယ်တို့သို့ အပ်နှင်းထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ဆယ်နှစ်အကြာတွင် ခွဲထွက်လိုက ခွဲထွက်နိုင်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်းဖြစ်ပြီး ခွဲထွက်ခွင့်ကို ပြည်နယ်ကောင်စီ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံက မဲပေးရမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းနောက် ပြည်နယ်လူထု၏ သဘောဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့်ယင်းအခွင့်အရေးကို ကျင့်သုံးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။³¹ ဤအခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားမှုများ၊ ဝိဝါဒကွဲလွဲမှုများက ၁၉၆၂ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ၁၉၄၇ ဥပဒေ နိဂုံးချုပ်သွားခဲ့သလို ယင်းအချိန်မှ စတင်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ

တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် ဖက်ဒရယ်အရေး၊ ကိုယ့်ကြံ့ခိုင်မှု ကိုယ် ဖန်တီးခွင့် ရရှိရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးပြောဆိုမှု မှန်သမျှအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိလာပါတော့သည်။

၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေတွင် အင်စတီကျူးရှင်း ပုံစံများ၊ ပြည်ထောင်စု အစိုးရနှင့် ဆက်သွယ်ရေးကိစ္စများ၊ ပြည်နယ်များ ခံစားနိုင်သော ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ပမာဏအတိုင်းအတာကို အသေအချာ ပုံဖော်ထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်နယ်များရှိ ဥပဒေပြုရေးနှင့် ကိုယ်စားပြုရေး ကို ဆောင်ရွက်ပေးသော ပြည်နယ်ကောင်စီများကိုမူ သီးခြားရွေး ကောက်တင်မြှောက်ခြင်း မပြုဘဲ ပြည်ထောင်စုပါလီမန်တွင် ပြည်နယ် အသီးသီးမှ လာရောက်ကြသော လွှတ်တော်အမတ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းသည် ကို တွေ့ရသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ပြည်နယ်များမှ ပါလီမန်အမတ်များမှာ ပြည်ထောင်စုပါလီမန် လွှတ်တော်၏ အမတ်များလဲ ဖြစ်သလို တပြိုင်နက် တည်းမှာပင် ပြည်နယ်ကောင်စီ အသီးသီး၏ အမတ်များလဲ ဖြစ်ပေရာ ပြည်ထောင်စုတဝှမ်းလုံးနှင့် ပတ်သက်သော ဥပဒေပြုရေး ကိစ္စများနှင့် ယူနစ် (ပြည်နယ်) များနှင့် ပတ်သက်သော ဥပဒေပြုရေးကိစ္စ၊ နှစ်ခုစလုံး တွင် ပါဝင်ပတ်သက်ရသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။

ပြည်နယ်အစိုးရအကြီးအကဲများသည်လည်း ယင်းသို့ပင် ကဏ္ဍနှစ်ရပ်စလုံး တွင် ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်အစိုးရအကြီးအကဲ များသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ အဖွဲ့ဝင်များလည်း ဖြစ်သလို ပြည်နယ် ကောင်စီများနှင့် တိုင်ပင်လျက် ဝန်ကြီးချုပ်က အမည်စာရင်းတင်သွင်းပြီး ³² သမ္မတက ခန့်အပ်တာဝန်ပေးသည့် ပြည်နယ်အကြီးအကဲများလည်း ဖြစ် လာကြသည်။ ³³ ရှမ်းပြည်နယ်ဝန်ကြီး၊ ကချင်ပြည်နယ်ဝန်ကြီး၊ ကယား ပြည်နယ်ဝန်ကြီး၊ ကရင်ရေးရာဝန်ကြီးနှင့် ချင်းရေးရာဝန်ကြီးတို့သည် လည်း သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်များ၏ အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲများ ဖြစ်လာ ကြသလို ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်းတွင် ပါဝင်သော ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ် လျဉ်း၍ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်ကောင်စီ၏ လွှဲအပ်တာဝန်ပေးမှုနှင့်အညီ အုပ်ချုပ်စီမံပိုင်ခွင့်အာဏာကို ရရှိကြသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းကဲ့သို့ ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင်ရော၊ ပြည်နယ်အဆင့်တွင်ပါ ဥပဒေ ပြုရေး အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍများကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်သည့် ပုံစံသည် လုပ်ငန်း လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ရာနှင့် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြရာတွင် မည်သို့ သက်ရောက်မှုများ ရှိသည်ဆို သည့်ကိစ္စမှာ အထူးဖော်ထုတ်လေ့လာဖွယ် ကောင်းသည့် ကိစ္စပင် ဖြစ် သည်။ ယင်းသို့ နှစ်ဆင့်စလုံးတွင် ပါဝင်မှုက အတိုင်းအတာ တစုံတရာ အထိ ရှုပ်ထွေးမှုနှင့် ရံဖန်ရံခါ ရောထွေးယှက်တင်မှုများကိုပင် ဖြစ်စေနိုင် မည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနည်းတူပင် ပြည်နယ်အဆင့်များ အနေနှင့်လည်း ကိုယ်ပိုင်စီမံအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့် လျော့နည်းစေနိုင်သည့် သဘောမျိုးရှိပြီး ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုရှိသော ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းစနစ်မှာလည်း တခုတည်းသာ ရှိသည်ဖြစ်ရာ ဗဟိုအစိုးရက ယင်းယူနစ်အသီးသီးကို တင်းကျပ်စွာ ချုပ်ကိုင်ထားနိုင်မည်သာ ဖြစ်သည်။

ပြည်နယ်များအတွက် ခွဲဝေပေးထားသော ဥပဒေပြုရေးနှင့် အခွန်ကောက်ခံ ပိုင်ခွင့် စာရင်းမှာလည်း ပြည်နယ်အဆင့် ရရှိသော ပြည်နယ် သုံးပြည်နယ် (ရှမ်း၊ ကချင်နှင့် ကယား) တို့အတွက်သာ ဖြစ်သည်။ ကြွင်းကျန်အာဏာ (residual power) ကိုမူ ပြည်ထောင်စုသို့ အပ်နှင်းထားပြီး³⁴ ပြည်နယ်များ အနေနှင့်မူ ပြည်နယ်နှင့် စပ်လျဉ်းသော ဒေသန္တရဆိုင်ရာ၊ ပုဂ္ဂလိကဆိုင်ရာ သဘောသဘာဝရှိသော ကိစ္စများကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဆောင်ရွက်စီမံ ပိုင်ခွင့်ကို ခွင့်ပြုထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စု အဆင့်တွင် ကာကွယ်ရေး၊ နိုင်ငံခြားရေး၊ ဆက်သွယ်ရေး (လေကြောင်း၊ အဝေးပြေးလမ်းများ၊ မီးရထားလမ်းများ၊ ရေကြောင်းပို့ဆောင်ရေး၊ စာတိုက် နှင့် ကြေးနန်း)၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ ဗဟိုဘဏ်နှင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊ သန်းခေါင်စာရင်း၊ ရွေးကောက်ပွဲ၊ ရာဇဝတ်နှင့် တရားမဥပဒေ၊ သတင်း မီဒီယာ၊ စီမံကိန်း၊ လူမှုနှင့် အလုပ်သမားဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊ ပြတိုက် အဆောက်အဦများ၊ စက်မှုဖွံ့ဖြိုးရေး၊ သမဝါယမ၊ သစ်တော၊ သတ္တုတွင်း နှင့် ရေနံသိုက်များနှင့် အခြားကဏ္ဍများ ပါဝင်ပါသည်။ ပြည်နယ်အဆင့် တွင်မူ ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်စီမံရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို အထိုက်အလျောက်ပေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယင်းဖွဲ့စည်းပုံတွင်

ပြည်နယ်အနေနှင့် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံတရပ် သီးခြားထားရှိပိုင်ခွင့်၊ ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများကို စီမံဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်၊ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းဆိုင်ရာကော်မရှင်တရပ် ဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်၊ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး၊ ရေလုပ်ငန်းနှင့် မြေယာလုပ်ငန်းများ၊ ဈေးနှင့် ပွဲလမ်းသဘင်ဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ပိုင်ခွင့်များ၊ ပြည်နယ်အချင်းချင်းကြား ဆက်စပ်နေသော မြစ်များမှအပ အခြားရေရင်းမြစ်များဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်၊ ကျေးရွာရဲ့လုပ်ငန်းကဲ့သို့သော တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးလုပ်ငန်းများနှင့် တရားစီရင်ရေး၊ ဒေသန္တရ အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ (အဆင့်မြင့်ပညာရေးမှအပ) ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊ မိလ္လာသန့်ရှင်းရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊ မွေးသေစာရင်းကဲ့သို့သောမှတ်ပုံတင်စာရင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ ပါဝင်သည်။

ပြည်နယ်က ကောက်ခံပိုင်ခွင့်ရှိသော အခွန်အခများစာရင်းတွင် ရေနံ၊ တွင်းထွက်သတ္တု၊ သစ်တောများနှင့် ရာဘာထုတ်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်းများ၊ ယစ်မျိုးနှင့် သစ်တောဆိုင်ရာ ကိစ္စများအတွက် ခိုင်ကြေးများလည်း ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက်မူ ပြည်ထောင်စုအဆင့်မှ ထောက်ပံ့ပေးမှုများနှင့်သာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်ကို နားလည်ထားရန် လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက် လိုအပ်သော စံနှုန်းများ၊ သို့မဟုတ် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကော်မရှင်ဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်ကိုမူ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်း မရှိပေ။ ၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအရ ပြည်နယ်များက အမှန်တကယ် ကောက်ခံရရှိသော အခွန်အခများနှင့် အသုံးစရိတ်များကို လေ့လာမည်ဆိုလျှင် ၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံစနစ် လက်တွေ့တွင် မည်သို့ အလုပ်လုပ်သည်ကို အထင်အရှားတွေ့ရမည် ဖြစ်သော်လည်း ထိုကဲ့သို့ လေ့လာထားသော သုတေသနမျိုးမှာ လတ်တလော အခြေအနေတွင် ထွက်ပေါ်လာခြင်း မရှိသေးပါ။

၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင်မူ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုများအတွက် သီးခြားဖြစ်သော၊ ဘက်မညီသော စီမံပေးထားမှုများ အတိုင်းအတာတခု

အထိ ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် ကရင် လူမျိုးများအတွက် (ကရင်ပြည်နယ်ဟု ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းလျှင် ပြည်နယ် အတွက် အချိုးအရ နည်းသွားမည်ဖြစ်သော်လည်း) ကရင်လူမျိုးများ၏ ပကတိလူဦးရေအတိုင်း ပါလီမန် အောက်လွှတ်တော်တွင် ခွင့်ပြုပေးထား သည်ဖြစ်ရာ မျှတသော ပါလီမန်အမတ်ဦးရေ ရရှိသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ် ပါသည်။ ကချင်ပြည်နယ်ဆိုလျှင် ကချင်ပြည်နယ်ဟုသာ ဆိုသော်လည်း ကချင်မဟုတ်သော လူမျိုးများလည်း အများအပြားနေထိုင်ကြသည် ဖြစ်ရာ ကချင်ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌသည် ကချင်မဟုတ်သော အခြားလူမျိုးများကို ကိုယ်စားပြုသည့် ကက်ဘီနက်အဖွဲ့ဝင်များနှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းပြီးမှသာ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ စီမံပေးထားမှုများကို လေ့လာကြည့်ရှုမည်ဆိုလျှင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိစေ ခြင်း သို့မဟုတ် အချိုးကျကိုယ်စားပြုမှုကဲ့သို့သော ကျယ်ပြန့်သည့် အခြေခံသဘောဆောင်သည့် မူဝါဒများဖြင့် ဆောင်ရွက်ထားခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု တစုစီနှင့် သီးခြားသဘောဆောင်သည့် ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းမှု ရလဒ်များအရ အကောင်အထည်ဖော်ထားခြင်းမျိုး ဖြစ် သည်ကို တွေ့ရှိရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ရှမ်းစော်ဘွားများ၊ နယ်ရှင်များ အတွက် သီးခြားခွဲဝေပေးသော အာဏာခွဲဝေမှု ပုံစံများကိုလည်း တွေ့ရ မည် ဖြစ်သလို နယ်ရှင်စနစ်ရှိနေသေးပြီး အချို့နေရာများတွင် ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုများရှိသည့် ပုံစံများကိုလည်း တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသော လစ်ဘရယ် - ဒီမိုကရေစီ စံနှုန်းများ၊ ရီပတ်ပလီကန် (သမ္မတစနစ်) ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့် ကွဲလွဲနေ သည်ကိုလည်း တွေ့ရမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းကွဲပြားခြားနားမှုများက မညီမျှမှု များနှင့် အစဉ်အလာ အာဏာပိုင် အုပ်ချုပ်မှုများကို အချို့နေရာများတွင် ဖြစ်ပေါ်စေသည်။³⁵

“၁၉၃၅ ဗမာနိုင်ငံအစိုးရ အက်ဥပဒေအခြေခံအရ ကိုလိုနီစနစ်ကတည်းက ရှိခဲ့သော ဗျူရိုကရေစီ အုပ်ချုပ်မှု ပုံစံများကို (...) ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း ထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်” ဟု တေလာက ဆိုပါသည်။ တေလာအဆိုအရမူ “သို့ရာတွင် သီဝရီသဘောအရ မြန်မာနိုင်ငံသည်

၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် တခုတည်းသော ဥပဒေဆိုင်ရာ အာဏာအုပ်ချုပ်မှု အောက်တွင် ရောက်ရှိသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သော်လည်း ရာဇဝတ်ဥပဒေ များကဲ့သို့သော ကဏ္ဍများတွင် ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် အခြားထိန်းသိမ်းထား သော နယ်မြေများမှာ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တိုင်အောင်ပင် ဗဟိုနိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ် မှုထဲတွင် မပါဝင်ဘဲ သီးခြားဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် စော်ဘွားများအနေနှင့် ယင်းတို့၏ သီးခြား ဘတ်ဂျက်များကို ယခင်ကအတိုင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ကြသေးသည်ကို တွေ့ ရမည်ဖြစ်ပြီး ရဲလုပ်ငန်း၊ ဒေသန္တရအခွန်ကောက်ခံမှုစနစ်များအပါအဝင် အရာထမ်း အမှုထမ်းများကို ယင်းသို့အတွက် စိတ်ကြိုက်ခန့်ထားပိုင်ခွင့် များ ရှိနေသေးသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်မှုများမှာ ဗဟိုပြည်သူ့ဝန်ထမ်း အရာရှိများ၏ ကြီးကြပ် လမ်းညွှန်မှုများ မပါဘဲ စော်ဘွားများစိတ်ကြိုက် ဗြိတိသျှစနစ်လို ဆောင် ရွက်ခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။”³⁶

ပြည်တွင်းစစ်၊ တိုင်းတပါးကျူးကျော်မှုတို့မှာ တနည်းဆိုလျှင် နိုင်ငံတော် ၏ အခွင့်အာဏာကို ယှဉ်ပြိုင်ထိပါးခဲ့သည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ရာ လွတ် လပ်သော မြန်မာနိုင်ငံ၏ သမိုင်းတလျှောက်တွင် နိုင်ငံတော် (state) သည် တည်ငြိမ်သော ဖက်ဒရယ်ပုံစံနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအရ အစိုးရအုပ်ချုပ်မှု ပုံစံမျိုး (constitutional governance) ကို အကောင်အထည်မဖော်နိုင်ခဲ့ သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ သန့်မြင့်ဦးက³⁷ -

“ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းစစ်မှာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် သက်တမ်း အရှည်ကြာဆုံး ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ပြီး လွတ်လပ်ရေးရသည့် အချိန်မှ ယနေ့အချိန်အထိ ပုံစံတမျိုး မဟုတ်တမျိုးနှင့် တည်ရှိနေခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရေးတွင် သေနတ်များကို ဘယ်တုန်းကမျှ မဖယ်ရှားနိုင် ခဲ့ဘဲ သေနတ်က အမြဲပါစမြဲသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ်အချိန် မှ စ၍ ယခုအချိန်အထိ တက်လာခဲ့သည့် မည်သည့် အစိုးရကမျှ မြန်မာနိုင်ငံတဝှမ်းလုံးကို အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်၍ အုပ်စိုးနိုင် သော အခြေအနေမျိုး မရှိခဲ့ချေ။ တနိုင်ငံလုံး အပြည့်၊ ရွေးကောက်

ပွဲများကို ဘယ်သောအခါကမျှ ကျင်းပပေးနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိသလို ကောင်းမွန်ဆီလျော်သည့် သန်းခေါင်စာရင်းကိုလည်း မည်သည့် အစိုးရကမျှ ကောက်ခံဖော်ထုတ်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့။ အချို့သော အနည်းစုနယ်စပ်ဒေသများမှာ ယနေ့ထိအောင် လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်သူများ၏ လက်အောက်တွင် ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။³⁸ ” ဟု ရေးသားဖော်ပြသည်။

ရည်မှန်းချက်ကြီးမားသော်လည်း ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံကို မြန်မာပြည်တွင် လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ရသည့် အခြေအနေမှာ ပြည်ထဲ မငြိမ် သက်သည့် အချိန်၊ ကျီးလန့်စာ စားနေရသည့် အခြေအနေမျိုး ဖြစ်ရာ သက်တမ်းနုနယ်သေးသည့် အင်စတီကျူးရှင်းများအတွက် မျှော်လင့်ထား သလောက် လောက်လောက်လားလား ဖွံ့ဖြိုးလာခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

“ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် မြန်မာပြည်အခြေအနေကို ကြည့်လျှင် ပြည်တွင်း စစ် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဆဲ ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံ တဝှမ်းအခြေအနေမှာ မတည်ငြိမ်သလို နိုင်ငံအနှံ့ ပြည်တွင်းစစ် ပျံ့နှံ့လာခဲ့သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံနေရာ အတော်များ များတွင် မင်းမဲ့အုပ်စိုးမှု အခြေအနေမျိုး ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ကျေးလက်ဒေသများကို သူပုန်အဖွဲ့များက ထိန်းသိမ်း ထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ပျက်နေပုံမှာ အစိုးရထိန်း ချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိသည့် ကျွန်းငယ်ကလေးများကို မသေချာ၊ မရေရာသည့် အာဏာပိုင်အုပ်ချုပ်မှု ရှိနေသည့် ပင်လယ်ကြီးက ဝန်းရံထားသည်နှင့်ပင် တူချေသေးတော့သည်။ ”³⁹ ”

မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ၏ သမိုင်းအစဉ်အလာမှာ ဤ နောက်ခံ အနေအထားတွင်ပဲ အမြဲရှိနေခဲ့သည်ဖြစ်ရာ အထက်ဖော်ပြပါ အချက်ကို အထူးစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံ စာကိုယ်များကို၊ စာအတိုင်း လေ့လာဆန်းစစ်ရန်မှာ ပကတိအခြေအနေများကို ထည့်သွင်းမစဉ်းစားဘဲ

ဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်ပါ။ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံဆိုင်ရာ အခြေခံဥပဒေ ပေးထားချက်များမှာ သဘောတရား မူဘောင်အဖြစ် သာမက လက်တွေ့ အုပ်ချုပ်မှုပိုင်းတွင်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံတို့မှ အချို့သော အချက်များ၊ ပုံစံများကို ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံတွင် အမွေဆက်ခံထားသည်ကိုလည်း အထူးပင် မြင်သာသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေမှ ဆက်လက် အမွေခံထားသည့် ကိစ္စ များမှာ နိုင်ငံတော်ကို ပြည်ထောင်စု (union) ဟုခေါ်တွင်ခြင်း၊ နယ်နိမိတ် အပိုင်းအခြားဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ရှမ်း၊ ကချင်၊ ကယားနှင့် ချင်းပြည်နယ်များအပြင် နှောင်းပိုင်းတွင် ကရင်ပြည်နယ် စသည်ဖြင့် ယခင် ကအတိုင်းပင် သတ်မှတ်ထားခြင်း၊ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ များကို ဖက်ဒရယ်ပုံစံဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ဗဟိုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးများအကြား ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပေးထားခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များ၏ အခွင့်အရေးကို အထိုက်အလျောက် အာမခံ သည့် အနေဖြင့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ထားရှိပေးထားခြင်းနှင့် တဖက်သတ် ဖွဲ့စည်းပုံ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ မဖြစ်ပေါ်စေရန် (ပြည်နယ်များနှင့် စပ် ဆိုင်သော ကိစ္စများတွင်) ပြည်နယ်များ၏ အခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်းတို့ပင် ဖြစ်သည်။

၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေကို ပိုမိုဖက်ဒရယ်ကျစေရန် ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှု များ ပြုလုပ်ရေး အဆိုတရပ်ကို ရှမ်းပြည်နယ်ကောင်စီက တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ရှမ်းမူတွင် အဓိကကျသော အချက်မှာ ဗမာလူမျိုး များ နေထိုင်သော (ယခင် ကိုလိုနီလက်ထက်က ministerial burma ဟု ခေါ်သော) ဗမာပြည်မကိုပါ ပြည်နယ်တခုအဖြစ် သတ်မှတ်ရန် (ရှစ် ပြည်နယ်မူ) ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ပို၍ ဘက်ညီသော ဖက်ဒရေးရှင်းအဖြစ် တည်ဆောက်ရန် အဆိုပြုတင်ပြချက်များမှာ အချို့အမြင်တွင် ကြောက် မက်ဖွယ်၊ အချို့အမြင်တွင် အလွန်ကောင်းလွန်း၍ မဖြစ်နိုင်ဖွယ်ဟု ယူဆ ခဲ့ကြပြီး စံပုံစံ ဖက်ဒရယ်တခုကို တည်ဆောက်ရန်ဆိုသည့် အရေးကြီး ဆုံး ကိစ္စရပ်ကို ဘေးသို့ တွန်းပို့လိုက်ကြသလို ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။⁴⁰ သို့ရာ တွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး နေဝင်းတွင်မူ အခြားအယူအဆများရှိနေခဲ့ပြီး ဗဟိုချုပ်

ကိုင်မူ လျှော့ချရေး တောင်းဆိုချက်များကို ခွဲထွက်ရေးဆိုသော ခြောက်လှန့်မှုဖြင့် အကြောင်းပြကာ (၁၉၆၂ မတ်လ) တွင် နိုင်ငံတော်အာဏာကို သိမ်းယူခဲ့သည်။

ဤသို့ဖြင့် ၄၇ ခုနှစ်အခြေခံဥပဒေမှာ စစ်ဘက်က ဦးဆောင်သော တော်လှန်ရေးကောင်စီ၏ နိုင်ငံတော်အာဏာသိမ်းမှုဖြင့် ပယ်ဖျက်ခံခဲ့ရသည်။ တော်လှန်ရေးကောင်စီက ၄၇ ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းသော တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်ကောင်စီများကို ဖျက်သိမ်းပစ်ခဲသလို တနိုင်ငံလုံးကို ဗဟိုဦးစီးစနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်စိုးမိုးခဲ့သည်။⁴¹ နောင်ဆယ့်နှစ်နှစ်ကြာသည်အထိ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်း၏ တချက်လွတ်အမိန့်များဖြင့်သာ နိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်တော့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်ရောက်မှသာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ကို အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းပြီး ဤဖွဲ့စည်းပုံတွင်မူ မြန်မာ့နည်း၊ မြန်မာ့ဟန် ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒကိုသာ အထူးပြုဖော်ပြတော့သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ယူဂိုစလပ်နှင့် ဆိုဗီယက်ဖက်ဒရယ် ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် ပုံစံတူပင် ယင်းဖွဲ့စည်းပုံတွင် နိုင်ငံတော် အချုပ်အခြာ အာဏာကို မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီက ကျင့်သုံးပြီး ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်ကို ပါတီကသာ ဦးဆောင်ရမည်ဆိုသော မူကို ကျင့်သုံးသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။⁴² ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ ကျင့်သုံးသော အခြားနိုင်ငံများနည်းတူပင် ဆိုရှယ်လစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကို ပြည်သူ့လူထုပိုင် အချုပ်အခြာအာဏာ တည်ရှိအပ်နှင်းခြင်းခံရသော ပြည်သူ့အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် ဖော်ပြပြီး အခြားသော နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းအရပ်ရပ်ကို ယင်းဆိုရှယ်လစ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်အောက်တွင် ထားရှိသည်။ နိုင်ငံတော်ကို စည်းကမ်းတင်းကြပ်သော ဗဟိုမှ အောက်သို့ အဆင့်ဆင့် ဖွဲ့စည်းပုံမျိုးဖြင့် ဖွဲ့စည်းပြီး အောက်ဆုံးတွင် ကျေးရွာအုပ်စုများ၊ ရပ်ကွက်များရှိပြီး ယင်းမှ မြို့နယ်များ၊ ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်းများ၊ ထိုမှ နိုင်ငံတော်အဆင့်အထိ ဖွဲ့စည်းထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေက ပြည်နယ်အဆင့် ဖွဲ့စည်းပုံကို ရှင်းလင်းပြီး၊ စံသတ်မှတ်ကာ၊ နိုင်ငံတော်အဆင့်၏ အောက်

တွင် ထားရှိဖော်ပြသည်။ ပြည်နယ်အသစ် သုံးခုထပ်မံတိုးလာပြီး⁴³ တိုင်း
တခု တိုးလာသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သလို ယင်းပြည်နယ်များနှင့် တိုင်း
များသည် အဆင့်တူညီသည်ဟူသော အယူအဆကို ထည့်သွင်းလာသည်
ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်နယ်ခုနစ်ခုနှင့် တိုင်းခုနစ်ခုမှာ ယခု
လက်ရှိအခြေအနေတွင် ရှိသော တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်ဆယ်လေးခု
နှင့် ထပ်တူထပ်မျှပင် ဖြစ်ပြီး လက်ရှိအချိန်တွင် ယခင်တိုင်းများကို တိုင်း
ဒေသကြီးအဖြစ် အခေါ်အဝေါ် ပြောင်းလဲသွားခြင်းမျှသာ ရှိပါသည်။⁴⁴

ပြည်သူ့ကောင်စီများကို ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် အဆင့်ဆင့် တင်မြှောက်ရွေး
ကောက်သည်။ (သို့ရာတွင် ကိုယ်စားလှယ်များကိုမူ ပါတီကသာ အမည်
စာရင်းပေးသည်။) သို့ဖြစ်ရာ ပြည်သူ့ကောင်စီများကို တိုင်း၊ ပြည်နယ်
အဆင့်၊ မြို့နယ်အဆင့်နှင့် ရပ်ကွက်၊ ကျေးရွာအုပ်စုအဆင့်များအားလုံး
တွင် တင်မြှောက်ရွေးကောက်သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းပြည်သူ့
ကောင်စီများက အုပ်ချုပ်ရေးကော်မတီများကို ဖွဲ့စည်းပေးသလို၊ ပြည်သူ့
တရားရုံးများကိုလည်း အဆင့်ဆင့် ဖွဲ့စည်းပေးသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်
သည်။ ဗဟိုအစိုးရကိုမူ ဖက်ဒရယ်ဟု ဆိုနိုင်သော ဝိသေသလက္ခဏာ
တရပ်အဖြစ် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းများမှ ပြည်သူ့ကောင်စီဝင်များအနက်မှ
နိုင်ငံတော် ကောင်စီဝင်တဦးစီကို ရွေးချယ်သည်။ ယင်းနိုင်ငံတော် ကောင်စီ
တွင် ဥက္ကဋ္ဌတဦးကို ရွေးချယ်ပြီး နိုင်ငံတော် ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌသည်ပင်
နိုင်ငံတော်သမ္မတအဖြစ် ထမ်းဆောင်သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

၁၉၇၄ အခြေခံဥပဒေသည် (ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် အဓိကကျသော)
အာဏာနှင့် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်မှု ခွဲဝေရေးထက် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့
ကောင်စီများကို ‘ဥပဒေနှင့်အညီ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည်’
ဟု ဆိုကာ ဖော်ပြပါ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆောင်ရွက်အကောင်အထည်
ဖော်စေခြင်းသာ ရှိခဲ့သည်။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် စီးပွားရေး၊ လူမှု
ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ ဒေသန္တရ
လုံခြုံရေး၊ ကာကွယ်ရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု
များ စည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများ ကာကွယ်စောင့်

ရောက်ရေး၊ ၎င်းတို့၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများ မြှင့်တင်နိုင်ရေး၊ သက်ဆိုင်ရာ နယ်ပယ်အသီးသီးတွင် နေထိုင်ကြသော ပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးများ ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး၊ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ကောင်းမွန်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ကြစေရန် စုစည်းပေးရေးနှင့် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ရေး၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေး၊ နှစ်စဉ်ရသုံးငွေစာရင်း ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပေးရေး အစရှိသည်တို့ ပါဝင်သည်။ ဤသည်မှာ အစိုးရအဆင့်အားလုံး (ကောင်စီအဆင့်ဆင့်) ကို တူညီသော လုပ်ငန်းစဉ်များ ခန့်အပ်ထားခြင်း မျိုးသာ ဖြစ်ပြီး တာဝန်ခံမှုအပိုင်းမှာလည်း နယ်မြေအပေါ်တွင်သာ မူတည်၍ ခွဲဝေထားခြင်းမျိုးသာ ဖြစ်ပေရာ သီးခြားလုပ်ငန်းတာဝန်များကို မတူညီသော အစိုးရအဆင့်အသီးသီးသို့ ခွဲဝေအပ်နှင်းသည့် ဖက်ဒရယ် စနစ်နှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်ကြီး ဆန့်ကျင်နေသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ လက်တွေ့တွင်လည်း ဆုံးဖြတ်ချက်အမိန့်များမှာ အထက်မှ အောက်သို့ ချမှတ်ပေးသည့် အခြေအနေမျိုးသာ ဖြစ်ပြီး ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ဒေသဆိုင်ရာ သီးခြားလွတ်လပ်စွာ စီမံဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်မျိုး မရှိသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအချက်များကို စုပေါင်းကြည့်ရှုလျှင် ဖက်ဒရယ်ဝါဒကို ယေဘုယျအဆန်ဆုံး၊ အကျယ်ပြန့်ဆုံး အနက်အဓိပ္ပာယ် စံကိုက် သတ်မှတ်ချက်နှင့် ဖွင့်ဆိုသည့်တိုင် ၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံသည် မည်သို့မျှ ဖက်ဒရယ်ဟု အကျိုးမဝင်သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ် ဝါဒ၏ အနှစ်သာရမှာ အာဏာခွဲဝေခြင်းပင် ဖြစ်ပေရာ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်အောက်တွင် ဖန်တီးထားသော ဤဖွဲ့စည်းပုံမှာ အာဏာခွဲဝေခြင်း ကိစ္စ တစိုးတစိမျှ မပါရှိသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ဖော်ပြပါရှိသော အချို့ဖွဲ့စည်းပုံ သတ်မှတ်ချက်များမှာ ယခုထက်တိုင် မပျောက်မပျက် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံထိ ပါဝင်လာခဲ့သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းအချက် နှစ်ချက်ကို မတွေ့ရှိကြဘဲ လျစ်လျူရှုခဲ့ကြသည်က များပါသည်။ ပထမ အချက်မှာ ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် ပြည်သူ့လွှတ်တော် မဲဆန္ဒနယ်များကို မြို့နယ်အသီးသီးအား သတ်မှတ်သည် ဆိုသော အချက်

နှင့် ယင်းမြို့နယ်တစ်မြို့နယ်စီက ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် တဦးစီကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် အချက်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤ သည်မှာ မြို့နယ်များသည် လူဦးရေအချိုးအစား မတူညီဘဲ ကွဲပြားခြား နားကြသည် ဆိုသည့်အချက်ကို လျစ်လျူရှုထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။⁴⁵ ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ရာတွင်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံပါ ပုဒ်မများကို ပြင်ဆင်လျှင် ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း အများစုမဲဖြင့် ပြင်ဆင်ရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး အခြေခံ နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ပုံနှင့် စပ်လျဉ်းသော ပြဋ္ဌာန်းဖော်ပြချက်များကိုမူ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းအပြင် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပပြီး ယင်းဆန္ဒခံ ယူပွဲတွင် မဲပေးနိုင်ခွင့်ရှိသူ ဦးရေ၏ ထက်ဝက်ကျော် ထောက်ခံဆန္ဒမဲ ဖြင့်သာ ပြင်ဆင်နိုင်သည်ဟု ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသည်ကို တွေ့ရ သည်။ ယင်းထူးခြားသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံတွင်လည်း ထပ်တူထိန်းသိမ်းထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

၁၉၈၈ စက်တင်ဘာလတွင် နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေး အဖွဲ့က နိုင်ငံတော်အာဏာကို သိမ်းယူလိုက်ပြီး ၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေ ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်သည်။ သို့သော် အုပ်ချုပ်ရေးပုံစံများမှာ ၁၉၈၈ မှ ၂၀၁၁ အထိ ယခင်ကအတိုင်း တည်ရှိနေခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ တွင်မူ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းအတည်ပြုခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အသက်ဝင် လာခဲ့သည်။

ဗမာနိုင်ငံ၏ သမိုင်းတလျှောက် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများက လက်ရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအပေါ် မည်သို့ မည်ပုံ လွှမ်းမိုးမှု ရှိသည်ဆိုသည်ကို လေ့လာရာ တွင် ချန်လှပ်၍ မရစေကောင်း သည့် အချက်တချက် ရှိပါသည်။ ယင်းမှာ ၁၉၄၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် စတင်ပြီး ၁၉၅၀ ပြည့်လွန်နှစ်များနှင့် ၁၉၆၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် အရှိန်ပြင်းထန် လာသော ပြည်တွင်းစစ်၊ လက်နက် ကိုင် ပဋိပက္ခများ၊ သူပုန်ထမှုများ၊ နယ်မြေသိမ်းပိုက်မှုများနှင့် ပြည့်နှက် နေပြီး အလွန်တရာ ရှုပ်ထွေးသော၊ နယ်မြေဒေသအများစုကို အကျယ် အပြန့် ထိခိုက်စေခဲ့ရာ ၁၉၄၇ နှင့် ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံက ဖော်ပြထားသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို နိုင်ငံ၏ အချို့နေရာများတွင် လက်တွေ့အသက်သွင်း

ရန် မဖြစ်နိုင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံကို မည်သို့ပင် ဗဟိုက ပြဋ္ဌာန်းလိုက်ပါစေ၊ တနိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာနှင့် ယင်းပြဋ္ဌာန်းချက်ကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်မှာ အလွန် ခက်ခဲသည်ဟု ဆိုလျှင် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ပြည်နယ်များ ပါဝင်သော တောင်တန်းဒေသများတွင် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် ရန်မှာ အထူးခက်ခဲပါသည်။

“အဓိကကျသော တိုင်းရင်းသားတပ် အတော်များများက လွတ် လပ်သည့် အသေးစား နိုင်ငံတော်ဟု ခေါ်ဆိုလျှင် ရနိုင်လောက် သည့် နိုင်ငံတော်ငယ်လေးများကို ထူထောင်ကြသည်။ ယင်းတို့ အလိုအရ လွတ်မြောက်နယ်မြေဟု ဆိုကြသည့် ထိုနယ်ပယ် များကို ကာကွယ်ထားကြပြီး ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေး၊ ကျောင်း၊ ဆေးပေးခန်း ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ရှိကြသည်။ ဒေသခံများကို အခွန် ကောက်ခံသည့် နည်းလမ်းဖြင့် ငွေရှာပြီး နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး၊ သစ်လုပ်ငန်း၊ မိုင်းလုပ်ငန်း စသည်တို့မှလည်း အခွန်များ ကောက်ခံကြသည်။ တရားမဝင် လုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် မူးယစ် ဆေးဝါးထုတ်လုပ်၊ သယ်ပို့ခြင်းလုပ်ငန်းများကိုပါ အချို့လုပ် ဆောင်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။”⁴⁶

ဗမာကြီးစိုးသော ဗမာပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ခေါင်းဆောင်မှုကို နိုင်ငံ၏ အရှေ့မြောက်ပိုင်းတွင် ရှိသည့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု တပ်များက တော်လှန်လိုက်ကြသောအခါ အထူးအရေးကြီးသော အဖြစ်အပျက်တခု ၁၉၈၉ တွင် ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ယင်းအဖြစ် မှာ ဗမာပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ ပြိုလဲသွားခြင်းဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသား တပ်များက မိမိတို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအလျောက် အဖွဲ့အစည်း အသစ်များ ဖွဲ့စည်းကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းအဖွဲ့အစည်းများ အနက် ဝတပ်မတော် (United Wa State Army, UWSA) နှင့် ကိုးကန့်တပ် (Myanmar National Democratic Alliance Army (Kokang)) တို့လည်း ပါဝင်သည်။ အစိုးရက ပေါ်ပေါက်

လာသည့် အခွင့်အရေးကို မလွတ်တမ်း ဖမ်းဆုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး အုပ်စု သစ်များအတွက် အကျိုးအမြတ်ရှိစေမည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်များကို ကမ်းလှမ်းခဲ့ခြင်းအားဖြင့် စစ်ရေးအရ အကြီးဆုံးခြိမ်းခြောက်မှုကို ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့သည်။⁴⁷ ”

အလွန်တရာရှုပ်ထွေးပြီး မပြီးပြတ်သေးသည့် တိုင်းရင်းသားပဋိပက္ခသမိုင်း ကြောင်း၏ ရလဒ်တစ်ခုမှာ “တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု ကိုယ်စားလှယ်များက ဗမာလူမျိုးစုသည် ယင်းတို့၏ တော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းကို နားလည်မှု မရှိသလောက် နည်းပါးကြောင်း၊ လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများ၏ ဘဝ အခြေအနေကို အသိအမှတ်ပြုမှု အမှန်တကယ် မရှိကြောင်း” ထုတ်ဖော် ပြောဆိုလေ့ရှိကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားများက ယင်းတို့၏ အုပ်ချုပ်စီမံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများကို စွက်ဖက်နှောက်ယှက်မှု တစ်ခုတရား မရှိဘဲ သူတို့လက်သို့သာ အပ်လိုက်စေလိုသည့် ဆန္ဒရှိလာကြသည်။ နည်းလမ်းမှာလည်း နှစ်လမ်းဖြစ်နိုင်သည်။ ပထမနည်းလမ်းမှာ ပြည်နယ် ပိုင် သီးခြားတပ်များ ရှိသော နိုင်ငံတော်အငယ်ကလေးများဖြစ်ပြီး၊ ဒုတိယ နည်းလမ်းမှာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်စီမံနိုင်သော (autonomous) တိုင်းရင်း သားပြည်နယ်များဖြင့် ပေါင်းစု ဖွဲ့စည်းထားသော ဖက်ဒရယ်ပေါင်းစည်းမှု ပုံစံမျိုး ဖြစ်သည်။⁴⁸

၁၉၄၇ နှင့် ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံ၏ အချို့အစိတ်အပိုင်းများမှာ လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ပုံတွင် ကျန်ရှိနေသေးသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်ရေးရစဉ်ကစ၍ ပြည်ထောင်စုကို ပြည်နယ်များအသီးသီးပိုင်းခြားလျက် ပေါ်ပေါက်လာသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သလို တဖြည်းဖြည်း အခြေကျစုပေါင်း လာသည်ကိုလည်း တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ အောက်ဖော်ပြပါ ကဏ္ဍတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံက သူ့ရှေ့က ဖွဲ့စည်းပုံများထက် ဖက်ဒရယ်မှုအခြေခံများ ပြဋ္ဌာန်းထည့်သွင်းမှုတွင် မည်သို့သာလွန်၊ ကျော်လွန်ကြောင်းကို ဖော်ပြမည် ဖြစ်သည်။

နာတာရှည် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခနှင့် နီးကပ်စွာ ပတ်သက်ဆက်နွယ်နေသလို (ပဋိပက္ခကြောင့် စစ်ဘောင်ကျယ်ရသလို) မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအသစ်၏ ထူးခြားသော၊ ဝိသေသလက္ခဏာတရပ်ပင် ဖြစ်သည့် တပ်၏ ကြီးမားကျယ်ပြန့်သည့် အခန်းကဏ္ဍကို ပြောဆိုဆွေးနွေးသည့်အခါတိုင်း ယင်းကိစ္စရပ်ကို နောက်ခံအခြေအနေတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားဖို့ အထူးအရေးကြီးပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံတွင် တပ်မတော်ကို အထူးအလေးပေးထားသည်မှာ သိသာထင်ရှားသည့် အချက်ဖြစ်သလို ယခု စာတမ်းတွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏အခြားအခြားသော ကဏ္ဍများ၊ အစိတ်အပိုင်းများကို ဆွေးနွေးတင်ပြသည့်အခါ အဓိကဦးတည်ချက်မှာ (တပ်၏ အရေးပါမှုဟူသည့်) ယင်းအချက်ကို မေ့လျော့သွားခြင်းမျိုး မရှိစေလိုခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိ ဖွဲ့စည်းပုံကို မည်သည့် နောက်ခံအခြေအနေတွင် ရေးဆွဲသည်၊ ပြဋ္ဌာန်းသည်နှင့် (ဖွဲ့စည်းပုံပါ) ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ ပုံစံများအားလုံးမှာ ယင်းနောက်ခံ အခြေအနေတွင် (တပ်မတော် ထံမှပင်) ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်ကြောင်းကို သန့်မြင့်ဦးက ဤသို့ ရေးပါသည်။

“ ဗမာ့စစ်အာဏာရှင်အစိုးရမှာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် သက်တမ်းအရှည်ဆုံးနှင့် တင်းပြည့် စစ်အာဏာရှင် စနစ်ဖြစ်ပါသည်။ အရပ်သားများနှင့် လည်ပတ်နေသော နိုင်ငံတော်ကို ထိပ်ဆုံးက စစ်ဘက်အာဏာပိုင်များက ထိန်းချုပ်ထားသော စစ်အစိုးရမျိုး မဟုတ်ပေ။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်တပ်သည်ပင် လျှင် နိုင်ငံတော်ဖြစ်သည်။ စစ်ဘက်အရာရှိများသည် ကိစ္စအားလုံးကို ပါဝင်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိကြပြီး ပုံမှန် (အရပ်သားများ၊ ပါဝင်သော)အစိုးရမှာ ညှိုးရော်ပျောက်ကွယ်သွားပေပြီ။”⁴⁹

လက်ရှိအနေအထားတွင် စစ်ဘက်ယန္တရားက နေရာတိုင်းတွင် လည်ပတ်လျက် ရှိသည်။ အခြားအင်စတီကျူးရှင်းများမှာ အရိပ်အယောင်မျှသာ ကျန်ကောင်းကျန်ရာ ကျန်တော့သည်။ ဗမာနိုင်ငံတွင် လုပ်ဆောင်ရမည့် အလုပ်မှာ အစိုးရအလုပ်ကို စစ်တပ်က ဝင်လုပ်နေခြင်းကို ဖယ်ရှားရန်မျှသာ မဟုတ်ဘဲ၊ လက်ရှိ

တည်ရှိနေသော စစ်တပ်ကချည်း ပါဝင်သည့် နိုင်ငံတော်ကို အစားထိုးနိုင်မည့် အခြားနိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်း များကို အစက ပြန်ဖန်တီး၍ အစားထိုးရန်ပင် ဖြစ်တော့သည်။ ”

၂၀၀၆ က ရေးသားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး လွန်ခဲ့သည့် နှစ်များတွင် အံ့အားသင့် ဖွယ် အပြောင်းအလဲများ ပေါ်ပေါက်လာလိမ့်မည်ဟု မည်သူကမျှ မျှော်လင့် မထားချိန်တွင် ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ယနေ့တိုင် အထက်ပါ စာပိုဒ်များမှာ မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံအသစ်ကိုလက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော် ရာတွင် (မူဝါဒများကို လက်တွေ့ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ရာတွင်) အမှန် တကယ် မည်သည့်နေရာက စတင်ရမည်ဆိုသည့် အချက်ကို မီးမောင်း ထိုးဖော်ပြလျက် ရှိနေပေသည်။

ဂ။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေတွင် ပါဝင်သော ဖက်ဒရယ်အခြေခံများ

ဖွဲ့စည်းပုံ၏ အခြေခံမူများ အခန်းတွင် နိုင်ငံတော်တည်ဆောင်ပုံကို နားလည်နိုင်ရန်နှင့် သဘောတရားမူဘောင်သွင်းနိုင်ရန် အရေးပါသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါဝင်သည်။ ယင်းအခြေခံမူများတွင် ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေး၊ အချုပ်အခြာ အာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေးတို့ကို ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတော် ကို ပြည်ထောင်စုစနစ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်သည်ဟု ဖော်ပြပါရှိ သည်။ ယင်းဖော်ပြချက်ကြောင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံကို ဖက်ဒရယ်ဖြစ်သည် သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ် မဟုတ်ဟု ဆုံးဖြတ်ရန် မလုံလောက်ပေ။ အများ အားဖြင့် ပြည်ထောင်စုဟု ရည်ညွှန်းထားသော နိုင်ငံများသည် တပြည် ထောင်စနစ်နိုင်ငံများထက် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်ဖြစ်ကြသည် ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

ယင်းအခြေခံမူများတွင် ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်းဒေသကြီးများသည် အဆင့် အားဖြင့် တူညီကြသည်ဟု ရည်ညွှန်းသော ရည်ညွှန်းဖော်ပြချက်တရပ်

လည်း ပါရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ (ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်းဒေသကြီးများကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။)

၁။ ပြည်ထောင်စုအဆင့်အောက် (sub-national) တွင် ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် အစိုးရတရပ် တည်ရှိခြင်းနှင့် ယင်းပြည်နယ်များ၊ တိုင်းဒေသကြီးများ (individual units) ၏ တည်ရှိမှုကို ဖွဲ့စည်းပုံအရ အာမခံပေးထားခြင်း။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် နိုင်ငံတော်၏ နယ်မြေများကို စုဖွဲ့ထားသည့် ယူနစ်များကို အမည်ထင်ရှားဖော်ပြထားပြီး ရှိရင်းစွဲ နယ်မြေအပိုင်းအခြားအတိုင်း ပိုင်းခြားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤသည်မှာ ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံအရ ဖွဲ့စည်းထားသော နယ်နိမိတ်များကို နှောင်းပိုင်းတွင် နဝတက ပြုပြင်ပြောင်းလဲထားသည့်အတိုင်း တည်ရှိနေသော နယ်နိမိတ်များကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ သိသာထင်ရှားသော အပြောင်းအလဲမှာ မြို့တော် (နေပြည်တော်) ကို ပြည်ထောင်စုနယ်မြေအဖြစ် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားခြင်းသာ အပြောင်းအလဲဟု ဆိုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့၏ အမည်၊ နယ်နိမိတ်၊ ဖျက်သိမ်းခြင်း၊ ပေါင်းစည်းခြင်းများအားလုံးကို ဆောင်ရွက်လိုလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံကို ပြင်ဆင်နိုင်ရန် လိုအပ်သည့် အများစု (qualified majority) နှင့်သာ ပြင်ဆင်နိုင်သည်။⁵⁰

- ၉။ (က) ရှိရင်းစွဲ တိုင်း(၇)တိုင်းကို တိုင်းဒေသကြီး (၇) ခုအဖြစ် လည်းကောင်း၊ ရှိရင်းစွဲ ပြည်နယ် (၇) ပြည်နယ်ကို ပြည်နယ် (၇) ပြည်နယ်အဖြစ် လည်းကောင်း ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သည်။ ထိုတိုင်းဒေသကြီး (၇) ခုနှင့် ပြည်နယ် (၇) ပြည်နယ်တို့သည် အဆင့်အတန်းတူညီကြသည်။
- (ခ) ထိုတိုင်းဒေသကြီး (၇)ခုနှင့် ပြည်နယ် (၇) ပြည်နယ်တို့၏ အမည်များကို ရှိရင်းစွဲအတိုင်း ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းသည်။
- (ဂ) တိုင်းဒေသကြီးတခုခု၏ အမည်ကို ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ် တနယ်နယ်၏ အမည်ကိုဖြစ်စေ ပြောင်းလဲသတ်မှတ်လိုလျှင် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း နေထိုင်ကြသော နိုင်ငံသားများ၏ ဆန္ဒရယူပြီး ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြင့် ပြောင်းလဲသတ်မှတ်ရမည်။

၄၉။ နိုင်ငံတော်ကို အောက်ပါ တိုင်းဒေသကြီး (၇) ခု၊ ပြည်နယ် (၇) ပြည်နယ်နှင့် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သည် - ⁵¹

- (က) ကချင်ပြည်နယ်၊
- (ခ) ကယားပြည်နယ်၊
- (ဂ) ကရင်ပြည်နယ်၊
- (ဃ) ချင်းပြည်နယ်၊
- (င) စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊
- (စ) တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊
- (ဆ) ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊
- (ဇ) မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊
- (ဈ) မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊
- (ည) မွန်ပြည်နယ်၊
- (ဋ) ရခိုင်ပြည်နယ်၊
- (ဌ) ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၊
- (ဍ) ရှမ်းပြည်နယ်၊
- (ဎ) ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊
- (ဏ) ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများ။

ဤအခြေအနေတွင် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေတခု ပါဝင်လာခြင်းမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းကဲ့သို့သော လက္ခဏာမျိုးမှာ ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံများ (ဥပမာ - အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ သြစတြေးလျ၊ မက္ကဆီကို၊ ဗင်နီဇွဲလား၊ ဘရာဇီး၊ ပါကစ္စတန်၊ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ အီသီယိုးပီးယားနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ) များတွင်သာသာမန်အားဖြင့် တွေ့ရလေ့ရှိသောကြောင့်ပင်။ နေပြည်တော် အုပ်ချုပ်စီမံမှုကို သမ္မတ၏ တိုက်ရိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုအောက်တွင် ထားရှိသည့် သီးခြားပြဋ္ဌာန်းချက်တရပ်ကိုလည်း ဖွဲ့စည်းပုံတွင် တွေ့ရပေမည်။ ⁵²



ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများ (sub-national level) အပြင် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ နယ်မြေငါးခု၏ တည်ရှိမှု၊ နယ်နိမိတ်အပိုင်းအခြားနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ဖွဲ့စည်းပုံက အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရမည်။ ယင်းကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ နယ်မြေများမှာ ရှမ်းပြည်နယ် နှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် တည်ရှိသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံကို ပြင်ဆင်ရန်မှာ မြင့်မားသည့် လိုအပ်ချက်များ ရှိနေပေရာ ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ယခုကဲ့သို့ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်းမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအရ ကာကွယ်မှု ကို ခိုင်ခိုင်မာမာ ရရှိသည်ဟုပင် ဆိုရပေမည်။

၅၆။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများကို အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်သည် -

(က) စစ်ကိုင်းတိုင်းရှိ လေရှီးမြို့နယ်၊ လဟယ်မြို့နယ်နှင့် နန်းယွန်းမြို့နယ်တို့ကို စုစည်းပြီး နာကကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသ။

(ခ) ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ရွာငံမြို့နယ်နှင့် ပင်းတယမြို့နယ်တို့ကို စုစည်းပြီး ဓနကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသ။

(ဂ) ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ဟိုပုန်းမြို့နယ်၊ ဆီဆိုင်မြို့နယ်နှင့် ပင်လောင်းမြို့နယ်တို့ကို စုစည်းပြီး ပအိုဝ်းကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသ။

(ဃ) ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ နမ့်ဆန်မြို့နယ်နှင့် မန်တုံမြို့နယ်တို့ကို စုစည်းပြီး ပလောင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသ။

(င) ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ကုန်းကြမ်းမြို့နယ်နှင့် လောက်ကိုင်မြို့နယ်တို့ကို စုစည်းပြီး ကိုးကန့်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသ။

(စ) ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ဟိုပန်မြို့နယ်၊ မိုင်းမောမြို့နယ်၊ ပန်ဝိုင်မြို့နယ်၊ နားဖန်းမြို့နယ်၊ မက်မန်းမြို့နယ်နှင့် ပန်ဆန်း (ပန်းခမ်း) မြို့နယ် ခြောက်မြို့နယ်တို့ကို ခရိုင်နှစ်ခရိုင် ဖွဲ့ပြီး “ ဝ ” ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း။⁵³

ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများ၏ အဆင့်မှာ ပြည်နယ်များ၊ တိုင်းဒေသကြီးများအောက် နိမ့်ပြီး ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် ပြည်နယ်များ၊ တိုင်းဒေသကြီးများကဲ့သို့ ကိုယ်စားပြုခွင့်မရသော်လည်း၊ ယင်းတို့၏ တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် ကိုယ်စားပြုခွင့်ရရှိကြသည်။⁵⁴ ရှမ်းပြည်နယ်အတွက် အမျိုးသားလွှတ်တော် နေရာ ၁၂ နေရာတွင် ငါးဦးမှာ ယင်းကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသခြောက်ခု၏ ကိုယ်စားလှယ်များ ဖြစ်ကြပြီး၊ ရှမ်းပြည်နယ်လူဦးရေ၏ ကျန်ရှိသော အစိတ်အပိုင်းက ခုနှစ်ဦးကိုသာ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းဖြစ်လေသည်။



(မြေပုံ - Transnational Institute, Netherlands။ နာဂ-၁၊ ပလောင် - ၂၊ ကိုးကန့် ၃၊ ပအိုဝ်း - ၄၊ ဓနု - ၅၊ ဝ-၆)

၂။ အချုပ်အခြာအာဏာကျင့်သုံးမှုကို ပြည်ထောင်စုအဆင့်၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အဆင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသအဆင့်များတွင် ခွဲဝေကျင့်သုံးကြပုံ။

ယခင်ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် မတူဘဲ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံသည် နိုင်ငံတော်အာဏာကို ကျင့်သုံးရာတွင် အစိုးရအဆင့်ဆင့်အကြား ခွဲဝေကျင့်သုံးသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယင်းအဆင့်ဆင့်ကို ပြည်ထောင်စုအဆင့်၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသအဆင့် ဟူ၍ စာရင်းတင်ထားပြီး ခွဲဝေကျင့်သုံးကြသည်။

၁၁ (က)။ နိုင်ငံတော်အချုပ်အခြာအာဏာ၏ ခက်မသုံးဖြာဖြစ်သည့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေး အာဏာတို့ကို တတိနိုင်သမျှ ပိုင်းခြားသုံးစွဲခြင်းနှင့် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းခြင်းတို့ပြုသည်။

(ခ) ထိုသို့ ပိုင်းခြားထားသည့် နိုင်ငံတော်အာဏာသုံးရပ်ကို

ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများအား ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်။

၁၂။ (က) နိုင်ငံတော်၏ ဥပဒေပြုရေးအာဏာကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ် လွှတ်တော်များအား ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများအား ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက သတ်မှတ်သော ဥပဒေပြုရေး အာဏာကို ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်။

၁၇။ (က) နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များအား ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများအား ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ပေးသည့်အတိုင်း ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်။

၁၉၉။ (က) နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲသည် နိုင်ငံတော်သမ္မတဖြစ်သည်။

(ခ) (၁) နိုင်ငံတော်၏ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ပြည်ထောင်စု တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များအား ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်။

(၂) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများအား ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ သတ်မှတ်ပေးသည့်အတိုင်း ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်။

၃။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ရှိ အမျိုးသားလွှတ်တော်တွင် ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်းဒေသကြီးများ အညီအမျှ ကိုယ်စားပြုခွင့် ရရှိခြင်းနှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် အမျိုးမညီမျှစွာ ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်းဒေသကြီးများ ကိုယ်စားပြုခွင့် ရရှိခြင်း။ (disproportional representation)

ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင် အများဆုံး တွေ့ရလေ့ရှိသော ဝိသေသလက္ခဏာတစ်ခုမှာ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ၏ ပါဝင်သော ယူနစ်များကို ကိုယ်စားပြုသည့်

ဒုတိယချိန်ဘာ (second chamber) တခုကို ပါလီမန်လွှတ်တော်တွင် ထည့်သွင်းထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အချို့သော နိုင်ငံများ (ဥပမာ - အမေရိကန်ဆီးနိတ်) တွင် ယင်းယူနစ်များကို ညီမျှစွာ ကိုယ်စားပြုခွင့် ပေးထားပြီး လူဦးရေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မရှိချေ။ သို့ရာတွင် အချို့ နိုင်ငံများတွင်မူ လူဦးရေအချိုးကို အမျိုးမျိုးထည့်သွင်းစဉ်းစားကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ အကြီးဆုံးယူနစ်နှင့် အငယ်ဆုံးယူနစ် (ယူနစ်ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်ကို ဖွဲ့စည်းထားသော ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်းဒေသကြီးများကို ဆိုလိုပါသည်။ စကားချပ်) အကြား ကွာဟမှုမှာ ၂၅ဆပင် ရှိသည် ဖြစ်သော်လည်း အမျိုးသားလွှတ်တော်တွင်မူ ယူနစ်များ (တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များ) အားလုံး တန်းတူ ကိုယ်စားပြုခွင့်ရသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်နယ်များမှာ တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ယှဉ်လျှင် လူဦးရေနည်းပါးပြီး (ပြည်နယ်များ အားလုံး၏ စုစုပေါင်းမှာ တနိုင်ငံလုံး လူဦးရေ လေးပုံတပုံထက် အနည်းငယ်သာ များသော်လည်း အမျိုးသားလွှတ်တော်ရှိ ရွေးကောက်ခံနေရာ၏ ထက်ဝက်ကို ရရှိထားသည်) တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ နေထိုင်ကြသည်ဖြစ်ရာ ဤပြဋ္ဌာန်းပေးထားချက်များမှာ အနည်းဆုံးတော့ ဗမာလူနည်းစုများထက် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများအတွက် သွယ်ဝိုက်သော နည်းအားဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ သေချာပိုင်ခွင့် ပိုမိုပေးအပ်ထားသည်ဟု ဆိုနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

၁၂။ (ခ) ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်တွင် မြို့နယ်ကို အခြေခံ၍ လည်းကောင်း၊ လူဦးရေကို အခြေခံ၍ လည်းကောင်း၊ ရွေးကောက်တင်မြောက်သည့် လွှတ်တော်တရပ်၊ တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်နယ်များမှ ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ တူညီစွာ ရွေးကောက်တင်မြောက်သည့် လွှတ်တော်တရပ် ဟူ၍ လွှတ်တော်နှစ်ရပ် ပါရှိသည်။

အမျိုးသားလွှတ်တော်ဖွဲ့ စည်းခြင်း

၁၄။ အမျိုးသားလွှတ်တော်ကို လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ အများဆုံး ၂၂၄ ဦးဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့စည်းရမည် -

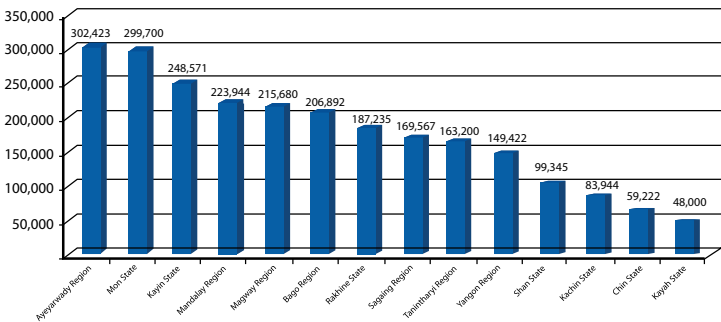
(က) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသ

တစ်ခုစီမှ ကိုယ်စားလှယ် တဦးစီပါဝင်စေပြီး သက်ဆိုင်ရာ ပြည်ထောင်စု နယ်မြေများအပါအဝင် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တစ်ခုစီအတွက် ကိုယ်စားလှယ် ၁၂ ဦးကျစီ တူညီစွာဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြောက်သည့် အမျိုးသား လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၁၆၈ ဦး၊

(ခ) သက်ဆိုင်ရာပြည်ထောင်စုနယ်မြေများအပါအဝင် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တစ်ခုစီအတွက် ကိုယ်စားလှယ်လေးဦးကျစီဖြင့် တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က ဥပဒေနှင့်အညီ အမည်စာရင်း တင်သွင်းသည့် တပ်မတော်သား အမျိုးသားလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၅၆ ဦး၊

(ဂ) ပုဒ်မခွဲ (က) နှင့် (ခ) တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဖွဲ့စည်းရာတွင် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေဆိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသည့် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများသည် လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း၍ သတ်မှတ်သော ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများသည်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ရွေးကောက်တင်မြောက်ရန် ကိစ္စအလို့ငှာ အဆိုပါနယ်မြေ ပါဝင်ခဲ့သည့် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းတွင် ဖြစ်စေ၊ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တွင် ဖြစ်စေ ပါဝင်ခြင်းကို ဆိုသည်။

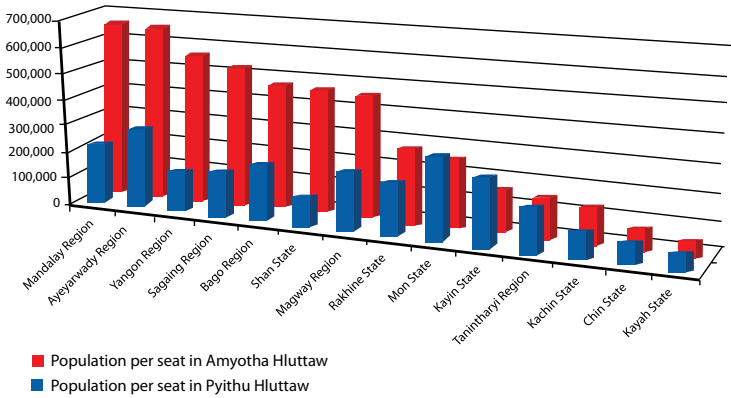
Population per seat in Pyithu Hluttaw



အမျိုးသားလွှတ်တော်တွင် တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်နယ်များအတွက် ညီမျှစွာ ကိုယ်စားပြုခွင့်ကို အထင်အရှားပေးထားသည့်အပြင် (နှာ - ၁၂ မှ ၁၉၄၇ ခု လူမျိုးစု ပါလီမန်ပုံနှင့် အထက်ဖော်ပြပါ ပုံကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါ) ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားပြုမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မညီညွတ်မှုများ အထိုက်အလျောက်ရှိနေသည်ကိုလည်း ဂရုပြုမိရန် လိုအပ်ပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေမှာ ၁၉၄၇ ခုနှစ် အစီအမံအရ ပေါ်ပေါက်သော ပုံစံကိုပင် ဆက်လက်အခြေခံထားပုံ ပေါ်ပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲ မဲဆန္ဒနယ်များကို မြို့နယ်များအပေါ် အခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းထားပြီး အလွန်ကြီးမားသော မြို့နယ်အချို့အတွက်သာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤသို့ လူဦးရေအားဖြင့် ကွာဟမှုရှိနေသော မြို့နယ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မရှိမှုကလည်း လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်တဦးချင်းစီက ကိုယ်စားပြုသော မဲဆန္ဒရှင် ပြည်သူဦးရေများ များစွာ မညီမျှမှု ရှိနေသလို ရွေးကောက်ပွဲစနစ်မှာလည်း တမဲသာ အနိုင်ရစနစ် (first past the post system) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နဂိုကပင် ဘက်မညီမှု ရှိနေသော ရွေးကောက်ပွဲ ရလဒ်များကို ပို၍ ဘက်မညီစေသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် လွှတ်တော်အမတ်တဦးက ကိုယ်စားပြုသည့် မဲဆန္ဒရှင် အရေအတွက်မှာ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတွင် လူဦးရေ သုံးသိန်းနှစ်ထောင်အတွက် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တဦး (ပြည်သူ့လွှတ်တော်) ရရှိပြီး ကယားပြည်နယ်တွင်မူ လူဦးရေ လေးသောင်းရှစ်ထောင်မျှ ရှိရုံဖြင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တဦး ရရှိသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ဖြစ်နေခြင်းကြောင့်လည်း တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များကို အလုံးစုံ အသာစီးပေးထားသည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပြန်သည် မဟုတ်ပါ။ ရှမ်း၊ ကချင်၊ ချင်းနှင့် ကယားပြည်နယ်များမှာ မဲဆန္ဒရှင် လျော့နည်းသော်လည်း ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ရရှိနေသည်ဖြစ်သဖြင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် ပိုမို ကိုယ်စားပြုနိုင်မှု (over representation) ရရှိသည်မှာ မှန်သော်လည်း မွန်ပြည်နယ်နှင့် ကရင်ပြည်နယ်တို့မှာ ပြည်နယ်တွင်း မြို့နယ်နည်းပါးမှုကြောင့် လျော့၍ ကိုယ်စားပြုမှု (under represent) ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါ

သည်။ လူဦးရေအချိုးအစားနှင့် ဆိုပါက တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် ၁၄ ခုအနက် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးမှာ အကြီးဆုံးဖြစ်ပြီး ကယားပြည်နယ်က အငယ်ဆုံးဖြစ်သော်လည်း ကိုယ်စားပြုနိုင်မှု အတိုင်းအတာမှာမူ ယင်းလူဦးရေအရွယ်အစားအပေါ် တသမတ်တည်း အချိုးကျ ဖြစ်မနေသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ (ပုံ)



၄။ ဖက်ဒရယ် (ပြည်ထောင်စု) ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းရာတွင် ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးများကို ကိုယ်စားပြုသည့် အမျိုးသားလွှတ်တော်ကို အနည်းငယ် အချိုးမညီသော အခွင့်အရေး ပေးထားခြင်း။

အထက်တွင် ရှေ့ပြေးဖော်ပြခဲ့သော အကြောင်းများကြောင့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ပေါင်း ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင်မူ ပြည်သူ့လွှတ်တော် အမတ်ဦးရေက သာသဖြင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်က အဆုံးတွင် လွှမ်းမိုးနိုင်မည်ဖြစ်သော်လည်း ဤလွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကို (အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကို) ဥပဒေပြုရေးတွင် ဖွဲ့စည်းပုံက ထပ်တူညီမျှနီးပါး အာဏာပေးအပ်ထားသည်မှာ အရေးကြီးသော အချက် ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင်မူ ဆီးနိတ်အထက် လွှတ်တော်နှင့် အောက်လွှတ်တော်တို့ကို တန်းတူညီမျှသည့် အခွင့်အရေးပေးထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

၉၅။ (က) ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် ဖြစ်စေ၊ အမျိုးသားလွှတ်တော် တွင် ဖြစ်စေ စတင်တင်သွင်းသည့် ဥပဒေကြမ်းကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ် လုံးက အတည်ပြုလျှင် ယင်းဥပဒေကြမ်းကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် က အတည်ပြုသည်ဟု မှတ်ယူရမည်။

(ခ) ဥပဒေကြမ်းတရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် အမျိုးသား လွှတ်တော်တို့ သဘောကွဲလွဲပါက ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် ဆွေးနွေး ဆုံးဖြတ်ရမည်။⁵⁵

၁၃၉။ (က) ပြည်သူ့လွှတ်တော်သည် အမျိုးသားလွှတ်တော်က ပေးပို့ သော ဥပဒေကြမ်းတရပ်ကို လက်ခံရရှိသည့်အခါ အမျိုးသားလွှတ်တော် က ဆုံးဖြတ်သည့်အတိုင်း သဘောတူကြောင်း သို့မဟုတ် သဘောမတူ ကြောင်း သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ချက်များဖြင့် သဘောတူကြောင်း ဆုံးဖြတ်နိုင် သည်။ ထိုဥပဒေကြမ်းကို ပြည်သူ့လွှတ်တော်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်အတူ အမျိုးသားလွှတ်တော်သို့ ပြန်လည်ပေးပို့ရမည်။

(ခ) ပြည်သူ့လွှတ်တော်က ပေးပို့ခဲ့သည့် ဥပဒေကြမ်းကို အမျိုးသား လွှတ်တော်က ပြင်ဆင်ချက်များဖြင့် ပြန်လည်ပေးပို့လာလျှင် ပြည်သူ့ လွှတ်တော်သည် အမျိုးသားလွှတ်တော်၏ ပြင်ဆင်ချက်ကို လက်ခံပါက ယင်းဥပဒေကြမ်းကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် နာယကထံ ပေးပို့ရမည်။

(ဂ) ပြည်သူ့လွှတ်တော်သည် အမျိုးသားလွှတ်တော်သို့ ပေးပို့ခဲ့သော ဥပဒေ ကြမ်းတရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် သဘော ကွဲလွဲလျှင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ အဆုံးအဖြတ် ရယူရမည်။

၈၆။ (က) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် အဆုံးအဖြတ်ပြုရမည့် အကြောင်းအရာတရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ မဲခွဲ ဆုံးဖြတ်ရာ၌ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေတွင် အခြားနည်းပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိလျှင် အစည်းအဝေးသို့ တက် ရောက်၍ ဆန္ဒမဲပေးသည့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် များ၏ များရာ ဆန္ဒမဲဖြင့် ဆုံးဖြတ်ရမည်။

၅။ ဖက်ဒရယ်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ရာထူးနေရာများ (federal organs) ရွေးချယ်ရာတွင် (အမျိုးသားလွှတ်တော်မှ တဆင့်) သေးငယ်သော ယူနစ်များအတွက် ဘက်မညီ သော (ပိုသာသော) အခွင့်အာဏာများ ပေးထားခြင်း။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သေးငယ်သော ယူနစ်များက (constituent units) ဥပဒေပြုရေးတွင် ဘက်မညီသည့် (ပိုသာသော) ကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ခွင့်ရသည့်နည်းတူ နိုင်ငံ့အုပ်ချုပ်ရေး အမြင့်ဆုံးအာဏာပိုင်များကို ရွေးချယ်ရာနှင့် အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ကော်မတီများ ရွေးချယ်ရာတွင် သေးငယ်သော ယူနစ်များက ပိုသာသော အခွင့်အရေး ရရှိသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

၆၀။ (က) နိုင်ငံတော်သမ္မတကို သမ္မတရွေးချယ်တင်မြောက်ရေးအဖွဲ့ဖြင့် ရွေးချယ်တင်မြောက်ရမည်။

(ခ) သမ္မတရွေးချယ်တင်မြောက်ရေးအဖွဲ့ကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အစုအဖွဲ့ သုံးဖွဲ့ဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့စည်းရမည် -

(၁) တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များမှ ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ တူညီစွာ ရွေးကောက်တင်မြောက်သည့် လွှတ်တော်ရှိ ရွေးကောက်တင်မြောက်ခြင်းခံရသော လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ အစုအဖွဲ့၊

(၂) မြို့နယ်ကို အခြေခံ၍ လည်းကောင်း၊ လူဦးရေကို အခြေခံ၍ လည်းကောင်း၊ ရွေးကောက်တင်မြောက်သည့် လွှတ်တော်ရှိ ရွေးကောက်တင်မြောက်ခြင်းခံရသည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ အစုအဖွဲ့ ၊

(၃) ဖော်ပြပါ လွှတ်တော် နှစ်ရပ်အတွက် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်က အမည်စာရင်း တင်သွင်းသည့် တပ်မတော် သားလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ အစုအဖွဲ့ ။

(ဂ) ယင်းအစုအဖွဲ့ တဖွဲ့စီက ဒုတိယသမ္မတ တဦးစီကို လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များထံမှ ဖြစ်စေ၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် မဟုတ်သူများ ထံမှ ဖြစ်စေ ရွေးချယ်တင်မြောက်ရမည်။

ထိုနည်းတူပင် သမ္မတကို စွပ်စွဲပြစ်တင်ရာတွင်လည်း မညီမျှသော (ပိုသာ သော) ကိုယ်စားပြုမှု ရရှိသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

၇၁။ (က) နိုင်ငံတော်သမ္မတကို ဖြစ်စေ၊ ဒုတိယသမ္မတတဦးစီကို ဖြစ်စေ အောက်ပါအကြောင်းတရပ်ရပ်ဖြင့် စွပ်စွဲပြစ်တင်နိုင်သည် -

- (၁) နိုင်ငံတော်၏ ကျေးဇူးသစ္စာတော်ကို ဖောက်ဖျက်ခြင်း၊
- (၂) ဤဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဖောက်ဖျက် ကျူးလွန်ခြင်း၊
- (၃) အကျင့်သိက္ခာ ဖျက်ပြားခြင်း၊
- (၄) ဤဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော နိုင်ငံတော် သမ္မတ သို့မဟုတ် ဒုတိယ သမ္မတ၏ အရည်အချင်း ဖျက်ယွင်းခြင်း၊
- (၅) ဥပဒေအရ ပေးအပ်သော တာဝန်များကို ကျေပွန်စွာ မဆောင်ရွက်ခြင်း။

(ခ) နိုင်ငံတော်သမ္မတ သို့မဟုတ် ဒုတိယ သမ္မတ တဦးစီကို စွပ်စွဲပြစ်တင် လိုပါက ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် ပါဝင်သော လွှတ်တော်နှစ်ရပ်မှ လွှတ်တော် တရပ်ရပ်၏ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် စုစုပေါင်း ဦးရေ အနက် အနည်းဆုံး လေးပုံ တပုံက လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး မိမိတို့၏ စွပ်စွဲ ချက်ကို သက်ဆိုင်ရာ လွှတ်တော်အကြီးအမှူးထံ တင်ပြရမည်။

(ဂ) ယင်းစွပ်စွဲချက်ကို သက်ဆိုင်ရာ လွှတ်တော်၏ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် စုစုပေါင်း ဦးရေအနက် အနည်းဆုံး သုံးပုံနှစ်ပုံက ထောက်ခံမှသာ ဆက်လက် အရေးယူဆောင်ရွက်ရမည်။

(ဃ) လွှတ်တော်တရပ်ရပ်က စွပ်စွဲချက်ကို အရေးယူဆောင်ရွက်ရန်

ထောက်ခံလျှင် အခြားလွှတ်တော် တရပ်က ယင်းစွပ်စွဲချက်ကို အဖွဲ့ဖွဲ့၍ စုံစမ်းစစ်ဆေး ရမည်။

(င) စွပ်စွဲချက်ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးသည့်အခါ နိုင်ငံတော်သမ္မတ သို့မဟုတ် ဒုတိယသမ္မတ ကိုယ်တိုင်သော် လည်းကောင်း၊ ကိုယ်စားလှယ်ဖြင့် သော် လည်းကောင်း ချေပခွင့် ပေးရမည်။

(စ) စွပ်စွဲချက်ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီးသည့်အခါ စွပ်စွဲချက်ကို စစ်ဆေးသော သို့မဟုတ် စုံစမ်းစစ်ဆေးစေသော လွှတ်တော်၏ လွှတ်တော်ကိုယ်စား လှယ် စုစုပေါင်းဦးရေအနက် အနည်းဆုံး သုံးပုံ နှစ်ပုံက ထိုစွပ်စွဲချက်သည် မှန်ကန်ပြီး စွပ်စွဲခံရသော ပြစ်မှုသည် နိုင်ငံတော်သမ္မတ သို့မဟုတ် ဒုတိယ သမ္မတအား ရာထူးတွင် ဆက်လက်ထမ်းရွက်စေရန် မသင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်လျှင် စွပ်စွဲခံရသော နိုင်ငံတော်သမ္မတ သို့မဟုတ် ဒုတိယသမ္မတ အား ရာထူးမှ ရပ်စဲရန် ယင်းလွှတ်တော်က ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော် အကြီးအမှူးထံ တင်ပြရမည်။

(ဆ) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်အကြီးအမှူးသည် တင်ပြချက်ရရှိလျှင် ရရှိချင်း စွပ်စွဲခံရသော နိုင်ငံတော်သမ္မတ သို့မဟုတ် ဒုတိယသမ္မတအား ရာထူးမှ ရပ်စဲကြောင်း ကြေညာရမည်။

၆။ ဖက်ဒရယ်အဆင့် (ပြည်ထောင်စုအဆင့်) နှင့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် (sub-national) အစိုးရအဆင့်အသီးသီးတွင် ဥပဒေပြုရေး အာဏာများ ကို ဖွဲ့စည်းပုံက ပြဋ္ဌာန်းခွဲဝေပေးထားခြင်း။

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ပုံတွင် မရှိမဖြစ် အရေးကြီးဆုံးနှင့် ဘုံအကျဆုံး ဝိသေသလက္ခဏာတရပ်မှာ ပြည်ထောင်စု/ဖက်ဒရယ် အဆင့်က မည်သည့်ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးများကို တာဝန်ယူဆောင် ရွက်မည်၊ ပြည်ထောင်စုအဆင့် အောက်နိမ့် သော ယူနစ်များက မည်သည့် ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာများကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်မည် ဆိုသည့် နယ်ပယ်ပိုင်းခြား သတ်မှတ်မှုများကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ

က ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပေးခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအများစုတွင် ကြွင်းကျန်အာဏာ (residual power) ကို မည်သည့် အဆင့်က ရရှိထိန်းသိမ်းသည်ကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြလေ့ရှိကြသည်။ ကြွင်းကျန်အာဏာဆိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိသော အခြားကိစ္စများအပေါ် ဥပဒေပြုခွင့်နှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းကြွင်းကျန်အာဏာဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ဇယားဆွဲ၍ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ စာကိုယ်တွင် ထည့်သွင်းခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ထည့်သွင်းခြင်းသည်လည်းကောင်း ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ခြင်း မရှိချေ။ အိန္ဒိယဖွဲ့စည်းပုံတွင် ယင်းသို့ ထည့်သွင်းထားသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ အချို့နိုင်ငံများကမူ ‘တူညီအာဏာ’ ဟုခေါ်ဆိုရမည့် concurrent powers ကို သုံးစွဲကြသည်လည်း ရှိသည်။ သို့မဟုတ် အခွင့်အာဏာကို ကဏ္ဍအလိုက် (ဥပမာ - ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး စသည်ဖြင့်) မခွဲခြားတော့ဘဲ ဖက်ဒရယ်အဆင့် (ပြည်ထောင်စုအဆင့်) နှင့် ယူနစ်များအဆင့်အဖြစ် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို (ဥပမာ - ဥပဒေပြုရေးကို တဦးက ယူ၍ အကောင်အထည်ဖော်ရေးကို တဦးက ယူသည့် ပုံစံမျိုး) ဖြင့် ခွဲခြားကြသည်လည်း ရှိသည်။

၉၆။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် ဇယား (၁) တွင် ဖော်ပြထားသော ပြည်ထောင်စု ဥပဒေပြုစာရင်းပါ ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စု တဝန်းလုံးအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စု၏ တစ်စိတ်တဒေသအတွက် သော်လည်းကောင်း အာဏာသက်ရောက်စေရန် ဥပဒေပြုခွင့် ရှိသည်။

၉၈။ ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ဦးစီးအဖွဲ့ ဥပဒေပြုစာရင်းများတွင် ဖော်ပြထားသော အခြားကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဥပဒေပြုပိုင်ခွင့် အာဏာကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ အပ်နှင်းသည်။

၁၈၈။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်သည် ဇယား ၂ တွင် ဖော်ပြထားသော တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ် ဥပဒေပြု စာရင်းပါ ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ် တဝန်းလုံးအတွက်သော် လည်းကောင်း၊ တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်တစ်စိတ်တဒေအတွက်သော်လည်းကောင်း အာဏာ သက်ရောက်စေရန် ဥပဒေပြုခွင့် ရှိသည်။

(နောက်ဆက်တွဲဖော်ပြထားသော ဇယား ၁၊ ၂၊ ၃ နှိုင်းယှဉ်ချက်ကို ကြည့်ပါ။)

အထက်ဖော်ပြထားချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကြွင်းကျန်အာဏာကို ပြည်ထောင်စုအဆင့်သို့ အပ်နှင်းထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ယင်း ပုံစံမျိုး ကြွင်းကျန်အာဏာကို ဖက်ဒရယ်အဆင့်သို့ အပ်နှင်းထားသည့် နိုင်ငံများမှာ သာဓကအားဖြင့် ကနေဒါနိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် ဘယ်လ်ဂျီယံ နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအရ ပိုင်းခြားပေးထား သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် ဥပဒေပြုရေးအာဏာကိုသာ အပ်နှင်းထားသည်မျှ မကဘဲ ယင်းဥပဒေပြုအာဏာကို အပ်နှင်းခံရသည့်အဆင့်ကသာ လုပ်ပိုင် ခွင့်ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တနည်းအားဖြင့် ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်း ဒေသကြီးများသို့ အပ်နှင်းထားသော ဥပဒေပြုရေးများနှင့် စပ်လျဉ်းလာ လျှင် ပြည်ထောင်စုက ဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံက လုပ်ပိုင် ခွင့် အပ်နှင်းထားခြင်းမရှိဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အပြောင်းအလဲ ကာလတွင်မူ ယင်းကိစ္စမှာ မေးခွန်း ထုတ်စရာ ဖြစ်ပါသည်။ အဘယ် ကြောင့်ဆိုသော် လက်ရှိ တည်ဆဲဥပဒေများမှာ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် က ဖျက်သိမ်းခြင်း၊ သို့မဟုတ်ပြင်ဆင်ခြင်း မပြုသေးသမျှ ကာလပတ် လုံး ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် မဆန့်ကျင်လျှင် အတည်ဖြစ်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားချက်လည်း ပါရှိပြန်ရာ တည်ဆဲဥပဒေများတွင် ပြည်နယ် နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဥပဒေပြု အာဏာလုပ်ပိုင်ခွင့်တွင် ကျရောက် နေသော ဥပဒေများ ပါရှိနေသောကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေသည်။⁵⁶ ဗဟိုဦးစီး

စနစ်မှ ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲသော နိုင်ငံတိုင်းလိုလိုပင် ဥပဒေရေးရာ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု ကိစ္စ၊ ဥပဒေပြင်ဆင်ရေးတွင် ရေရှည်တည်တံ့သော၊ စနစ်ကျသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဖြစ်ရန် ကိစ္စနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ တာဝန်ခံနိုင်မှုကို အသေအချာ အငြင်းပွားစရာ မရှိအောင် ဆောင်ရွက်ရခြင်းကိစ္စ စသည့် တူညီသော စိန်ခေါ်မှုများကို ကြုံတွေ့ရစေပိုင်ဖြစ်ပေသည်။

၇။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များသည် ကြွေးမြီကိစ္စများအပါအဝင် ယင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဘတ်ဂျက်ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ကြောင်း ဖွဲ့စည်းပုံက အာဏာအပ်နှင်းထားခြင်း။

ဥပဒေပြုရန် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ တာဝန်နှင့် ယင်းဥပဒေပြုသည့် ကဏ္ဍများကို စီမံအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို သတ်မှတ်ဖော်ပြထားသည့် ကဏ္ဍများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံက သက်ဆိုင်ရာ ယူနစ်များကို ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ခွဲဝေအပ်နှင်းမြဲဖြစ်သကဲ့သို့ပင် အခွန်အခများ၊ အသုံးစရိတ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ပုံမှန် ရသုံး မှန်းခြေငွေစာရင်း (ဘတ်ဂျက်) ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို ဖွဲ့စည်းပုံက အပ်နှင်းထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

၁၉၃။ (က) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ကသာ တင်သွင်းခွင့်ရှိသော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၊ နှစ်စဉ်ဘဏ္ဍာငွေ အရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းကို သတ်မှတ်ထားသည့် နည်းလမ်းများနှင့် အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းရမည်၊ (ခ) ပုဒ်မခွဲ (က) ပါ ဥပဒေကြမ်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စု၏ ဘဏ္ဍာငွေ အရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေ သို့မဟုတ် နောက်ထပ် ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေသုံးစွဲရေး ဥပဒေအရ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အလိုက် ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေမှ ရရှိသည့် ဘဏ္ဍာငွေများအပါအဝင်

တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အရအသုံးခန့်မှန်းခြေ ငွေစာရင်းကို သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးချုပ်၏ ထောက်ခံတင်ပြချက်အပေါ် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်က လိုအပ်သလို ဆွေးနွေး၍ သဘောတူအတည်ပြုခြင်း၊ ငြင်းပယ်ခြင်း၊ လျှော့၍ ခွင့်ပြုခြင်းတို့ကို အများဆန္ဒနှင့် အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်။

၈။ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှု တစ်ခုခု ပေါ်ပေါက်လာလျှင် မည်သို့ မည်ပုံ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရမည်ကို ဖွဲ့စည်းပုံက ပြတ်သားရှင်းလင်းသော အဆင့်ဆင့် ဆောင်ရွက်ရန် အစီအစဉ်တခုကို ချမှတ်ပေးထားသည်။

ဥပဒေပြုခွင့်အာဏာကို အစိုးရအဆင့် အသီးသီးသို့ ခွဲဝေအပ်နှင်းထားသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများ ပေါ်ပေါက်လာတတ်စမြဲဖြစ်ရာ ယင်းသို့ ပေါ်ပေါက်လာလျှင် မည်သို့ မည်ပုံ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရမည်ကို ရှင်းလင်း ပြတ်သားစွာ လက်ခံထားသော စည်းမျဉ်းများ ထားရှိစေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသော (တပိုင်းဖက်ဒရယ်) စနစ်များတွင်မူ ဖက်ဒရယ်/ပြည်ထောင်စုအဆင့်ကို ဦးစားပေးတတ်ကြပြီး အချို့စနစ်များတွင်မူ အဆင့်ဆင့် အစိုးရများကို တူညီစွာ တန်းတူဆက်ဆံဆောင်ရွက်ကြပြီး ဖွဲ့စည်းပုံ ဥပဒေကို ဥပဒေကြောင်းအရ ဖွင့်ဆိုမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော ပဋိပက္ခများကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံခုံရုံး သို့မဟုတ် အလားသဏ္ဍာန်တူသော ဥပဒေကြောင်းအင်စတီကျူးရှင်းများသို့ လွှဲအပ်ထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

ဥပဒေများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု

၁၉၈။ လွှတ်တော်အဆင့်ဆင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု ဦးစီးအဖွဲ့များက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည် -

(က) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်၊ ပြည်နယ်လွှတ်တော်၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းဦးစီးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသဦးစီးအဖွဲ့က ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက် တရပ်ရပ်သည် လည်းကောင်း တည်ဆဲဥပဒေ တရပ်ရပ်သည် လည်းကောင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်တရပ်ရပ်နှင့် ဆန့်ကျင်နေလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါအတိုင်း လိုက်နာကျင့်သုံးရမည်။

(ခ) တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော် သို့မဟုတ် ပြည်နယ် လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်တရပ်ရပ်သည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်တရပ်ရပ်နှင့် ဆန့်ကျင်နေလျှင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေပါအတိုင်း လိုက်နာကျင့်သုံးရမည်။

(ဂ) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းဦးစီးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသဦးစီးအဖွဲ့က ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက် တရပ်ရပ်သည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်တရပ်ရပ်နှင့် ဆန့်ကျင်နေလျှင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေပါအတိုင်း လိုက်နာ ကျင့်သုံးရမည်။

(ဃ) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းဦးစီးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသဦးစီးအဖွဲ့က ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက် တရပ်ရပ်သည် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်တရပ်ရပ်နှင့် ဆန့်ကျင်နေလျှင် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေပါအတိုင်း လိုက်နာကျင့်သုံးရမည်။

ရုတ်တရက်ကြည့်လိုက်လျှင် အထက်ပြဋ္ဌာန်းထားချက်များအရ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများထက် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များကို၊ တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်နယ်များထက် ဗဟို၊ ပြည်ထောင်စုအဆင့်ကို အသာ

ပေးထားသော တင်းကျပ်သည့် အဆင့်ဆင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ရေးဆွဲထားသည်ဟု ထင်နိုင်ဖွယ်ရှိသော်လည်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုရေးကို လွှမ်းမိုးထားသည့် အမြင့်မားဆုံးဥပဒေဖြစ်ပြီး ယင်းဥပဒေအရ ပြည်ထောင်စုအောက်နိမ့်သော sub-national units များကို ကာကွယ်ပေးထားခြင်းဖြစ်သည်ကို တွေ့ရမည်။ (ယင်းယူနစ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။) ဖွဲ့စည်းပုံအပေါ် လေးစားမှု (respect for constitutionality) မှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အကျိုးရှိစွာ အလုပ်ဖြစ်အောင် မောင်းနှင်နိုင်ရန် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အခြေခံအကြောင်းတရားဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။

၉။ အစိုးရအဆင့်ဆင့်နှင့် ယူနစ်များအကြား ဖွဲ့စည်းပုံကို အခြေခံသော အငြင်းပွားမှု တစ်ခုတရာ ပေါ်ပေါက်လာလျှင် အခြေခံဥပဒေခုံရုံးက စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ပေးခြင်း။

အစိုးရအဆင့်ဆင့်အကြား ဖွဲ့စည်းပုံပါ ပေးထားဖော်ပြချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေကြောင်းအရ အငြင်းပွားမှု တစ်ခုတရာ ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ယင်းအငြင်းပွားမှုကို မည်သို့ မည်ပုံ ဖြေရှင်းရန်ကို ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားလေ့ရှိပြီး အများအားဖြင့် ယင်းအငြင်းပွားမှုများကို အဆုံးအဖြတ်ပေးရန် နိုင်ငံရေးမယှက်နွယ်ဘဲ သီးခြားလွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များ (သို့မဟုတ်) အင်စတီကျူးရှင်းများ (ဥပမာ - ဖွဲ့စည်းပုံခုံရုံး၊ တရားလွှတ်တော်ချုပ် (သို့မဟုတ်) ပုံမှန်တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များ) သို့ အပ်နှင်းထားလေ့ရှိပါသည်။ ယင်းတရားစီရင်ရေးရုံးများက ဥပဒေကို အနက်ဖွင့်ဆိုမှုအပေါ် မူတည်၍ ဖက်ဒရယ် စနစ်များကို ပုံစံအမျိုးမျိုးနှင့် တွေ့နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ကနေဒါနိုင်ငံ၊ ဩစတြေးလျ၊ အိန္ဒိယ၊ ဘရာဇီး၊ အာဂျင်တီးနား၊ မလေးရှားနှင့် နိုင်ဂျီးရီးယား (အများစု ယင်းနိုင်ငံများမှာ စီရင်ထုံးဥပဒေ (common laws) ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။) ကဲ့သို့သော နိုင်ငံများတွင် တရားလွှတ်တော်ချုပ်က

ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ နောက်ဆုံးအပြီးအပြတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါသည်။ ဂျာမနီ၊ ဩစတြီးယား၊ ဘယ်လ်ဂျီယံနှင့် စပိန်စသော နိုင်ငံများတွင်မူ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ဆက်နွှယ်သော အခြားအရေးကြီးကိစ္စရပ်များတွင် အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့် တာဝန်ကို ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ခုံရုံးများက ထမ်းဆောင်သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် အခြားပုံမှန် ဖွဲ့စည်းပုံခုံရုံးများနှင့် သိသိသာသာ ကွဲပြားခြားနားချက်တခုမှာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေခုံရုံး၏ သက်တမ်းမှာ လွတ်တော်၊ အစိုးရအဖွဲ့၏ သက်တမ်းနှင့် အတူတူ ငါးနှစ်သက်တမ်း ဖြစ်နေသည့် အချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ပုံမှန် တရားရေးစနစ် (အထူးအားဖြင့် တရားလွှတ်တော်ချုပ်) ကိုမူ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများနှင့် မဆက်စပ်သော အခြားသော တရားရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများအားလုံး၏ အပြီးသတ် အဆုံးအဖြတ်ပေးရာ ဌာနအဖြစ် ဖွဲ့စည်းပုံက အာဏာအပ်နှင်းထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည် -

၂၉၅။ (က) ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်သာ အောက်ပါကိစ္စရပ်များ အတွက် မူလမှု စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာများ ရှိသည် -

- (၁) ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတော်က ချုပ်ဆိုသော ပြည်ထောင်စု အချင်းချင်းဆိုင်ရာ စာချုပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပေါ်ပေါက်လာသော ကိစ္စရပ်များ၊
- (၂) ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရတို့အကြား ဖြစ်ပွားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဿနာများမှ အပ အခြားအငြင်းပွားမှုများ၊
- (၃) တိုင်းဒေသကြီး အချင်းချင်း၊ ပြည်နယ်အချင်းချင်း၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အချင်းချင်း၊ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေနှင့် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အချင်းချင်းတို့အကြား ဖြစ်ပွားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဿနာများမှအပ အခြားအငြင်းပွားမှုများ၊

ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အပြီးသတ် အဆုံးအဖြတ် ချပိုင်ခွင့် အာဏာကို ဖွဲ့စည်းပုံအရ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ခုံရုံးသို့ အာဏာ အပ်နှင်းသည်ဟု ဆိုသော်လည်း ယင်းအဖွဲ့အစည်းမှာ အမည်အားဖြင့်သာ ခုံရုံးဖြစ်သော်လည်း သဘောသဘာဝအားဖြင့် အခြားနိုင်ငံများတွင် ထားရှိ သော ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ တရားရုံး သဘောမျိုး ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပြည်ထောင်စုအတွင်း ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများနှင့် စပ်လျဉ်း ၍ အပြီးသတ် အဆုံးအဖြတ်ချမှတ်ပိုင်ခွင့်ကို အဖွဲ့ဝင်ကိုးဦးပါဝင်သော နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးသို့ အပ်နှင်းထားပြီး ယင်း ခုံရုံးအနေနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ထိန်း သိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် အဓိက ကျသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ဆောင် ရွက်ဖွယ်ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၄၆။ ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အနက်အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်များနှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေများသည်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ် ခွင့်ရ စီရင်စုများ၏ အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များ၏ ဆောင်ရွက် ချက်များသည် လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုရှိ၊ မရှိ စိစစ်ခြင်း၊ ပြည်ထောင်စုနှင့် တိုင်းဒေသကြီးအကြား၊ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အကြား၊ တိုင်းဒေသကြီးအချင်းချင်း၊ ပြည်နယ် အချင်းချင်း၊ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ် ခွင့်ရ စီရင်စုအကြား၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုခရိုင် အချင်းချင်း ဖြစ်ပေါ်သည့် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှု များကို ကြားနာဆုံးဖြတ်ခြင်းနှင့် ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အပ်နှင်း သည့် အခြားတာဝန်များ ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို ပြုနိုင်ရန် နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးတရားကို ဖွဲ့စည်းရမည်။

၃၂၁။ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် မိမိရွေးချယ်ထားသည့် အဖွဲ့ဝင် သုံးဦး၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌက ရွေးချယ်ထားသည့် အဖွဲ့ဝင် သုံးဦးနှင့် အမျိုးသားလွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌက ရွေးချယ်ထားသည့် အဖွဲ့ဝင်သုံးဦး၊ စုစုပေါင်း ကိုးဦး၏ အမည်စာရင်းကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းတို့အနက် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ပေး အပ်ရန် အဖွဲ့ဝင်တဦး၏ အမည်ကို လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းလျက် သဘောတူညီချက်ရယူရမည်။

၃၂၂။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံး၏ လုပ်ငန်းတာဝန် များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

(က) ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အနက်အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုခြင်း၊

(ခ) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်၊ ပြည်နယ် လွှတ်တော် သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းဦးစီးအဖွဲ့နှင့် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသဦးစီးအဖွဲ့တို့က ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေများသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်း ရှိ မရှိ စိစစ်ခြင်း၊

(ဂ) ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများ၏ အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိ မရှိ စိစစ်ခြင်း၊

(ဃ) ပြည်ထောင်စုနှင့် တိုင်းဒေသကြီးအကြား၊ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အကြား၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အကြား၊ တိုင်းဒေသကြီး အချင်းချင်း၊ ပြည်နယ်အချင်းချင်း၊ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုအကြား၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု အချင်းချင်း ဖြစ်ပေါ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှု များကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊

(င) တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု တို့က ပြည်ထောင်စုဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည်ထောင်စုနှင့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုတို့၏ အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပေါ်ပေါက်သည့် အငြင်းပွားမှုများကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်သမ္မတ၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် နာယက၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌ၊ အမျိုးသားလွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌ၊ ပြည်ထောင်စု တရားသူကြီးချုပ်၊ ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌတို့က ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ ခုံရုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်၊ သဘောထားများကို တိုက်ရိုက်ရယူနိုင်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်း ထားပြီး၊ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်၊ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းဦးစီး အဖွဲ့ သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသဦးစီးအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ပြည်သူ့ လွှတ်တော် သို့မဟုတ် အမျိုးသားလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်အားလုံး၏ အနည်းဆုံး ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းအရေအတွက်ရှိသော ကိုယ်စားလှယ်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်၊ ဆုံးဖြတ် ချက်၊ သဘောထားများကို သတ်မှတ်ထားသော နည်းလမ်းများနှင့်အညီ တင်သွင်းခွင့် ရှိသည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားရာ ယင်းအချက်မှာ ခွဲခြားဆက်ဆံ မှုအနည်းငယ်ရှိနေသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။⁵⁷ လွှဲရောင်၍ မရနိုင် သော၊ နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်မှုပုံစံတွင်းရှိ ပဋိပက္ခများကို တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးအခြေခံ၊ ဖွဲ့စည်းပုံ ပဓာနဝါဒ၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာမျှတမှု ရှိသော ချဉ်းကပ်မှုမျိုးနှင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း ရှိမရှိနှင့် ယင်းကြောင့်ပင် ယခင်ရှိရင်းစွဲ အထက်အဆင့်ဆင့်ကပင် လွှမ်းမိုးသွား၍ ဗဟိုကသာ အားသာနေသော အခြေအနေမျိုးကို ရောက်သွား၊ မသွားကမူ တိုက်ရိုက် တင်သွင်းပိုင်ခွင့်မရှိသည့် ကိစ္စကို မည်သို့ ထိန်းညှိဆောင်ရွက်မည်၊ ယင်း ကြောင့် sub-national level က ခုံရုံးသို့ ထိရောက်စွာ တင်သွင်းခွင့် ရှိ၊ မရှိဆိုသည့် အခြေအနေအပေါ်တွင်သာ မူတည်မည် ဖြစ်ပါသည်။

၁၀။ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများ
၏ နယ်နိမိတ်များကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ အစိုးရအဆင့်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်
များကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ဖွဲ့စည်းပုံတွင် အသေးစိတ် ပြဋ္ဌာန်းပေးထား
ခြင်းနှင့် ယင်းယူနစ်များ၏ သဘောဆန္ဒမပါဘဲ ပြောင်းလဲနိုင်ခွင့်မရှိခြင်း။

ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ပုံမှန်တွေ့ရှိရစမြဲ ဖြစ်သည့် အခြားဝိသေသလက္ခဏာ
ရပ်တစ်ခုမှာ ပြည်ထောင်စု၏ အစိတ်အပိုင်းယူနစ်များ တည်ရှိမှုကို ဖွဲ့စည်း
ပုံအရ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အာမခံချက်ပေးထားခြင်းဖြစ်ပြီး ဗဟို
အစိုးရ၏ တဖက်သတ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာခြင်း မရှိရ
လေအောင် ဖွဲ့စည်းပုံက ကာကွယ်ပေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ
ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချထားသော တပြည်ထောင်စနစ်နိုင်ငံများတွင် လုပ်
ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့် အသီးသီးသို့ လွှဲအပ်ပေးထား
သည်မှန်သော်လည်း ဗဟိုအစိုးရအလိုအတိုင်း နယ်နိမိတ်များ၊ အမည်
များနှင့် ပြည်ထောင်စုအောက်နိမ့်သော အစိုးရများ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာ၊
တာဝန်ယူမှုများကို အချိန်မရွေး ဥပဒေထုတ်ပြန်၍ သော်လည်းကောင်း၊
အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့် ထုတ်ပြန်၍ သော်လည်းကောင်း၊ ပြန်လည်ရပ်သိမ်း
နိုင်သည့် အခြေအနေနှင့် မတူခြားနားမှုပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံ
တွင်မူ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု
များကို ဗဟိုအစိုးရ၏ တဖက်သတ်ပြုပြင်မှုမှ အတော်အတန် ကောင်း
မွန်စွာ ကာကွယ်ပေးထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပြီး ယင်းသို့ ပြင်ဆင်
ပြုပြင်လိုလျှင် သတ်မှတ်ထားသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်းသာ
ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းဖော်ပြပေးထားသည်ကို တွေ့ရမည်
ဖြစ်သည်။

၅၂။ (က) နိုင်ငံတော်နယ်နိမိတ်ကို ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ရန် လိုအပ်ပါက
နိုင်ငံတော် သမ္မတသည် ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော် အကြီးအမှူးထံ
နိုင်ငံတော်နယ်နိမိတ် ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စု
လွှတ်တော်၏ သဘောထားကို ရယူပေးပါရန် ပထမဦးစွာ အကြောင်း
ကြားရမည်။

(ခ) နိုင်ငံတော်နယ်နိမိတ် ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ရေးအတွက် နိုင်ငံတော် သမ္မတ၏ အကြောင်းကြားစာ ရရှိသည့်အခါ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် အကြီးအမှူးသည် အောက်ပါအတိုင်း လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ဆန္ဒကို ရယူရမည် -

(၁) တိုင်းဒေသကြီးများနှင့်ပြည်နယ်များမှ ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ တူညီစွာ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသည့် လွှတ်တော်တွင် ပါရှိသော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ထက်ဝက်ကျော် ထောက်ခံဆန္ဒမဲ၊

(၂) မြို့နယ်ကို အခြေခံ၍ လည်းကောင်း၊ လူဦးရေကို အခြေခံ၍ လည်းကောင်း၊ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသည့် လွှတ်တော်တွင် ပါရှိသော ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ထက်ဝက် ကျော် ထောက်ခံဆန္ဒမဲ။

(၃) ထိုလွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိ သက်ဆိုင်ရာ နယ်နိမိတ်နှင့် အကျုံးဝင်သော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်မှ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ထက်ဝက်ကျော် ထောက်ခံဆန္ဒမဲ။

(ဂ) အထက်ပါအတိုင်း ထောက်ခံဆန္ဒမဲအသီးသီးရရှိလျှင် နိုင်ငံတော် နယ်နိမိတ်ကို လိုအပ်သလို ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ပေးရန် ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော် အကြီးအမှူးက နိုင်ငံတော်သမ္မတထံ အကြောင်းကြားရမည်။

(ဃ) အထက်ပါ သတ်မှတ်ထားသော နည်းလမ်းများနှင့်အညီ လွှတ်တော် တရပ်ရပ်ကဖြစ်စေ၊ ထိုလွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိ သက်ဆိုင်ရာ နယ်နိမိတ်နှင့် အကျုံးဝင်သော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်မှ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များကဖြစ်စေ နယ်နိမိတ်ပြင်ဆင်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး သဘောမတူကြောင်း ဆုံးဖြတ်လျှင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘော ထားကို ရယူဆောင်ရွက်ရမည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် စုစုပေါင်း၏ လေးပုံသုံးပုံနှင့် အထက်က ထောက်ခံလျှင် နိုင်ငံတော် နယ်နိမိတ်ကို လိုအပ်သလို ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ပေးရန် ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်အကြီးအမှူးက နိုင်ငံတော်သမ္မတထံ အကြောင်းကြားရမည်။

(င) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောထားကို ရရှိသည့်အခါ နိုင်ငံတော်နယ်နိမိတ်ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတော် သမ္မတက လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်ရမည်။

၅၃။ (က) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တနယ်၏ နယ်နိမိတ်ကို ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ရန် အကြောင်းပေါ်ပေါက်လာပါက ယင်းနယ်နိမိတ်နှင့် အကျုံးဝင်သည့် မြို့နယ်အတွင်း နေထိုင်ကြသော ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိ သူများ၏ ဆန္ဒသဘောထားကို ဦးစွာ ပထမရယူရမည်။

(ခ) ယင်းသို့ ရယူသည့်အခါ ယင်းမြို့နယ်အတွင်း နေထိုင်ကြသည့် ဆန္ဒမဲပေး ပိုင်ခွင့် ရှိသူ ဦးရေ စုစုပေါင်း၏ ထက်ဝက်ကျော် ထောက်ခံဆန္ဒမဲ မရလျှင် ယင်းနယ်နိမိတ် ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ခြင်း လုံးဝ မပြုရ။

(ဂ) ယင်းမြို့နယ်အတွင်း နေထိုင်ကြသော ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ စုစုပေါင်း ၏ ထက်ဝက်ကျော်က နယ်နိမိတ် ပြင်ဆင်သင့်ကြောင်း ထောက်ခံဆန္ဒမဲ ပေးလျှင် ယင်းနယ်နိမိတ်နှင့် အကျုံးဝင်သည့် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ဆန္ဒရယူရမည်။

(ဃ) သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်စုစုပေါင်း၏ လေးပုံ သုံးပုံနှင့်အထက် ထောက်ခံဆန္ဒမဲ ရရှိလျှင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ကို ရယူပြီး နိုင်ငံတော်သမ္မတက တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တနယ်၏ နယ်နိမိတ်ကို ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ပေးရမည်။

(င) သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော် တရပ်ရပ်က နယ်နိမိတ်ပြင်ဆင်ရန် သဘောမတူကြောင်း ဆုံးဖြတ်လျှင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ အဆုံးအဖြတ်ကို ရယူရမည်။

(စ) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် စုစုပေါင်း ဦးရေ၏ လေးပုံ သုံးပုံနှင့် အထက်က နယ်နိမိတ် ပြင်ဆင်သင့်ကြောင်း၊ ထောက်ခံဆန္ဒမဲ ပေးလျှင် နိုင်ငံတော်သမ္မတက တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏

နယ်နိမိတ်ကို လိုအပ်သလို ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ပေးရမည်။

၅၅။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းတခုခု၏ အမည်ကို ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသတခုခု၏ အမည်ကို ဖြစ်စေ၊ ပြောင်းလဲသတ်မှတ် လိုလျှင် တိုင်းဒေသကြီးတခုခု၏ အမည်ကို ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်တခုခု၏ အမည်ကို ဖြစ်စေ၊ ပြောင်းလဲသတ်မှတ်သည့် နည်းလမ်းအတိုင်း ပြောင်းလဲ သတ်မှတ်ရမည်။

၁၁။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များအတွက် အုပ်ချုပ်မှုအာဏာ ကျင့်သုံး ရေးဆိုင်ရာ မူဘောင်ကို ဖွဲ့စည်းပုံက ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်း။

အချို့သော ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင် ပြည်ထောင်စုကို ဖွဲ့စည်းထားသော ယူနစ်များ(ပြည်နယ်များ) အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံက သတ်မှတ်ကန့် သတ်ပေးထားသော အကန့်အသတ်အဝန်းအဝိုင်းအတွင်း မိမိတို့ ပြည်နယ် အတွက် ကိုယ်ပိုင်ဖွဲ့စည်းပုံ ပြဋ္ဌာန်းပိုင်ခွင့် အာဏာရှိသည်ကို တွေ့ရ မည် ဖြစ်သည်။ ယင်းဖွဲ့စည်းပုံကပင် အစိုးရအုပ်ချုပ်မှု မူဘောင်ကို ပြဋ္ဌာန်းလေ့ရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ သာဓကအားဖြင့် အိန္ဒိယ နိုင်ငံနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့တွင် ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ ပြည်နယ်တွင် လွှတ်တော်တရပ် ထားရှိမည်၊ သို့မဟုတ် နှစ်ရပ်ထားရှိမည်၊ ယင်းတို့၏ အစိုးရအဖွဲ့အကြီးအကဲကို မည်သို့ ရွေးချယ်မည်၊ သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်အဆင့်တွင် ယင်းတို့ကိုကိုယ်စားပြုသည့် ကိုယ်စားလှယ်များ ကိုပင် မည်သို့မည်ပုံ ရွေးချယ်မည် ဆိုသည်အထိ ပြည်နယ်များအနေနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး တပြည်နယ်နှင့် တပြည်နယ် မတူခြား နားကြသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အခြားသော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု များသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများကဲ့သို့ပင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ ပြည်ထောင်စု အောက်နိမ့်သော အစိုးရများအနေနှင့် ယင်းကဲ့သို့ လွတ်လပ်မှုများ မရရှိ ကြချေ။ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံကသာ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် အင်စတီကျူးရှင်းများကို မည်သို့မည်ပုံ ဖွဲ့စည်းရမည်၊ ယင်းတို့ မည်သို့ မည်ပုံ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရမည်ကို အတိအကျ ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရသမ္မတက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များ၏ အတည်ပြုချက်ဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးချုပ်များကို ခန့်ထားပိုင်ခွင့် အာဏာရှိသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်း

၂၄၈။ (က) တိုင်းဒေသကြီးတွင် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရအဖွဲ့၊ ပြည်နယ်တွင် ပြည်နယ် အစိုးရအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်း ထားရှိသည်။

(ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ကို အောက်ဖော်ပြပါ ပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။

(၁) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်၊

(၂) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးများ၊

(၃) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဥပဒေချုပ်၊

(ဂ) နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်လွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် -

(၁) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးဌာနများကို လိုအပ်သလို သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် သတ်မှတ် ဝန်ကြီးဌာနများကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်း ပြုနိုင်သည်။

(၂) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီး ဦးရေကို လိုအပ်သလို သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် သတ်မှတ်ဦးရေကို တိုးခြင်း၊ လျှော့ခြင်း ပြုနိုင်သည်။

တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဥပဒေချုပ်နှင့် စာရင်းစစ်ချုပ်တို့ကို တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်က တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော် အတည်ပြုချက်ဖြင့် ခန့်ထားရန်ကိုလည်း ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပေးသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

သည်။⁵⁸ ဥပဒေချုပ်၏ အဓိကလုပ်ငန်း တာဝန်မှာ ဥပဒေအကြံဉာဏ်များ ရယူနိုင်ရန်နှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်များ ပေးနိုင်ရန် ဖြစ်ပြီး စာရင်း စစ်ချုပ်မှာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်စာရင်းများကို စစ်ဆေး ရန်နှင့် တွေ့ရှိချက်များကို အစီရင်ခံရန် ဖြစ်သည်။

ဒေသန္တရအဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးကိုမူ ဖွဲ့စည်းပုံတွင် အနည်းငယ်မျှသာ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ခရိုင်နှင့် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေး

၂၈၈။ ခရိုင်အဆင့်နှင့် မြို့နယ်အဆင့်တို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးကို နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း များအား တာဝန်ပေးဆောင်ရွက်စေရမည်။

ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု အုပ်ချုပ်ရေး

၂၈၉။ ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု၏ အုပ်ချုပ်ရေးကို ရပ်ရွာက ကြည်ညိုလေးစားပြီး သိက္ခာသမာဓိရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကို ဥပဒေနှင့် အညီ ခန့်အပ်တာဝန်ပေးဆောင်ရွက်စေရမည်။⁵⁹

နယ်ဘက်ဝန်ထမ်းများ (civil service) နှင့် စပ်လျဉ်း၍မူ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေတွင် ယေဘုယျသဘောသာ ဖော်ပြထားပြီး ယင်းပြည်ထောင်စု အဆင့်အောက်နိမ့်သော (ပြည်နယ်အဆင့်၊ တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်) နယ် ဘက်ဝန်ထမ်း အဖွဲ့အစည်းများ အမှန်တကယ်ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ပြည်နယ် အဆင့်၊ တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်များအနေနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံပါ ဆောင်ရွက် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို အမှန်တကယ် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အခြားနည်းလမ်း (ဥပမာ - ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကန်ထရိုက်များဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း) တို့ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကိုလည်း အသေအချာ ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ။

နိုင်ငံဝန်ထမ်း

၂၉၀။ နိုင်ငံဝန်ထမ်းများ ခန့်ထားခြင်း၊ ရာထူးတိုးမြှင့်ခြင်း၊ အငြိမ်းစား ယူခြင်း၊ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းခြင်း၊ အမှုထမ်း စည်းကမ်းသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် အရေးယူခြင်း များကို ဥပဒေနှင့် အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်။⁶⁰

၁၂။ ဖွဲ့စည်းပုံက အဆင့်ဆင့်သော အစိုးရအသီးသီး၏ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။

ကဏ္ဍတခုအတွက် ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို အများအားဖြင့် အစိုးရအဆင့်တရပ်အတွက် ပူးတွဲပေးအပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသော်လည်း နိုင်ငံတိုင်းတွင်တော့ ဤပုံစံမျိုး အမြဲတစေ တွေ့ရသည် မဟုတ်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ကျင့်သုံးရာတွင် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုရေးအာဏာနှင့်ပူးတွဲပြဋ္ဌာန်းထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် (ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၂၂၅ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားချက်မှာ) မည်သည့် ကဏ္ဍများ၊ ကိစ္စရပ်များတွင် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးများ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရမည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် နောင်အချိန်တွင် အတိုင်းအတာတခုအထိ လုပ်ငန်းတာဝန်များနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများအကြား ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား ထပ်နေသော ကိစ္စများ ပေါ်ပေါက်လာဖွယ် ရှိသည်ကို ကြိုတင်မျှော်မြင်ထားပုံရသည်ဟု ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။ ယင်းအတွက်ပင် အခြားသော နိုင်ငံများတွင် ‘ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော ဖက်ဒရယ်စနစ်’ (co-operative federalism) ဟု ခေါ်ဆိုသည့် စနစ်ကျင့်ထုံးကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားသည်ဟု ယူဆနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။ ပြည်နယ်များနှင့် ဖက်ဒရေးရှင်းအကြား လုပ်ငန်းများဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုကို ပြတ်ပြတ်သားသားလိုင်းတားထားသော ပုံစံမျိုး မဟုတ်သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ပြင် ပုဒ်မ ၂၄၉ အရ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ပြည်ထောင်စု ဥပဒေတရပ်ရပ်အရ ယင်းအစိုးရများကို ဆောင်ရွက်ခွင့်ပြု

သည့် ကိစ္စရပ်များကိုလည်း အုပ်ချုပ်စီမံပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ဆိုထားပြီး၊ ပုဒ်မ ၂၅၉ အရ ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများကို အခါအားလျော်စွာ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်တာများ လွှဲအပ်နိုင်သလို ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရကလည်း ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအရ ပြည်ထောင်စုအတွက် ဖြစ်သော အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ပြည်ထောင်စုအောက် တဆင့်နိမ့်သော အစိုးရအဆင့်များသို့ လွှဲအပ်နိုင်မည် ဖြစ်ပြီး ယင်းစနစ်မှာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်သော ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် ဂျာမနီနှင့် သြစတြီးယားတို့တွင် တွေ့ရသော နည်းလမ်းကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။

၂၁၆။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် မဆန့်ကျင်လျှင် ပြည်ထောင်စု၏ အုပ်ချုပ်မှု အာဏာသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ဥပဒေပြုနိုင်သော အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များသို့လည်း သက်ရောက်ပျံ့နှံ့သည်။

၂၂၅။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရတို့က လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းဦးစီးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသဦးစီးအဖွဲ့တို့က လည်းကောင်း၊ လုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ကြရာတွင် ထိရောက်အောင်မြင်မှုရှိစေရေးအတွက် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပေးသည်။

တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှု အခွင့်အာဏာ

၂၄၉။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ချက်များနှင့် မဆန့်ကျင်လျှင် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှု အာဏာသည် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်က ဥပဒေပြုနိုင်သော ကိစ္စရပ်များသို့ သက်ရောက် ပျံ့နှံ့သည်။ ထို့ပြင်

ပြည်ထောင်စု ဥပဒေတရပ်ရပ်အရ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အစိုးရအား ဆောင်ရွက်ခွင့်ပြုသည့် ကိစ္စရပ်များသို့လည်း သက်ရောက် ပျံ့နှံ့သည်။

၂၅၀။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရသည် ပြည်ထောင်စု အစိုးရက နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေး၊ ရပ်ရွာ အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးတို့ကို ထိန်း သိမ်းစောင့်ရှောက်ရာတွင် ကူညီရန် တာဝန်ရှိသည်။

၂၅၁။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရသည် ပြည်ထောင်စု အစိုးရက ချမှတ်ထားသည့် မူဝါဒများနှင့် သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စု ဥပဒေများနှင့် သော်လည်းကောင်း၊ မဆန့်ကျင်စေဘဲ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် စီမံကိန်းများကို သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၏ သဘော တူညီချက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်။

၂၅၇။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရသည် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း ဆိုင်ရာ ပြည်ထောင်စုဥပဒေနှင့်အညီ လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ နှင့် ကြိုတင်ညှိနှိုင်း၍ လည်းကောင်း၊ မိမိတာဝန်ယူအကောင်အထည် ဖော်ရသည့် လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် -

- (က) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ နယ်ဘက်ဝန်ထမ်း အဖွဲ့အစည်းများကို လိုအပ်သလို ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်၊
- (ခ) လိုအပ်သော နယ်ဘက် ဝန်ထမ်းများကို ခန့်အပ်နိုင်သည်။

၂၅၈။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရသည် -

(က) သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်က အခါအားလျော်စွာ ချမှတ်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည်။ မိမိ၏ အရေးယူဆောင်ရွက် ချက်များကို သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော် ကို ပြန်လည်အစီရင်ခံရမည်။

(ခ) မိမိနယ်မြေဒေသ၏ အခြေအနေအရပ်ရပ်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အစီရင်ခံစာကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော် သို့ တင်ပြရမည်။

၂၅၉။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ က အခါအားလျော်စွာ ပေးအပ်လာသည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရမည်။

တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ရုံး။

၂၆၀။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန အကြီးအမှူးသည် ရာထူးအလျောက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်း ဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၏ အတွင်းရေးမှူး ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနသည် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရ အဖွဲ့ရုံးလည်း ဖြစ်သည်။

၁၃။ ဖွဲ့စည်းပုံက ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်ထောင်စု အကြား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ရင်းမြစ်များကို မည်သို့မည်ပုံ ခွဲဝေသုံးစွဲရမည် ဆိုသည့် မူဘောင်ကို ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်များ သို့မဟုတ် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချထားသော နိုင်ငံ ရေးစနစ်များကို နားလည်လေ့လာရာတွင် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ရင်းမြစ်

များကို မည်သို့မည်ပုံ ခွဲဝေသည်ဆိုသည်ကို နားလည်လေ့လာရန် အထူး အရေးကြီးပါသည်။ ဖက်ဒရယ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအများအပြားတွင် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရအဆင့်အသီးသီးက ယင်းတို့၏ ကုန်ကျစရိတ်များ အတွက် ရရှိရန် လိုအပ်သည့် ဘဏ္ဍာငွေကို မည်သည့် ဘဏ္ဍာရင်းမြစ်များ မှ ရရှိကြမည် ဆိုသည့် စာရင်းများကို ရေးဆွဲဖော်ပြထားလေ့ရှိပါသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရများက ယင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ရင်းမြစ်များအပေါ် မှီတည်၍ အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများကို လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ဆိုသည်မှာ အလွန်ရှားပါးပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ် အများစုမှာ စီးပွားရေးအခြေအနေ၊ ဝင်ငွေစသည့် ကိစ္စရပ်များတွင် မတူညီ မှုများ အနည်းနှင့်အများဆိုသလို ရှိနေကြသည်သာ ဖြစ်ပြီး ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အခြားကိစ္စရပ်များတွင် (ပြည်နယ်များ အသီးသီး အကြား) ညီညွတ်မျှတမှု ရှိစေရန် ပြန်လည်ခွဲဝေပေးမှု (redistribution) ပုံစံတမျိုးမျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြရစေခြင်း ယင်းပြန်လည်ခွဲဝေမှုအပေါ် မှီခိုကြ စေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ် ဖွဲ့စည်းပုံ အတော်များများပင် ယင်း (ပြန်လည်ခွဲဝေရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို) ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကော်မရှင်များမှ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန် စည်းမျဉ်းပြဋ္ဌာန်းထားလေ့ရှိပြီး၊ လိုအပ်သည့် အချက်အလက်များအပေါ် မူတည်၍ ဖော်မြူလာများ ဖော် ထုတ်ပြဋ္ဌာန်းထားလေ့ရှိကြပါသည်။ (ဥပမာ - လူဦးရေအလိုက်၊ နယ်မြေ ဒေသအကျယ်အဝန်းအလိုက်၊ စီးပွားရေးအခြေအနေအလိုက် စသည်ဖြင့်၊ စကားချပ်) မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံတွင်လည်း ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများ ကိုယ်တိုင် ကောက်ခံနိုင်သော အခွန်အခများကို ဖွဲ့စည်းပုံ က ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသလို ပြန်လည်ခွဲဝေရေး လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ် သည်ကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုထားပြီး ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်ရန် ကော်မရှင် တရပ်လည်း ဖော်ပြပါရှိထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ပြန်လည်ခွဲဝေရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင် မည်သည့်အချက်များအပေါ် မူတည်၍ ဆောင်ရွက်ရ မည် ဆိုသည်ကိုမူ ဖော်ပြထားခြင်း မရှိချေ။

၂၅။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ပြည်ထောင်စု၏ နှစ်စဉ်အရအသုံး

ခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းအပေါ် အခြေပြုလျက် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ဘဏ္ဍာငွေ အရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းကို ပြဋ္ဌာန်းပေးနိုင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော် သို့ တင်သွင်းရမည်။

- ၂၅၄။ (က) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များက ဇယား (၅) ပါ အခွန်အခများကို ဥပဒေနှင့်အညီ ကောက်ခံ၍ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေသို့ ပေးသွင်းရမည်။
- (ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များသည် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေများကို ဥပဒေနှင့်အညီ သုံးစွဲခွင့် ရှိသည်။

ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းခြင်း

၂၂၉။ (က) ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်ကို အောက်ပါ ပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည် -

- (၁) နိုင်ငံတော်သမ္မတ - ဥက္ကဋ္ဌ
- (၂) ဒုတိယသမ္မတ - ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌများ
- (၃) ပြည်ထောင်စု ရှေ့နေချုပ် - အဖွဲ့ဝင်
- (၄) ပြည်ထောင်စု စာရင်းစစ်ချုပ် - အဖွဲ့ဝင်
- (၅) တိုင်းဒေသကြီးဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်များ - အဖွဲ့ဝင်
- (၆) နေပြည်တော် ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ - အဖွဲ့ဝင်
- (၇) ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီး - အတွင်းရေးမှူး

(ခ) (၁) ဘဏ္ဍာရေး ကော်မရှင်ကို ဖွဲ့စည်းသည့်အခါ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ထမ်းဆောင်ရမည့် ရာထူးနေရာတွင် အကြောင်းတစ်ခုတစ်ရာကြောင့် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသူ မရှိသေးပါက နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် ထိုနေရာအတွက် သင့်လျော်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအား ယာယီအဖွဲ့ဝင် အဖြစ် တာဝန်ပေးအပ်နိုင်သည်။

(၂) ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းခြင်းကို နိုင်ငံတော်သမ္မတက ထုတ်ပြန်ကြေညာရမည်။ ထို့ပြင် ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်အတွက် လိုအပ်သော အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်စသည်များကိုလည်း နိုင်ငံတော်သမ္မတသို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်သမ္မတက တာဝန်ပေးအပ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်က ထုတ်ပြန်ကြေညာနိုင်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်

၂၃၀။ (က) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများ၏ အရအသုံးခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းများနှင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အရအသုံးခန့်မှန်းခြေ ငွေစာရင်းများကို နိုင်ငံတော်သမ္မတက တာဝန်ပေးအပ်သော ဒုတိယသမ္မတတဦးက ဦးဆောင်စိစစ်၍ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများအပါအဝင် ပြည်ထောင်စုအဆင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အရအသုံး ငွေစာရင်း လျာထားချက်ကို ဘဏ္ဍာရေး ကော်မရှင်သို့ တင်ပြရမည်။

(ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အရအသုံး ငွေစာရင်းများကို နိုင်ငံတော်သမ္မတက တာဝန်ပေးအပ်သော ကျန်ဒုတိယသမ္မတ တဦးက ဦးဆောင်စိစစ်ပြီး တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အရအသုံး ငွေစာရင်း လျာထားချက်ကို ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်သို့ တင်ပြရမည်။

(ဂ) ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်သည်

(၁) ပြည်ထောင်စုနယ်မြေအသုံးစရိတ်များပါရှိသော ပြည်ထောင်စု၏ အရအသုံး ခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်း၊ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များအတွက် ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေမှ ဘဏ္ဍာငွေများကို သင့်တော်သလို ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း၊ အထူးကိစ္စတရပ်အနေဖြင့် ထောက်ပံ့ခြင်း၊ ချေးငွေများ ခွင့်ပြုခြင်းအပါအဝင် ပြည်ထောင်စု၏ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်း သို့မဟုတ် နောက်ထပ်ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေသုံးစွဲရေး ဥပဒေကြမ်းကို ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်သို့ ထောက်ခံတင်ပြရမည်။

(၂) ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်သင့်သည့် ကိစ္စများကို အကြံပြုနိုင်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရမည်။

(၃) ခိုင်မာသော ဘဏ္ဍာရေးစနစ် ဖြစ်ပေါ်စေရေးအတွက် ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်က ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း၍ တာဝန်ပေးအပ်သည့် ကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရမည်။

(ဃ) ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင် ပြည်ထောင်စု၏ အရအသုံးခန့်မှန်းခြေ ငွေစာရင်း၊ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များအား ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေမှ ဘဏ္ဍာငွေများကို သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ ဖြည့်ဆည်း ပေးခြင်း၊ အထူးကိစ္စတရပ်အနေဖြင့် ထောက်ပံ့ခြင်း၊ လိုအပ်မည့် ချေးငွေ များ ထုတ်ချေးခြင်းတို့ ပါဝင်သည့် ပြည်ထောင်စု၏ ဘဏ္ဍာငွေ အရ အသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းကို ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်သို့ တင်ပြနိုင်ရေး အတွက် နိုင်ငံတော်သမ္မတထံသို့ ထောက်ခံတင်ပြရမည်။

(င) ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်သည် လိုအပ်ပါက ဘဏ္ဍာရေးကျွမ်းကျင် သူများ၏ အကြံဉာဏ်များကို ရယူနိုင်သည်။

၂၃၁။ (က) ပြည်ထောင်စုသည် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် များက ကောက်ခံခွင့်ရှိသော ဇယား (၅) ပါ အခွန်အခများမှအပ အခြား အခွန်အခများကို ဥပဒေနှင့်အညီ ကောက်ခံ၍ ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာ ရန်ပုံငွေသို့ ပေးသွင်းရမည်။

(ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များက ကောက်ခံရန် သတ်မှတ် ထားသည့် ရငွေများနှင့် အခွန်အခ အမျိုးအစားများကို ပြည်ထောင်စု နယ်မြေများအတွက် ကောက်ခံရန်ရှိပါက ပြည်ထောင်စုက ဥပဒေနှင့်အညီ ကောက်ခံပြီး ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေသို့ ပေးသွင်းရမည်။

(ဂ) ပြည်ထောင်စုသည် ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေကို ဥပဒေနှင့်အညီ သုံးစွဲခွင့် ရှိသည်။

၁၄။ အစိုးရတရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ။

ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံများအသီးသီးတွင် မိမိနိုင်ငံ၏ တရားရေးစနစ်ကို မည်သို့ ဆောင်ရွက်စီမံမည် ဆိုရာတွင် တနိုင်ငံနှင့်တနိုင်ငံ မတူသော ချဉ်းကပ်မှုများ ရှိကြသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ အချို့နိုင်ငံများ (ဥပမာ - အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ ဩစတြီးယားနိုင်ငံ)တို့တွင် စနစ်တခုထဲ (ဖက်ဒရယ်က ကျင့်သုံးသော စနစ်) ရှိသကဲ့သို့၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကဲ့သို့သော နိုင်ငံတွင်မူ ပြည်နယ်တွင် သီးခြားပြည်နယ် တရားစီရင်ရေးစနစ်ရှိပြီး ဖက်ဒရယ် ဥပဒေများနှင့် စပ်လျဉ်းလာမှသာ ဖက်ဒရယ် တရားရုံးများကဝင်ရောက်စွက်ဖက်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံမှာ ရုတ်တရက် ကြည့်လိုက်လျှင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကဲ့သို့ပင် ပြည်နယ်များ တိုင်းဒေသကြီးများကို အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် တရားစီရင်ရေးစနစ် သီးခြားရှိသလို ဖြစ်နေပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံတွင်လည်း တရားစီရင်ရေးအာဏာကို ပြည်ထောင်စု၏ အစိတ်အပိုင်းများအသီးသီးသို့ ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်ဟု ဆိုထားပြီး ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး တရားလွှတ်တော်များက သက်ဆိုင်ရာ လွှတ်တော်အသီးသီးသို့ တာဝန်ခံရမည်ဟု ဆိုထားပါသည်။ သို့သော် ဥပဒေဆိုင်ရာ မူဘောင်မှာမူ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအားလုံးက ပြည်ထောင်စု၏ တခုတည်းသော ဥပဒေမူဘောင်အတိုင်းသာ ဆောင်ရွက်ကြရသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။⁶²

- ၁၈။ (က) နိုင်ငံတော်၏ တရားစီရင်ရေးအာဏာကို ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၊ တိုင်းဒေသကြီး တရားလွှတ်တော်များ၊ ပြည်နယ် တရား လွှတ်တော်များနှင့် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု တရားရုံးများ အပါအဝင် အဆင့်ဆင့်သော တရားရုံးများအား ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်၊
- (ခ) ပြည်ထောင်စုတွင် ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်တရပ် ထားရှိသည်။ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် နိုင်ငံတော်၏ အမြင့်ဆုံး တရားရုံးဖြစ်သည်။

(ဂ) ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်တွင် စာချွန်တော်အမိန့်များ ထုတ် ပိုင်ခွင့် အာဏာများ ရှိသည်။

(ဃ) တိုင်းဒေသကြီးတိုင်းတွင် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော် တရပ်စီလည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်တိုင်းတွင် ပြည်နယ် တရားလွှတ်တော်တရပ်စီ လည်းကောင်း ထားရှိသည်။

၃၀၅။ တိုင်းဒေသကြီးတွင် တိုင်းဒေသကြီး တရားလွှတ်တော်ကို လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်တွင် ပြည်နယ် တရားလွှတ်တော်ကို လည်းကောင်း ထားရှိသည် -

၃၀၆။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တရားလွှတ်တော်များတွင် ဥပဒေနှင့်အညီ အောက်ပါတရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ရှိသည် -

- (က) မူလမှုကို စီရင်ခြင်း
- (ခ) အယူခံမှုကို စီရင်ခြင်း
- (ဂ) ပြင်ဆင်မှုကို စီရင်ခြင်း
- (ဃ) ဥပဒေတရပ်ရပ်အရ သတ်မှတ်ထားသော ကိစ္စရပ်များကို စီရင်ခြင်း။

၃၀၈။ (က) (၁) တိုင်းဒေသကြီး တရားလွှတ်တော် သို့မဟုတ် ပြည်နယ် တရားလွှတ်တော်၏ အကြီးအမှူးကို တိုင်းဒေသကြီး တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးချုပ် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးချုပ်ဟု ခေါ်ရမည်။

(ခ) (၁) နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် ပြည်ထောင်စု တရားသူကြီးချုပ်၊ သက်ဆိုင်ရာတိုင်းဒေသကြီးသို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်တို့နှင့် ညှိနှိုင်းပြီး သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးချုပ်အဖြစ် ခန့်အပ်ရန် အမည်စာရင်းကို ပြုစု၍ယင်းအမည် စာရင်းကိုလည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာတိုင်းဒေသကြီးသို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဝန်ကြီးချုပ်သည် ပြည်ထောင်စု တရားသူကြီးချုပ်နှင့် ညှိနှိုင်းပြီး

သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးများအဖြစ် ခန့်အပ်ရန် အမည်စာရင်းကို ပြုစု၍ ယင်းအမည် စာရင်းများကိုလည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်သို့ ပေးပို့ရမည်။

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် တရားလွှတ်တော်များကို တရားစီရင်ရေး အဆင့်ဆင့်ရှိ တရားရုံးများကို ကြီးကြပ်ပိုင်ခွင့်ကို ဖွဲ့စည်းပုံက ပြဋ္ဌာန်း ပေးထားပြီး တရားလွှတ်တော်ချုပ်အတွက်ကိုမူ ယင်းကဲ့သို့သော အထွေ ထွေလုပ်ပိုင်ခွင့်မျိုး ဖော်ပြထားခြင်း မရှိချေ။ သို့သော် တရားလွှတ်တော် ချုပ်မှာမူ အယူခံမှုများ အားလုံးအတွက် အပြီးအပြတ် အယူခံရာဖြစ်သည် ဟု ဖော်ပြပါရှိသည်။

၃၁၄။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တရားလွှတ်တော် ကြီးကြပ်မှု အောက်၌ အောက်ပါအတိုင်း တရားရုံးအဆင့်ဆင့် ရှိသည် -

(က) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု မရှိလျှင်

- (၁) ခရိုင်တရားရုံးများ၊
- (၂) မြို့နယ်တရားရုံးများ။

(ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု ရှိလျှင်

- (၁) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း၌
 - (ကက) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းတရားရုံး၊
 - (ခခ) မြို့နယ်တရားရုံးများ။
- (၂) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသ၌
 - (ကက) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသ တရားရုံး၊
 - (ခခ) မြို့နယ်တရားရုံးများ။
- (၃) ကျန်ဒေသများ၌

(ကက) ခရိုင်တရားရုံးများ၊

(ခခ) မြို့နယ်တရားရုံးများ။

(ဂ) ပြည်ထောင်စု နယ်မြေ၌

(၁) ခရိုင်တရားရုံးများ၊

(၂) မြို့နယ်တရားရုံးများ။

(ဃ) ဥပဒေအရ တည်ထောင်ထားသော အခြားတရားရုံးများ။

၂၉၅။ (ဃ) ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက် တရပ်ရပ်ကို ဖြစ်စေ၊အခြားဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်း ချက် တရပ်ရပ်ကို ဖြစ်စေ မဆန့်ကျင်စေဘဲ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် တရားလွှတ်တော်၏ စီရင်ချက်များကို ဆုံးဖြတ်နိုင်သော အယူခံမှု စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာရှိသည်။ ထို့အပြင် အခြားတရားရုံးများ က ချမှတ်သော စီရင်ချက်များကိုလည်း ဥပဒေနှင့်အညီ စစ်ဆေးဆုံး ဖြတ်နိုင်သော အယူခံမှု စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာရှိသည်။

(င) ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် ဥပဒေနှင့်အညီ ပြင်ဆင်မှု စီရင်ပိုင် ခွင့်အာဏာ ရှိသည်။⁶³

သဘာဝသယံဇာတရင်းမြစ်များ

အခြေခံမူများတွင် (ပုဒ်မ ၂၂ မှ ၃၇ အထိ) နိုင်ငံတော်အတွက် လမ်းညွှန်မူများ ပါရှိပြီး ယင်းပုဒ်မများတွင် “နိုင်ငံတော်သည်” ဟူသော စကားနှင့် အစချီထားသည်။ ယင်းမူများတွင် ဘာသာ စကားများကို ကာကွယ်ရန်မှ စ၍ အလုပ်လက်မဲ့ ပပျောက်လျော့ နည်းစေရန်အဆုံး ဖော်ပြချက်များ စုံစုံလင်လင်ပါရှိသည်။ ဤ နေရာတွင် နိုင်ငံတော်သည်ဆိုသော စကားမှာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေက ယင်းလုပ်ငန်းဆောင်တာများကို အစိုးရ အဆင့်တဆင့် ဆင့်သို့ အပ်နှင်းတာဝန်ပေးခြင်းမျိုး ဟုတ်ဟန်မတူဘဲ တနိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာနှင့် ဆိုလိုသော နိုင်ငံတော်ဖြစ်ပုံပေါ်ပါသည်။ အကယ်၍ ယင်းလုပ်ငန်းဆောင်တာများအားလုံးကို ပြည်ထောင်စု အစိုးရက တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်ဟူသော အနေမျိုး နားလည်ဖတ်ရှုပါလျှင်မူ နောက်ဆက်တွဲဇယားများတွင် ပြဋ္ဌာန်း ထားသော ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများနှင့် ဆန့်ကျင်သည့် သဘောသက်ရောက်သွားပေလိမ့် မည်။ ယင်းအခန်းတွင်ပင် နိုင်ငံတော်၏ ဥပဒေပြုရေးအာဏာကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ် လွှတ်တော်များအား ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်ဟု ဆိုထားပြီး⁶⁴ နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် များအား ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်ဟု ဆိုထားပေသည်။⁶⁵ ဖွဲ့စည်းပုံကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာမူဖြင့် ရေးသားဖော်ပြရာတွင် ပြည်ထောင်စုဆို သော စကားရပ်ကို union ဟု မသုံးဘဲ pyidaungsu ဟုပင် တိုက်ရိုက်ခေါ်ဘာသာပြန် ဖော်ပြထားခြင်းမှာ ဖွဲ့စည်းပုံပါ union ဆိုသော အသုံးသည် အခါအားလျော်စွာ နှစ်ခွဲ အဓိပ္ပါယ်ထွက် နိုင်သဖြင့် ယင်းသို့ နှစ်ခွဲအဓိပ္ပါယ်ထွက်ခြင်းကို ရှောင်ရှားသည် ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ တနိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာကို ရည်ညွှန်း

သော နိုင်ငံတော် (union) မှာ တနိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာကို ရည်ညွှန်းခြင်းမျိုးဖြစ်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံ၏ အခြားနေရာများတွင် (အထူးသဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် တာဝန်များကို အစိုးရအဆင့်အသီးသီးသို့ ခွဲဝေအပ်နှင်းရာတွင်) ဖော်ပြပါရှိသော union ပြည်ထောင်စုဆိုသည့် အသုံးမှာမူတိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ်အစိုးရများကို ရည်ညွှန်းခြင်း မဟုတ်မူဘဲ ဗဟိုအစိုးရ၊ ဖက်ဒရယ်အစိုးရကို ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ယင်းနိုင်ငံတော်အခြေခံမူများတွင် သဘာဝသယံဇာတရင်းမြစ်များကို အုပ်ချုပ်စီမံခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပုဒ်မ ၃၇ တွင် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြပါရှိသည်။

၃၇။ နိုင်ငံတော်သည်

(က) နိုင်ငံတော်ရှိ မြေအားလုံး၊ မြေပေါ်မြေအောက်၊ ရေပေါ် ရေအောက်နှင့် လေထုအတွင်းရှိ သယံဇာတပစ္စည်းအားလုံး၏ ပင်ရင်းပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်၊

(ခ) နိုင်ငံပိုင် သယံဇာတပစ္စည်းများအား စီးပွားရေးအင်အားစုများက ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းကို ကွပ်ကဲကြီးကြပ်နိုင်ရန် လိုအပ်သည့် ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းရမည်။

(ဂ) နိုင်ငံသားများအား ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ အမွေဆက်ခံခွင့်၊ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ကိုင်ခွင့်၊ တီထွင်ခွင့်နှင့် မူပိုင်ခွင့်တို့ကို ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့်အညီ ခွင့်ပြုရမည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြရှင်းလင်းခဲ့သည့်အတိုင်း ဤပြဋ္ဌာန်းချက်မှာ နိုင်ငံတော်သည် မြေအားလုံးနှင့် သဘာဝသယံဇာတရင်းမြစ်များကို ပိုင်ဆိုင်သည်ဆိုရာတွင် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများ

နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ ပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ ပိုင်ဆိုင်သည် ဆိုသောသဘောမျိုး အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရမည် မဟုတ်ချေ။ အပိုဒ် (ခ)သည်လည်း နိုင်ငံပိုင် ရင်းမြစ်များဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်ပြီး ပုဂ္ဂလိကပိုင်နှင့် ကွာခြားစေရန် ဖော်ပြထားခြင်းမျိုး ဖြစ်ပေသည်။ နိုင်ငံတော်က ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းရမည်ဆိုသည့် အချက်ကိုလည်း ဗဟိုပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ ယင်းကဲ့သို့သော ဥပဒေမျိုးကို ပြဋ္ဌာန်းနိုင်သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုလျှင် အစိုးရအဆင့်အသီးသီး အတွက် အသေးစိတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသော အာဏာခွဲဝေမှုများ နှင့် များစွာ ဆန့်ကျင်သွားပေမည်။ အထူးသဖြင့် နောက်ဆက် တွဲတွင် ဖော်ပြထားသော ဇယားများနှင့် ဆန့်ကျင်သွားမည် ဖြစ်ပေသည်။ သို့ဖြစ်သော်ငြားလည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစုလိုက် အပြုံလိုက်၊ အုံနှင့် ကျင်းနှင့် တွေ့ရသော သဘာဝသယံဇာတ ရင်းမြစ်များဖြစ်သည့် ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ လျှပ်စစ်စွမ်းအင်၊ သတ္တုတွင်းထွက်၊ မိုင်းလုပ်ငန်း၊ ရတနာလုပ်ငန်း၊ ပုလဲလုပ်ငန်း နှင့် သစ်တောလုပ်ငန်းများမှာ ပြည်ထောင်စုစာရင်းတွင် ပါဝင် နေသည်ဖြစ်လေရာ ယင်းသို့ ဖြစ်သည်နှင့်အညီ ပြည်ထောင်စု ဥပဒေပြုစာရင်းအရ ပြည်ထောင်စုက ဥပဒေပြုမည်ဖြစ်ပြီး စံများ သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းတို့ကိုလည်း ပြည်ထောင်စုကသာ ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်လေသည်။

ဃ။ နိဂုံး

ဤစာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကမ္ဘာတလွှားရှိ ဖက်ဒရယ်စနစ်ဟု အသိအမှတ်ပြုလက်ခံကြသည့် ဥပဒေများ၊ ကျင့်ထုံးများကို အသုံးပြုလျက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အကျဉ်းမျှ လေ့လာသုံးသပ်နိုင်ရန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ မျှမျှတတဆိုရလျှင်မူ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေမှာ တပိုင်းဖက်ဒရယ် (quasi-federal) ဟု ဆိုရပါလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် အရေးကြီးသော အချက်အချို့ကို ထပ်မံ ဖြည့်စွက်တင်ပြလိုပါသေးသည်။ ပထမအချက်မှာ ပုံမှန်ထုံးတမ်းအရ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေမူဘောင်၏ ပြင်ပတွင်သာ လှုပ်ရှားလုပ်ဆောင် လေ့ရှိသော စစ်တပ်ကို ဖွဲ့စည်းပုံတွင် အသားပေးထားခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီ နည်းကျထိန်းညှိစောင့်ကြည့်နိုင်မှု လက်လှမ်းမမှီသည့် အနေအထားတွင် ရှိနေခြင်းဖြစ်ပြီး ယင်းတာဝန်ခံနိုင်မှု (accountability) အားနည်းနေခြင်းမှာ မြန်မာ့တပိုင်းဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ တည်ဆောက်ပုံပုံစံအပေါ် အကျိုးသက် ရောက်မှု ရှိနေခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ လက်တွေ့ အလုပ်ဖြစ်ရေးဝါဒီများ ကမူ ဘာဖွဲ့စည်းပုံမှ မရှိဘဲ နှစ်ပေါင်းများစွာ နေထိုင်ခဲ့ရသည့် ပကတိ အမှန်တရားကို အခြေခံလျက် ဖွဲ့စည်းပုံမရှိဘဲ စစ်တပ်က အလုံးစုံ ထိန်းချုပ်သည့် အခြေအနေတွင် နေရသည်ထက်စာလျှင် ယခုအခြေအနေက အထိုက်လျောက် တော်သေးသည်ဟု ပြန်လည် ငြင်းချက်ထုတ်ဖွယ် ရှိပါသည်။ ဤစာတမ်းမှာမူ ယင်းအငြင်းအခုံကိစ္စကို ဝင်ရောက်ပြောဆို ရန်မဟုတ်ဘဲ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို စစ်ပိုင်းသုံးသပ်ကြည့်ရန် အားထုတ်ခြင်းဖြစ်ရာ ထိုကိစ္စကို ထည့်သွင်းပြောဆိုမှုကို အခြားနေရာ များတွင် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ ငြင်းခုံခဲ့၊ ငြင်းခုံဆဲ၊ ငြင်း ခုံကြလိမ့်မည်ဟုသာ ဆိုရန် ရှိပါသည်။⁶⁶

နောက်ထပ် အရေးကြီးသော အချက်၊ စဉ်းစားရန် အချက်တချက်မှာ မည်သည့် ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်မဆို ပြဋ္ဌာန်းအကောင် အထည်ဖော်ပြီး တနှစ်အကြာတွင် အပြောင်းအလဲ၊ လက်တွေ့ ထိထိ ရောက်ရောက် အကောင်အထည်ဖော်ရေး စသည့် ကိစ္စများတွင် စိန်ခေါ်မှု

များ ကြုံတွေ့ရစေပိုင် ဖြစ်သည် ဆိုသည့် အချက်ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ယခင် ဒီမိုကရေစီခေတ်ကော၊ ဒီမိုကရေစီမဟုတ်သည့် ခေတ်ကပါ ကျင့်သုံးခဲ့သည့် လက္ခဏာရပ်များကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲထား သလိုပင်၊ အခြားတစ်ဖွဲ့မျှ စမ်းမသုံးကြည့်ရသေးသော၊ အသစ်စက်စက် အချက်များလည်း ပါရှိပေသည်။ တပိုင်းဖက်ဒရယ်ပုံစံမှာ ယင်းစိတ်ကူး စိတ်သန်းအသစ်များအနက်က အရေးကြီးဆုံး အချက်တချက်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ဆယ့်ငါးနှစ်ကြာ အချိန်ယူရေးဆွဲခဲ့ရသည် ဟု ဆိုသည့်တိုင် (ယခင် ဖွဲ့စည်းပုံနှစ်ခု အာဏာတည်သည်မှာပင် ဆယ့်ငါးနှစ်မကြာပေ) ယင်းဖွဲ့စည်းပုံကိုလက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် ရာတွင် စနစ်တကျ ဖြစ်စေရန်နှင့် အကူးအပြောင်းငြင်သာ၍ စုစည်း စနစ်ကျစေရန် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားမှု တစ်ခုတရာကိုမူ မယ်မယ်ရရ မတွေ့ ရချေ။ လွန်ခဲ့သည့် တနှစ်တာကာလတွင် ဤဥပဒေပါ အစီအမံများကို မြေစမ်းခရမ်းပျိုး ဆောင်ရွက်နေကြရသည်မှာ ယင်းအချက်ကို မီးမောင်း ထိုးပြနေသည့် သာဓကတခုပင် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ဤတပိုင်းဖက်ဒရယ်ပုံစံကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အထူး စဉ်းစားထိုက်သည့် အချက်တချက်မှာ ယခုအချိန်ထိ ယင်းဖွဲ့စည်းပုံသဘော တရားကို အတွေးပေါက်အောင်၊ ဉာဏ်ရောက်အောင် (conceptualize) မဆောင်ရွက်နိုင်ကြသေးဆိုသည့် အချက်ဖြစ်ပေသည်။ လက်ရှိ အုပ်ချုပ် ရေးကျင့်ထုံးများကို ဖွဲ့စည်းပုံနှင့်အညီ၊ ဖွဲ့စည်းပုံပါ ဆိုလိုရင်းအနှစ်သာရ (spirit) နှင့်အညီ ဖြစ်အောင်ဆိုလျှင် ကြီးမားသော၊ စနစ်ကျသော၊ တော်သလိုမဟုတ်ဘဲ အချိန်ယူသော (sustain) ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းများ ကြိုးစားအားထုတ်ရပါလိမ့်မည်။ ဧပြီလ ၆ ရက်နေ့တွင် သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်က ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဝန်ကြီးများနှင့် ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ဝန်ကြီးများအား ပြောကြားသော မိန့်ခွန်းတွင် သမ္မတက အစိုးရအနေနှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေး အလေးထားဆောင် ရွက်ရန် တိုက်တွန်းပြောကြသည့် တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် တိုင်းဒေသ

ကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့် အဖွဲ့အစည်းများကို ဗဟိုအစိုးရချမှတ်သည့် မူဝါဒဘောင်အတွင်း ဆောင်ရွက်ကြရန်လည်း သတိပေးပြောကြားခဲ့သည်ကို တွေ့ရပေမည်။⁶⁷

“ခေတ်သစ် စနစ်သစ်ဖြစ်တာနဲ့အညီ ယခင်တုန်းက ဆောင်ရွက်တဲ့ ပုံစံမျိုး၊ ယခင်စိတ်ဓာတ်မျိုးမဟုတ်ဘဲ ပြောင်းလဲကြဖို့ လိုပါတယ်” ဟု ဆိုသလို “သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး ဝန်ကြီးများအတွက် လုပ်ငန်းတာဝန်များအသီးသီးကို ချမှတ်တာဝန်ပေးထားပြီးလည်း ဖြစ်ပါတယ်” ဟု ပြောကြားပြန်ပါသည်။ “ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို လျှော့ချထားပြီး ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများကို အသီးသီးတာဝန်များနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ လွှဲအပ်ထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ကိုယ့်တာဝန်အသီးသီးကို ကိုယ်တာဝန်ယူပြီး ဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်” ဟု ဆိုပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းအချက်ကို ဖက်ဒရယ်မှု သို့မဟုတ် တပိုင်းဖက်ဒရယ်မှုများကို ရည်ညွှန်းသော ဖွဲ့စည်းပုံပါ ပြဋ္ဌာန်းထားချက်များနှင့် ဆက်စပ်ပြောဆိုသွားခြင်းမျိုး မရှိပေ။⁶⁸

နိုင်ငံတွင်း၊ ဒေသအနှံ့အပြားရှိ လက်တွေ့ကြုံရပုံ သာဓကတို့ကို ထောက်ထား၍ လည်းကောင်း၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၊ လွှတ်တော်များနှင့် ကိုယ်တိုင်ဆုံ၊ ကြုံခဲ့ရသည့် အဖြစ်တို့ကို ထောက်ထား၍ လည်းကောင်း၊ ဖော်ပြရလျှင် လက်ရှိအခြေအနေတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်အများစုမှာ ပြည်ထောင်စုအဆင့်ကပင် ချမှတ်ဆဲ ချမှတ်နေမြဲပင်ဖြစ်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံ၏ အနှစ်သာရဖြစ်သည့် အာဏာခွဲဝေပေးထားခြင်း (devolution) အပေါ် ယခင်စနစ်ဟောင်း အကြွင်းအကျန် ဗျူရိုကရေစီအဆင့်ဆင့်ကသာ လွှမ်းမိုးမြဲ လွှမ်းမိုးနေဆဲဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များမှာ ဝန်ကြီးချုပ် ဦးဆောင်သော အစိုးရများ ဖွဲ့ထားပြီး ဖြစ်သလို လွှတ်တော်များလည်း ပေါ်ပေါက်လာပြီ ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း မျက်မှောက်လောလောဆယ် အခြေအနေမှာမူ ဝန်ကြီးချုပ်အားလုံးပင် တပ်ကျောထောက်နောက်ခံပြု ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီကလာကြသူများ ဖြစ်ပြီး ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီကပင် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်အသီးသီး

တွင် အများစုနေရာရသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့မှာ စီမံကိန်းများ၊ ဘတ်ဂျက်များ ရေးဆွဲကြသည်မှာ မှန်ပါ၏။ သို့သော်ငြားကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်စွာ စီမံပိုင်ခွင့်ရှိသည့် ယူနစ်များအဖြစ် ဖွဲ့စည်းပုံက ပြဋ္ဌာန်းအာဏာ အပ်နှင်းထားသည့်အတိုင်း တကယ်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းရှိ၊ မရှိမှာမူ ဘေးထိုင်ဘုပြောသမား မဟုတ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များကပင် ယခုအချိန်ထိ သဲသဲကွဲကွဲ မရှိလှသေးဟု ကောက်ချက်ချကြမည် ဖြစ်ပေသည်။

ဤသို့ ဆိုလိုက်သဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံပါ စနစ်သစ်ကို အောင်မြင်စေချင်သူတို့ကို စိတ်ပျက်အားလျော့အောင် ပြောခြင်း မဟုတ်ပါ။ တနှစ်သားသက်တမ်းသာ ရှိသေးသော တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များမှာ ဖွဲ့စည်းပုံက ပေးအပ်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း အပြည့်အဝအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံက မျှော်လင့်ထားသည့်အတိုင်း လက်တွေ့ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်မှာ မလွယ်လှသော ကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံများရော၊ ဖက်ဒရယ်မဟုတ်သည့် နိုင်ငံများတွင်ပါ ဒေသန္တရ အစိုးရများကို စတင်ထူထောင်ကြရာတွင် ကနဦးကာလများ၌ ယင်းသို့ သော နှေးကွေးမှုများ၊ မသဲကွဲမှုများ ရှိတတ်ကြစမြဲပင် ဖြစ်ပါသည်။ အချိန်ကြာလာသည်နှင့် အမျှ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်လာကြသည်နှင့်အမျှ၊ တတ်စွမ်းသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ပေါ်ပေါက်လာပြီး ရင်းမြစ်များ လုံလောက်စွာ စုစည်းလာနိုင်သည်နှင့်အမျှ ယင်းအစိုးရအဆင့်များ ခိုင်မာလာကြစမြဲသာ ဖြစ်ပေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံကို ဖက်ဒရယ်ဟု ပြောပြော၊ တပိုင်းဖက်ဒရယ်ဟု ဆိုဆို၊ တပြည်ထောင်ဟုပဲ သမုတ်သမုတ်၊ များစွာ သေချာသည့်အချက်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအသစ်တွင် အစိုးရအဆင့်အသီးသီးသို့ အာဏာများ အတိုင်းအတာတခုအထိ သိသိသာသာ ခွဲဝေချထားပေးသည်ဆိုသည့် အချက်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ လက်ရှိ ဖွဲ့စည်းပုံမူဘောင်နှင့်အညီ ဖြစ်အောင် အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာနှင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ စနစ်များ၊ လုပ်ထုံးများကိုမူ ပြုပြင်ပြောင်းလဲကြရဦးမည် ဖြစ်ပေသည်။ အကယ်၍ ဖွဲ့စည်းပုံပေးထားသည့် အတိုင်း အရေးကြီးသည့် အစိတ်အပိုင်းများကို လက်တွေ့အောင်မြင်အောင် မဆောင်ရွက်နိုင်လျှင်မူ ဤဖွဲ့စည်းပုံသည်လည်း ရှေးက နောင်တော်များ

ကဲ့သို့ပင် မှတ်တမ်းအဖြစ်သာ ကျန်ရစ်ခဲ့ရုံ ရှိပါလိမ့်မည်။ လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံကို လက်မခံသူတို့အဖို့ ဤဖွဲ့စည်းပုံတွင် အာဏာခွဲဝေမှုများပြားခြင်းမရှိဘဲ မဖြစ်စလောက်သာဟု ဆိုကောင်းဆိုကြပေမည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ သဘောပေါက်နားလည်ရန်မှာ တနေ့နေ့ အာဏာကို အများအပြားခွဲဝေလာသည် ထားဘိဦး၊ ယင်းကဲ့သို့ လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် မြေပြင်အခြေအနေကို ပြင်ဆင်ထားရမည်။ ဆိုလိုသည်မှာ လက်တွေ့တွင် အစိုးရအဆင့်အသီးသီးဖြင့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ် ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်နှင့် ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးတို့၏ အလုပ်လုပ်နိုင်မှု၊ အလေးသာမှုကို တဖြည်းဖြည်း တိုးမြှင့်ယူသွားရန် လိုသည်။ အဓိကအားဖြင့် ရင်းမြစ်ခွဲဝေသုံးစွဲနိုင်မှု၊ ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်နိုင်မှုအပိုင်းတို့ ကျယ်ပြန့်လာအောင်ကြိုးစားဖို့ ဆိုသည့်အချက်ပင် ဖြစ်ပါ၏။ သို့မှသာ အာဏာကို ခွဲဝေသလောက် အကျိုးရှိရှိ သုံးနိုင်ရန် အဆင်သင့်ဖြစ်မည် ဆိုသည့်အချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်၊ ဤလမ်းကြောင်းကို ဖက်ဒရယ်နှင့် တပိုင်းဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအများအပြားတွင် တွေ့ရလျက် ရှိပါသည်။ ကနေဒါ၊ အိန္ဒိယနှင့် စပိန်နိုင်ငံတို့မှာ ယင်းအချက်ကို အထူးသိသိသာသာ သာကေဖော်ပြလျက် ရှိသော နိုင်ငံများ ဖြစ်ကြပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ သမိုင်းကြောင်းကို ပြန်ကြည့်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအကြား အဆင်ပြေချောမွေ့အောင် မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည့် အားထုတ်မှုများကိုသာ တွေ့မြင်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ လိုအပ်ချက်အရ ပေါ်ပေါက်လာရသည့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံမှာ ယင်းသို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုံ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်နေအောင် လက်ရှိအချိန်အထိ နောက်ဆုံးကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူပင် ရေရှည်တည်တံ့သည့် အဖြေတရုရရှိရန် သေချာရေရာသော ကြိုးပမ်းမှုဟု ဆိုနိုင်သည့် အလားအလာရှိသော အားထုတ်မှုတရပ်လည်း ဖြစ်ပေသည်။ ကာလအကြာကြီး အချိန်ယူ၍ ရေးဆွဲခဲ့သည့်တိုင် ယင်းလက်ရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ကျယ်ပြန့်သော ပြန်လည်ရင်ကြားစေ့ရေးဖြစ်စဉ်ကို ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ခဲ့နိုင်ခြင်း မရှိသည့်အလျောက် တိုင်းရင်းသားရေးရာ

ပဋိပက္ခများ၊ မကျေနပ်နာကျည်းမှုများ ပြေလည်သွားအောင် မဆောင်ရွက် နိုင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ရေးဆွဲရာတွင် အဖွဲ့အစည်းစုံ၊ အုပ်စုစုံ ပါဝင်ခဲ့သည်ဆိုသော်လည်း လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများ၏ (တရားသဖြင့် ဖြစ်ရှိနေသည်ဟု ဆိုနိုင်သော) မကျေနပ်မှုများကို ပြေလည်၊ ပြေငြိမ်းအောင် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရန် မလုံလောက်သေးချေ။ ဝေးကွာနေပေသေးသည်။ မျိုးဆက်များစွာ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ၊ ပဋိပက္ခများနှင့် ဥပဒေမဲ့ ထင်ရာစိုင်းခံခဲ့ရမှုများအပြီး လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားများအဖို့မှာလည်း သူတို့၏ အခွင့်အရေးသည်ပင်လျှင် အဆုံးသတ်ပန်းတိုင်သဖွယ် ဖြစ် လာခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပို၍ တရားမျှတသော ပို၍ အဆင်ပြေသင့်လျော်သော နိုင်ငံရေးအခြေအနေတရပ် ဖြစ်လာအောင် ဖွဲ့စည်းပုံက မူဘောင်ဖန်တီးပေးနိုင်ရန်၊ အောင်မြင်မှုရရှိရန်မှာ ယင်း ဖွဲ့စည်းပုံကို မည်သို့ အကောင်အထည်ဖော်သည်ဆိုသည့် အချက်အပေါ် တွင်သာ မူတည်လျက် ရှိပေသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ သက်သက် မှာတော့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတရပ်ကို မည်သို့ အုပ်ချုပ်ရမည်ဆိုသည်ကို ဖော်ပြသော အခြေခံအချက်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။

ယက်ရှိဂိုင်းနှင့် ဂျေကော့ထရဲကမူ ဖွဲ့စည်းပုံပဓာနဝါဒ (constitutionalism) ကို လိုလားတောင့်တနေရုံနှင့် မရနိုင်ပါ။ ယင်းဝါဒကို ပြင်းပြသော စိတ်ပိုင်းဖြတ်မှု၊ မလျှော့စတမ်း တက်ကြွဆောင်ရွက်မှုနှင့် အမြစ်တည် အောင် တည်ဆောက်ယူရမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံသက်သက် နှင့်တော့ ဘာမျှရနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ယင်းဖွဲ့စည်းပုံကို ရွေ့လျားအောင် ဆောင်ရွက်ရပါလိမ့်မည်။ ယင်းအတိုင်း လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုများဖြစ် လာအောင် အကောင်အထည်ဖော်ရပါလိမ့်မည်။ အသုံးပြုရပါလိမ့်မည်။ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုသည်မှာ အလိုအလျောက် အလုပ်လုပ်သည်မဟုတ်ဘဲ လူက အလုပ်လုပ်အောင် အကောင်အထည်ဖော်ရသည့် အမျိုးဖြစ်ပါသည်။ သို့ ဖြစ်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံ ပဓာနဝါဒကို တည်ထောင်ရာတွင် လက်တွေ့ဆောင်ရွက် ရမည့် လုပ်ငန်းများမှာ အခြားလုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် နိုင်ငံရေး၊ တရား စီရင်ရေး၊ ပရော်ဖက်ရှင်နယ်ဝါဒ ထွန်းကားရေး၊ နိုင်ငံသားစိတ်ဓာတ် ကို အခြေခံသည့် အဖွဲ့အစည်းများ ထွန်းကားရေးနှင့် ပညာဦးစီးသည့်

ခေါင်းဆောင်မှု ပေါ်ပေါက်လာရေးဆိုသည့် လုပ်ငန်းများအပေါ်လည်း မှီတည်လျက် ရှိပေသည်ဟု ဆိုပါသည်။⁶⁹

ယေဘုယျ ခြုံငုံပြောရလျှင် ယင်းအချက်များမှာ မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသော ဖက်ဒရယ်စနစ် သို့မဟုတ် တပိုင်းဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက်လည်း အတူတူပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကော၊ လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီကော နှစ်ခုစလုံးပင် ဖွဲ့စည်းပုံ ပဓာနဝါဒနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ လူနည်းစုအခွင့်အရေးကို လေးစားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအာဏာကို ခွဲဝေယူရေးတို့အပေါ်တွင် မှီတည်လျက် ရှိသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကြောင့်ပင် ဝပ်က လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ နှုန်းစံများကို ဖော်ညွှန်းရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ လုပ်ထုံးလုပ်စဉ်များကို အလေးဂရုပြုသော၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အလေးဂရုပြုသော၊ ဒေသန္တရ လူနည်းစုများကို လေးစားသော၊ သည်းခံတတ်သည့် အနှစ်သာရရှိသော၊ အပြန်အလှန် စေ့စပ်ပြေငြိမ်းနိုင်သော လက္ခဏာများအပေါ် အခြေခံသည့် ထိရောက်သော၊ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံရေးစနစ်၏ ကနဦးအခြေခံများဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ တနည်းအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်ဝါဒက လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာ နှုန်းစံများကို နည်းလမ်းနှစ်ရပ်ဖြင့် တိုးပွားစေသည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။ ပထမနည်းလမ်းမှာ ပြည်သူလူထုမဲဆန္ဒဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်လိုက်ပြီး ပြည်သူလူထုကို တာဝန်ခံရသော ဖက်ဒရယ်အစိုးရကော၊ ပြည်နယ်အစိုးရများပါ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ တရားနည်းလမ်းကျမှုကို အာမခံပေးနိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယနည်းလမ်းမှာ နိုင်ငံရေးအဝန်းအဝိုင်းအတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည့် ဗဟိုချက်များ အများအပြားဖြစ်ပေါ်စေခြင်းဟူသည့် တရားနည်းလမ်းကျသည့် အာဏာခွဲဝေခြင်းဖြင့် အာဏာရှင်စနစ် မဖြစ်ရလေအောင် စောင့်ကြည့်ထိန်းညှိခြင်း နည်းလမ်းပင်ဖြစ်ပေသည်။⁷⁰ မြန်မာနိုင်ငံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် နိုင်ငံရေးယဉ်ကျေးမှုတွင် ယင်းဝိသေသ လက္ခဏာရပ်များကို မြဲမြံစွာ အတူပေါင်းစပ်ထားနိုင်မှသာလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီကို စစ်မှန်သော ဒီမိုကရေစီ၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကိုလည်း အခြားနိုင်ငံများနှင့် တန်းတူဖြစ်သော ဖက်ဒရယ်စနစ်ဟူ၍ အရည်အချင်းပြည့်ဝ

သည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

မကြာခဏဆိုသလို ရည်ညွှန်းပြောဆိုလေ့ရှိသည့် စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ် စနစ်၊ တနည်း အပြည့်ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုသည်မှာ လိုရင်းအနှစ်သာရ အားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နားလည်သဘောပေါက်နေကြသလိုမျိုး မဟုတ်ချေ။ ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေး၊ အချုပ်အခြာအာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေးဆိုသည့် စိတ်အားထက် သန်လှသည့် ရှင်းလင်းပြတ်သားသည့် ကြွေးကြော်သံ၊ ဒို့တာဝန်အရေး သုံးပါးကို ကြည့်လျှင်ပင် နိုင်ငံပြိုကွဲမည်ကို အမြစ်တွယ်စိုးမိုးကြောက်ရွံ့မှု၊ အထူးသဖြင့် တပ်ဘက် ခေါင်းဆောင်ပိုင်း၏ ဖက်ဒရယ်မူအပေါ် ထားသည့် ကြောက်ရွံ့မှုကို ထင်ထင်ရှားရှားမြင်တွေ့နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။⁷¹ ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို ဖော်ပြခြင်း၊ အသုံးပြုနိုင်စေခြင်းအတွက် ခွဲထွက်ခွင့် အခွင့်အရေးကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်းမှာ ဆိုဗီယက်ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ပါဝင်သော လီနင်အယူအဆတရပ် ဖြစ်ပေသည်။ ဆိုဗီယက်မှအပ အခြားနေရာများတွင် ယင်းအယူအဆကို လက်ခံသူမရှိလောက်အောင်ပင် နည်းလှပြီး၊ စတာလင်ခေတ်တွင် ယင်းအခွင့်အရေးကို ဘယ်သောအခါ ကမျှ လက်တွေ့ အသုံးပြုခွင့်ပေးရန် မရည်ရွယ်သည်ကိုလဲ အထင်အရှားပင် တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ နေရှင်း (nation) များ၊ နိုင်ငံများ (states) နှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ စဉ်းစားရာတွင်မူ ဤ ethnic အပေါ် အခြေခံသော ဖက်ဒရယ်သဘောတရားက များစွာ လွှမ်းမိုးမှုရှိသည့် သာဓကများလည်း ရှိပါသည်။⁷² ယင်းခွဲထွက်ရေးဆိုသည့် ဖက်ဒရယ် စနစ်နှင့် လုံးလုံးလျားလျားမှ မဆိုင်သည့် အခွင့်အရေးသည်ပင်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဗဟိုအာဏာပိုင်များအဖို့ လုံးလုံးလက်မခံနိုင်သည့် အချက် ဖြစ်နေပေသည်။ ယင်းအချက်မှာ အထူးအဆန်းမဟုတ်ဟုလည်း ဆိုရမည်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုနည်းတူပင်၊ အများစုတိုင်းရင်းသား လူနည်းစု ခေါင်းဆောင်များအနေနှင့် ယင်းကဲ့သို့ နိုင်ငံမှ ခွဲထွက်ရန် အယူအဆကို စွန့်လွှတ်ခဲ့ကြပြီး ဖြစ်သည့်တိုင် နိုင်ငံရေးလောကအနေနှင့် ဖက်ဒရယ် ဝါဒသဘောတရားရေးနှင့် ဝေါဟာရဆိုင်ရာ ဖွင့်ဆိုမှုများကို လက်မခံလိုကြသည်ကို တွေ့ရပေသည်။⁷³ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၀

တွင် နိုင်ငံတော်တွင် ပါဝင်သည့် တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များ၊ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရစီရင်စုများ စသည့် နိုင်ငံတော်၏ နယ်နိမိတ်အပိုင်းအခြားဟူသမျှသည် နိုင်ငံတော်မှ မည်သည့်အခါမျှ ခွဲမထွက်ရဟု ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပေသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းသို့ဖော်ပြထားခြင်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ပြုမှု၊ တိုင်းဖက်ဒရယ်ဖြစ်မှု စသည်ကိစ္စနှင့် မည်သို့မျှ သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဖက်ဒရယ်ကိစ္စကို ကာလရှည်ကြာလေ့လာသည့် ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဖြစ်၊ လူ့အခွင့်အရေး တောင်းဆိုလှုပ်ရှားသူလည်း ဖြစ်သည့် သြစတြေးလျလွှတ်တော်အမတ် ဂျန်ဆက်ဖင်က မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဖက်ဒရယ်ကိစ္စ ဆွေးနွေးပြောဆိုမှုမှာ အဆိုးသတ်တွင် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပတ်သက်လာလျှင် အလွမ်းမိုးဆုံးဖြစ်သည့် ခွဲထွက်ခြင်းနှင့်သာ ညီမျှခြင်းချခြင်းခံရပြီး ယင်းသို့ စဉ်းစားကြခြင်းကြောင့်ပင် ဖက်ဒရယ်ဝါဒကို ကြောက်ရွံ့ခြင်း တိုးပွားလာပြီး ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များအနေနှင့် ယင်းဆွေးနွေးမှုကို ဆက်လက်မဆောင်ရွက်ခြင်း သာ အဖတ်တင် ကျန်ရစ်လေသည်ဟု ဆိုပါသည်။⁷⁴

အိုင်စီဂျီ (International Crisis Group) ၏ ၂၀၁၁ အစီရင်ခံစာတွင်လည်း ဖက်ဒရယ်မှုဆိုသော စကားရပ်မှာ မကွဲပြားသော တိုင်းရင်းသားတို့၏ လိုလားချက်ကိုယ်စားပြု စကားလုံးသဖွယ်၊ သို့မဟုတ် မပြတ်သားသော လိုလားမှုဆိုရာ စိတ်လှုပ်ရှားမှုသဖွယ် ဖြစ်လာသည်ဟု ဖော်ပြထားပေသည်။⁷⁵ သို့ရာတွင် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ တိုက်တွန်းနှိုးဆော်နေသူများ သုံးခဲ့ကြသည့် ဖက်ဒရယ်ဝါဒကို အိုင်စီဂျီက အသေးစိတ်လေ့လာဆန်းစစ်ကြည့်သောအခါတွင်မူ လက်ရှိ နိုင်ငံရေးအဝန်းအဝိုင်း၊ စစ်တပ်အဝန်းအဝိုင်းက ကြောက်လန့်နေသည်နှင့် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ၏ လက်တွေ့လိုလားချက်မှာ မတူညီဘဲ တခြားစီဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရမည်ဟု ဆိုပေသည်။⁷⁶ ရှမ်း၊ ကရင်စသည့် တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများက စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို တောင်းဆိုကြသော်လည်း ယင်းတို့ အမှန်တကယ် လိုလားသည့် စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆို

သည်မှာ ဘယ်လိုဘယ်ပုံဆိုသည်ကို ဖော်ပြရန် မကြာမက မေ့လျော့ပျက်ကွက်တတ်ကြသည်ဟု ဆိုပေသည်။⁷⁷ ပြိုကွဲရန်သာ ပိုဦးတည်သည်ဖြစ်ရာ ယင်းသို့ မပြောဆိုဘဲ အသေးစိတ်ထင်သာမြင်သာရှိသော ရှင်းလင်းပြတ်သားသော အဆိုပြုချက်များဖြင့် တောင်းဆိုကြရန်သာ⁷⁸ ဆက်ဖက်က အကြံပြုထားပေသည်။ စစ်ဘက်ခေါင်းဆောင်များ၊ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များမှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ရှုမြင်ရာတွင် ကယ်တင်ရှင်လည်းဖြစ်သလို၊ ဖျက်ဆီးသူအနေနှင့်လည်း ဆက်လက်ရှုမြင်ကြဆဲပင် ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိ ဖက်ဒရယ်ကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပေါ်ပေါက်နေသော အရေးကိစ္စကို ပါဝင်ပတ်သက်သူအားလုံးက ဖက်ဒရယ်ဝါဒ၏ သဘောသဘာဝကို နားလည်သဘောပေါက်ပြီး ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးပြစ်များကို သေချာသိရှိပြီး၊ တိုင်းရင်းသားမျိုးစုံရှိသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီစေရန် မည်သို့မည်ပုံ ဖက်ဒရယ်ဝါဒကို ကျင့်သုံးကြမည်ဆိုသည်ကို အတူတကွ မရှာဖွေနိုင်သေးသရွေ့ ဖြေရှင်းနိုင်ဦးမည်မဟုတ်ပါ။ ယင်းသို့ နားလည်ပြီး၊ အတူတကွ ရှာဖွေနိုင်ကြမှသာလျှင် ဤအရေးကိစ္စကို ဖြေရှင်းနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။⁷⁹

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်မပြုမီ၊ အမျိုးသားညီလာခံက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲရာတွင် အခြေခံရမည့်မူများ ပေါ်ထွက်လာသည့်အခါ ဆက်ဖက်က အုပ်ချုပ်မှုတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို ဖြေလျှော့ထားသော်လည်း အာဏာကို ဗဟိုတွင် စုစည်းထားသည့် တပြည်ထောင်ပုံစံ နောက်တမျိုးတော့ လာချေပြန်ပြီဟု ကောက်ချက်ချပါသည်။ အမှန်မှာ ယင်းအချက်တွင် လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံသည် ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံနည်း နှင့်နှင်သာ။ ယင်းပေးထားချက်အတိုင်း လက်တွေ့အကောင်အထည် ဖော်ပြန်ပါကလည်း ရှေ့က နောင်တော်ကြီးများလိုပင် ဤဖွဲ့စည်းပုံလည်း ကျဆုံးဦးမည်သာ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ပြဿနာကို ပုံစံကျဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားထားခြင်း မရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ဆက်ဖက်က ဆိုပါသည်။⁸⁰ ယင်းနည်းနှင်နှင်ပင် ၂၀၁၁ ခုနှစ် International Crisis Group ၏ အစီရင်ခံစာကလည်း ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချထားသော ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး ဆိုင်ရာ

ပုံစံများဖြင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ပေးအပ်ထားသည်မှာ မှန်ပါသည်။ သို့ရာတွင် တပြည်ထောင်စနစ်အတွင်းတွင်သာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။⁸¹ အလားတူပင် မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားပဋိပက္ခရေးရာ များနှင့် မြန်မာ့နိုင်ငံရေး သုံးသပ်လေ့လာသူ ဘာတီးလစ်တနာကလည်း လက်ရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အရိပ်အယောင်မျှပင် မမြင်ရဟု ဆိုပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ စစ်တပ်က ရေးဆွဲသော ဖွဲ့စည်းပုံမှာ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံမဟုတ်ဟု မကြာသေးခင်ကပင် ရေးသားခဲ့ပါသည်။⁸² ယင်းနည်းတူ ကေအင်ယူကလည်း ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို တပြည်ထောင်စနစ်သာ ဖြစ်သည်ဟု ရှုံ့ချခဲ့ပါသည်။⁸³

ဤဆောင်းပါးကမူ ယင်းကဲ့သို့ မယူဆဘဲ မတူသော ရှုထောင့်မှ ချဉ်းကပ် ထားပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံမူဘောင်အတွင်းတွင် တပ်အနေနှင့် ပါဝင်ပတ် သက်သည့် အခန်းကဏ္ဍကို ခေတ္တဘေးဖယ်ထားလျှင် (သို့သော်လည်း ဤအခန်းကဏ္ဍမှာ အရေးကြီးသည့် အခန်းကဏ္ဍလည်း ဖြစ်ပြန်သည်။) ၂၀၀၈ မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံသည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံရေးစနစ်၏ ဝိသေသ လက္ခဏာဖြစ်သော အချက်အတော်များများ ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရပါ သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းအချက်များကို လက်တွေ့အုပ်ချုပ်ရာတွင် ကျင့် သုံးနိုင်ခြင်း၊ ကျယ်ပြန့်သော ဥပဒေမူဘောင်ဖော်ထုတ်ရာတွင် များစွာ ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်း မရှိငြားသော်လည်း တနှစ်သားခန့်သာ ကြာမြင့်သည် ဖြစ်သော ဖွဲ့စည်းပုံတစ်ခုမှ ယင်းကဲ့သို့ ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် များစွာ မျှော်လင့်ထားရန်မှာ ခက်ခဲမည် ဖြစ်ပါသည်။ လက်တွေ့တွင်မူ ထင်ရှား မြင်သာသော ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးမှု မရှိလှပါ။ သို့ဖြစ်သော်လည်း ဤစာတမ်းတွင်မူ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စာအရိုအတိုင်း (ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ဖော်ပြ ထားသည့်အတိုင်း) ရှုထောင့်များနှင့် အဓိကချဉ်းကပ်ထားပါသည်။ ဥပဒေ ပြုရေးကိစ္စအားလုံးကို စိစစ်ပေးနိုင်သော၊ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့်အညီ ဖြစ်သည့်၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်သော၊ ကောက်ရိုးမီးမဟုတ်သော၊ နားလည်လက်ခံဖွယ် ရာဖြစ်သော အပြောင်းအလဲနှင့် ယင်းသို့ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည့် မဟာဗျူဟာမျိုး (ဖက်ဒရယ်အခြေခံများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသော၊

ကျယ်ပြန့်သော အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပါဝင်သော မဟာဗျူဟာမျိုး) မရှိလျှင်မူ ဖွဲ့စည်းပုံသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံတော်ကို လက်တွေ့လမ်းညွှန်နိုင်သော အခြေအနေ၊ ဖွဲ့စည်းပုံကို အလေးဂရုမူသော ဖွဲ့စည်းပုံပဓာန ဝါဒမျိုး၊ အခြေအနေမျိုး ဖြစ်လာလိမ့်မည် မဟုတ်ချေ။⁸⁴

အိုင်စီဂျီ တင်ပြသည့် အခြားအချက်တစ်ခုမှာ မည်သည့်အဓိက တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းကမျှ လွတ်လပ်ရေး ရရှိရန် အားသွန်ခွန်စိုက် ကြိုးပမ်းနေကြခြင်းမရှိဘဲ ယင်းတို့၏ လိုလားချက်မှာ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအတွင်း တိုင်းရင်းသားများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ရရှိရေးဟူသည့် ဖက်ဒရယ် မူဝါဒကို လိုလားခြင်း ဖြစ်သည်ဆိုသည့် အချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံသည် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများ၏ လိုလားချက်များနှင့် အပြည့်အဝ ကိုက်ညီခြင်း မရှိသည့်တိုင်အောင် တပိုင်းဖက်ဒရယ်စနစ်ဟု သတ်မှတ်ပြောဆိုရန် ထိုက်တန်သေးသည် ဆိုသည့်အချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကြောင့်ပင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အုပ်ချုပ်မှု ပုံစံကို မည်သို့မည်ပုံ ပိုမို နက်ရှိုင်းအမြစ်တွယ်အောင် ဆောင်ရွက်ရမည်ဆိုသည်ကို နားလည်သဘောပေါက်ရန်နှင့် လက်ရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူဘောင်ကို စမှတ်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုပြီး သက်ဆိုင်ရာ ပြည်သူလူထုက အပြည့်အဝ ပိုင်ဆိုင်သော (စပ်ဆိုင်သော) ထိရောက်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးတရပ် ပေါ်ပေါက်လာအောင် မည်သို့ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန် အရေးကြီးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စုနှင့် ဖက်ဒရယ်ဆိုသည့် စကားရပ်များအပေါ် အငြင်းပွားရန် မဟုတ်ဘဲ ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်း အဆင့်ဆင့်ကို မည်သို့ ဆောင်ရွက်မည်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာနှင့် တိုင်းရင်းသား အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများတွင် လက်ရှိမူအားဖြင့် မည်မျှ ဖက်ဒရယ်ဖြစ်နေသည် ဆိုသည်ကို လေ့လာဆန်းစစ်ရန်ပင် ဖြစ်သည်။

လက်ရှိ ဖက်ဒရယ်လက္ခဏာများ ပိုမို ကြံ့ခိုင်ကောင်းမွန်တိုးတက်လာစေရန်၊ ဖွဲ့စည်းပုံ မူဘောင်က ပေးအပ်ထားသည့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချထားသည့် အခန်းကဏ္ဍကို မည်သို့ တိုးမြှင့်သင့်သနည်းဆိုသည်ကို သာကေပြုရလျှင် လက်ရှိ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များကို ပိုမို၍ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ရင်းမြစ်များ ခွဲဝေပေးခြင်းမျိုးပင် ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုအဆင့် လွှတ်တော်များက ပြဋ္ဌာန်းသော ဥပဒေများတွင် ပြည်ထောင်စုက ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းပြီး လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုတွင်မူ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်များသို့ လွှဲအပ်လိုက်ရန်ပင် ဖြစ်သည်။ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များ၏ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာ အသုံးစရိတ်ကို တိုးမြှင့်ပေးရန် ဖြစ်သည်။ သက်ဆိုင်ရာ ဒေသအပေါ် မူတည်၍ လူမှုရေးရာနှင့် ပထဝီအနေအထားအခြေအနေများကို အခြေခံလျက် ပြည်ထောင်စုအဆင့်၊ အမျိုးသားအဆင့် မူဘောင်များကို ချမှတ်ထားသော်လည်း ဆုတ်သာတက်သာ အခြေအနေမျိုး၊ အလျှော့အတင်းမျိုး ဖန်တီးပေးထားရန်ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများနှင့် ဗဟိုအစိုးရအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို မြှင့်တင်ရန် ဖြစ်သည်။

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေးအတွက် မူဘောင်တခု ချမှတ်ဖန်တီးရမည် ဖြစ်ပြီး၊ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများကိုလည်း ဒေသန္တရအဆင့်များ (ဥပမာ - မြို့နယ်အဆင့်) သို့ လျှော့ချပေးရမည်ဖြစ်ပြီး ဒေသန္တရကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို အမှန်တကယ် ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည် ဖြစ်သည်။ အခြားဆောင်ရွက်ရန် ကိစ္စရပ်များတွင် ရွေးကောက်ပွဲစနစ်ကို ပြုပြင်ပြီး ပိုမိုအချိုးကျသော စနစ်ဖြစ်ပေါ်လာစေရေး၊ ယင်းသို့ ဖြစ်ပေါ်လာစေခြင်းဖြင့် အာမခံပေးသည့် ကိစ္စများကို ပိုမိုခွင့်ပြုလာနိုင်ပြီး ကိုယ်စားပြုခြင်း မခံရသည့် အုပ်စုများ (ဥပမာ - တိုင်းရင်းသား၊ လူနည်းစုများ၊ ဘာသာစကားလူနည်းစုများ) အတွက် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခြင်း၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများအနေနှင့် ဒေသန္တရဘာသာစကားမျိုးကို ပြောဆိုသုံးစွဲပိုင်ခွင့် ဆိုင်ရာ ကိစ္စများတွင် လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်နိုင်ရေး၊ ဒေသန္တရ လိုအပ်ချက်များကို ပိုမို

ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများကို ပေးအပ်ခြင်းအားဖြင့် စီမံကိန်းနှင့် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စများကို ပိုမိုထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်လာနိုင်စေရေးနှင့် နိုင်ငံသားများ၊ ပြည်သူလူထု၏နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်မှုကို ဒေသန္တရ အဆင့်၊ ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်များတွင် အမှန်တကယ်ခွင့်ပြု နိုင်စေရေး စသည့် ကိစ္စများ ပါဝင်ပေသည်။ ယင်းကိစ္စများနှင့် အခြား အခြားသော ကိစ္စများကို လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံအရ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်နိုင် မည် ဖြစ်ပြီး၊ အခြေခံကျောမွှဲ ပြည်သူလူထုကို လက်တွေ့ အကျိုးရှိစေမည့် နိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်ကိုလည်း တိုးမြှင့်ပေးနိုင်မည့် နည်းလမ်း တရပ် လက်တွေ့ ဖြစ်ပေါ်လာပါလိမ့်မည်။

ဖွဲ့စည်းပုံကို ထောက်ခံနေသူများရော၊ ဖွဲ့စည်းပုံကို ကန့်ကွက်နေသူများပါ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံမူဘောင်မှာ တပိုင်းဖက်ဒရယ်ဖြစ်သည် ဆိုသည့်အချက် ကို နားလည်ကြပုံ မရပါ။ လက်တွေ့တွင် စနစ်တကျ၊ သပ်သပ်ရပ်ရပ် အကောင်အထည်ဖော်မည်၊ ပြည်နယ်တိုင်းအဆင့်များကို လက်တွေ့တွင် နိုင်ငံရေးအရကော၊ အုပ်ချုပ်ရေးအရပါ ဖြစ်တည်မှု ခွင့်ပြုပြီး ယင်းတို့၏ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုများကို ခွင့်ပြုနိုင်ပြီး ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတွင်း ညီမျှ သော တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များအဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာစေမည် ဆိုပါက ယခင်ဗဟိုအုပ်ချုပ်မှုများပြီး၊ အဆင့်ဆင့် သြဇာကြီးစိုးသည့် နိုင်ငံရေး ယဉ်ကျေးမှုမှသည် အယူအဆမျိုးစုံကို ဖော်ပြပိုင်ခွင့်၊ ဒေသန္တရ လွတ်လပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ပြည်သူလူထုနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများအကြား ကွာဟ နေမှု လျော့ကျစေခြင်း စသည်တို့ အမှန်တကယ်ပေါ်ပေါက်လာမည် ဖြစ် ပါသည်။⁸⁵ ယင်းသို့ဆိုလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ဖော်ပြထားသည့် အန္တိမ ပန်းတိုင်၊ ရည်မှန်းချက်နှင့်လည်း တသားတည်းကျမည် ဖြစ်သလို၊ မြန်မာ နိုင်ငံအနေနှင့် ကြာမြင့်စွာ ပျောက်ဆုံးခဲ့သော ရေရှည်တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ကောက်ရိုးမီးမဟုတ်ဘဲ ရေရှည်တည်တံ့သော လူသားဖွံ့ဖြိုး ရေးတို့ကို ပြန်လည် ရရှိလာနိုင်မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

နောက်ဆက်တွဲ က

- ဇယား ၁ - ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း။
(ပုဒ်မ ၉၆ ကို ရည်ညွှန်းသည်။)
- ဇယား ၂ - တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း။
(ပုဒ်မ ၁၈၈ ကို ရည်ညွှန်းသည်။)
- ဇယား ၃ - ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသဦးစီးအဖွဲ့၏ ဥပဒေပြုစာရင်း။
(ပုဒ်မ ၁၉၆ ကို ရည်ညွှန်းသည်။)

ဇယား: ၁	ဇယား: ၂	ဇယား: ၃
<p>၁။ နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍ။</p> <p>(က) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ နယ်မြေအစိတ်အပိုင်းများ ကာကွယ်ရေး၊ ယင်းသို့ ကာကွယ်ရေးအတွက် စီမံပြင်ဆင်ခြင်း။</p> <p>(ခ) ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းများ။</p> <p>(ဂ) ဇီဝနှင့် ဓာတုစသည့် လက်နက်များအပါအဝင် လက်နက်ခဲယမ်းမီးကျောက်များနှင့် ပေါက်ကွဲစေတတ်သည့် ပစ္စည်းများ။</p>	<p>၁။ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စီမံကိန်းကဏ္ဍ</p> <p>(က) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အရအသုံး ခန့်မှန်းခြေ ငွေစာရင်း။</p> <p>(ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေ။</p> <p>(ဂ) မြေယာခွန်။</p> <p>(ဃ) ယစ်မျိုးခွန် (မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေတတ်သည့် ဆေးဝါးများမပါ)။</p>	<p>၁။ မြို့ပြနှင့် ကျေးရွာ စီမံကိန်းများ</p> <p>၂။ လမ်းတံတားများ ဖောက်လုပ်၊ တည်ဆောက်၊ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေး။</p> <p>၃။ ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေး။</p> <p>၄။ စည်ပင်သာယာရေးလုပ်ငန်း။</p> <p>၅။ မီးဘေးအန္တရာယ် ကြိုတင်ကာကွယ်ရေး။</p> <p>၆။ စားကျက်မြေများ ထိန်းသိမ်းရေး။</p>

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>(ဃ) အဏုမြူစွမ်းအင်၊ အဏုမြူလောင်စာ၊ အဏုမြူရောင်ခြည်နှင့် ယင်းတို့ကို ဖြစ်ထွန်းစေသော ဓာတ် သတ္တုပင်ရင်းအခြေအဖြစ်များ။</p> <p>(င) စစ်ကြေညာခြင်းနှင့် စစ်ပြေငြိမ်းခြင်း။</p> <p>(စ) နိုင်ငံတော် တည်ငြိမ်ရေး၊ အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး။</p> <p>(ဆ) ရဲတပ်ဖွဲ့။</p>	<p>(င) အဆောက်အအုံနှင့် မြေခွန်၊ ရေခွန်၊ လမ်းမီးခွန်၊ ဘီးခွန်စသည့် စည်ပင်သာယာရေးဆိုင်ရာ အခွန်အခများ။</p> <p>(စ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များ၏ ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ။</p> <p>(ဆ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ပိုင်ပစ္စည်းများ ရောင်းချခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် အခြားနည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း။</p> <p>(ဇ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေများ ပြည်တွင်း၌ ထုတ်ချေးခြင်း။</p> <p>(ဈ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေများ ပြည်တွင်း၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း။</p> <p>(ည) ဒေသန္တရ စီမံကိန်း။</p> <p>(ဋ) အသေးစားငွေချေး လုပ်ငန်း။</p>	<p>၇။ သစ်တောများ ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေး။</p> <p>၈။ ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး</p> <p>၉။ မြို့နှင့် ကျေးရွာများ အတွင်း ရေနှင့် လျှပ်စစ်မီးဆိုင်ရာ ကိစ္စ။</p> <p>၁၀။ မြို့များနှင့် ကျေးရွာများ၏ ဈေးများဆိုင်ရာ ကိစ္စ။</p>

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>၂။ နိုင်ငံခြားရေးကဏ္ဍ။</p> <p>(က) သံတမန်ရေးရာ၊ ကောင်စစ်ရေးရာနှင့် အခြားရေးရာဆိုင်ရာ ကိုယ်စားလှယ်များ။</p> <p>(ခ) ကုလသမဂ္ဂ။</p> <p>(ဂ) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ၊ ဒေသဆိုင်ရာနှင့် နှစ်ပြည်ထောင်ဆိုင်ရာ ညီလာခံများ၊ ဆွေးနွေးပွဲများ၊ အစည်းအဝေးများ၊ အသင်းများနှင့် အခြား အဖွဲ့အစည်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ယင်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အထမြောက်စေရေး။</p> <p>(ဃ) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ စာချုပ်များ၊ သဘောတူညီချက်များ၊ ကွန်ဗင်းရှင်းများ နှစ်ပြည်ထောင်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များ၊ စာချုပ်များကို ချုပ်ဆိုရေးနှင့် အထမြောက်စေရေး။</p> <p>(င) နိုင်ငံကူးလက်မှတ်များနှင့် မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း သက်သေခံ လက်မှတ်များ။</p> <p>(စ) ပြည်ဝင်ခွင့်ဖိစာ၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ အတွင်းသို့ ဝင်ခွင့်ပြုရေး၊ နေထိုင်</p>		

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>ခွင့်ပြုရေး၊ နိုင်ငံမှ ထွက်ခွာခွင့်ပြုရေး၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်နယ်ဒဏ်ပေးရေး။</p> <p>(ဆ) ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအား သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံသို့ ပြန်လည်လွှဲအပ်ပေးရေးနှင့် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံမှ တောင်းဆိုရေး။</p>		
<p>၃။ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စီမံကိန်းကဏ္ဍ</p> <p>(က) ပြည်ထောင်စု အရအသုံးခန့်မှန်းခြေ ငွေစာရင်း။</p> <p>(ခ) ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေ။</p> <p>(ဂ) ငွေစက္ကူထုတ်လုပ်ရေး၊ ဒင်္ဂါးသွန်းလုပ်ရေး။</p> <p>(ဃ) မြန်မာနိုင်ငံတော်ဗဟိုဘဏ်နှင့် ငွေရေးကြေးရေး အဖွဲ့အစည်းများ။</p> <p>(င) နိုင်ငံခြားသုံးငွေ ထိန်းသိမ်းကြီးကြပ်ရေး။</p> <p>(စ) အရင်းအနှီးနှင့် ငွေကြေးဈေးကွက်။</p> <p>(ဆ) အာမခံလုပ်ငန်း။</p> <p>(ဇ) ဝင်ငွေခွန်။</p> <p>(ဈ) ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်။</p> <p>(ည) တံဆိပ်ခေါင်းခွန်။</p>		

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>(၉) အကောက်ခွန်။</p> <p>(၅) အောင်ဘာလေထီ။</p> <p>(၃) အခွန်အယူခံခြင်း။</p> <p>(၂) ပြည်ထောင်စု၏ ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ။</p> <p>(ဏ) ပြည်ထောင်စုပိုင် ပစ္စည်းများ ရောင်းချခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် အခြားနည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း။</p> <p>(တ) ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာ ရန်ပုံငွေများ ထုတ်ချေးခြင်း။</p> <p>(ထ) ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေ များ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း။</p> <p>(ဒ) ပြည်တွင်းပြည်ပမှ ငွေချေးယူခြင်း။</p> <p>(ခ) ပြည်ထောင်စုအတွက် ပစ္စည်း ရယူခြင်း။</p> <p>(န) ပြည်ပမှ ငွေကြေးအကူအညီ နှင့် အထောက်အပံ့။</p>		
<p>၄။ စီးပွားရေးကဏ္ဍ။</p> <p>(က) စီးပွားရေး။</p> <p>(ခ) ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး။</p> <p>(ဂ) သမဝါယမ။</p> <p>(ဃ) ကော်ပိုရေးရှင်း၊ ဘုတ်အဖွဲ့ ၊ လုပ်ငန်း၊ ကုမ္ပဏီ၊ အစုစပ်။</p>	<p>၂။ စီးပွားရေးကဏ္ဍ။</p> <p>(က) ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့် အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အတွင်း ဆောင်ရွက် သည့် စီးပွားရေး ကိစ္စများ။</p>	

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>(င) သွင်းကုန်၊ ထုတ်ကုန်နှင့် ယင်းကုန်ပစ္စည်းများ၏ အရည်အသွေးသတ်မှတ်ခြင်း။</p> <p>(စ) ဟိုတယ်နှင့် တည်းခိုခန်း။</p> <p>(ဆ) ခရီးသွားလာရေးလုပ်ငန်း။</p>	<p>(ခ) ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့် အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အတွင်း ဆောင်ရွက် သည့် ကူးသန်းရောင်းဝယ် ရေး ကိစ္စများ။</p> <p>(ဂ) ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့် အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အတွင်း ဆောင်ရွက် သည့် သမဝါယမ ကိစ္စများ။</p>	
<p>၅။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေး ကဏ္ဍ။</p> <p>(က) မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှု။</p> <p>(ခ) မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများ ဖော်ထုတ်ခြင်း။</p> <p>(ဂ) ကြေးတိုင်နှင့် မြေစာရင်း။</p> <p>(ဃ) မြေတိုင်း။</p> <p>(င) ပြည်ထောင်စုက စီမံခန့်ခွဲ သည့် ဆည်မြောင်း၊ တာတမံနှင့် စိုက်ပျိုးရေးရရှိရေးလုပ်ငန်းများ။</p> <p>(စ) မိုးလေဝသ၊ ဇလဗေဒနှင့် မြေငလျင် တိုင်းတာရေး။</p>	<p>၃။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူ ရေးကဏ္ဍ။</p> <p>(က) လယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေး။</p> <p>(ခ) အပင်နှင့် သီးနှံဖျက် ပိုးမွှားရောဂါ ကာကွယ်ရေးနှင့် နှိမ်နှင်းရေး။</p> <p>(ဂ) ဓာတ်မြေဩဇာ စနစ်တကျ သုံးစွဲရေးနှင့် သဘာဝဓာတ်မြေဩဇာ များ စနစ်တကျ ထုတ်လုပ်သုံးစွဲရေး။</p> <p>(ဃ) စိုက်ပျိုးရေး ချေးငွေ</p>	

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>(ဆ) စာချုပ်စာတမ်းမှတ်ပုံတင်ခြင်း။</p> <p>(ဇ) စက်မှုလယ်ယာ။</p> <p>(ဈ) စိုက်ပျိုးရေးသုတေသန။</p> <p>(ည) ဓာတ်မြေဩဇာနှင့် ပိုးသတ်ဆေးထုတ်လုပ်ရေး။</p> <p>(ဋ) ပင်လယ်ငါးလုပ်ငန်း။</p> <p>(ဌ) တိရစ္ဆာန်မျိုးပွားရေး၊ ရောဂါကာကွယ်ရေး၊ ကုသရေးနှင့် သုတေသန လုပ်ငန်းများ။</p>	<p>နှင့် စုငွေများ။</p> <p>(င) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသော ဆည်မြောင်း၊ တာတမံ၊ ရေကန်၊ ရေနုတ်မြောင်းနှင့် စိုက်ပျိုးရေးရရှိရေး လုပ်ငန်းများ။</p> <p>(စ) ရေချိုငါးလုပ်ငန်း။</p> <p>(ဆ) ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့် အညီ တိရစ္ဆာန် မွေးမြူရေးနှင့် စနစ်တကျ ထိန်းကျောင်းရေး။</p>	
<p>၆။ စွမ်းအင်၊ လျှပ်စစ်၊ သတ္တုနှင့် သစ်တောကဏ္ဍ။</p> <p>(က) ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် ပြည်ထောင်စု ဥပဒေအရ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်လောက်အောင် လောင်ကျွမ်းစေတတ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားသော အခြားအရည်အခဲ စသည်များ။</p> <p>(ခ) ပြည်ထောင်စု လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးရေး။</p> <p>(ဂ) သတ္တုများ၊ သတ္တုတွင်းများ၊ သတ္တုတွင်း အလုပ်သမား ဘေးကင်းရေး၊ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်</p>	<p>၄။ စွမ်းအင်၊ လျှပ်စစ်၊ သတ္တုနှင့် သစ်တောကဏ္ဍ</p> <p>(က) ပြည်ထောင်စုက စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် အကြီးစား လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးရေး မှအပ မဟာဓာတ်အား လိုင်းနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိသော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် အလတ်စားနှင့် အသေးစားလျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးရေး။</p>	

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ပြည်လည် ပြုပြင် တည်ဆောက်ရေး။</p> <p>(ဃ) ကျောက်မျက်ရတနာ</p> <p>(င) ပုလဲ</p> <p>(စ) သစ်တော</p> <p>(ဆ) တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ၊ သဘာဝအပင်များနှင့် သဘာဝ နယ်မြေများအပါအဝင် ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေးနှင့် ထိန်းသိမ်းရေး။</p>	<p>(ခ) ဆားနှင့် ဆားထွက် ပစ္စည်း။</p> <p>(ဂ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အတွင်း ကျောက်မျက် ရတနာ ဖြတ်တောက် ခြင်း၊ သွေးခြင်း။</p> <p>(ဃ) ကျေးရွာထင်း နှိုက်ခင်း။</p> <p>(င) အပန်းဖြေစခန်းများ၊ တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ်၊ ရုက္ခဗေဒဥယျာဉ်။</p>	
<p>၇။ စက်မှုလက်မှုကဏ္ဍ။</p> <p>(က) ပြည်ထောင်စု အဆင့်က ဆောင်ရွက်မည့် စက်မှုလုပ်ငန်း များ။</p> <p>(ခ) စက်မှုဇုန်များ။</p> <p>(ဂ) ထုတ်လုပ်သည့် ပစ္စည်းများ အတွက် အခြေခံစံချိန်စံညွှန်းများ။</p> <p>(ဃ) သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာ၊ သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ သုတေသန။</p> <p>(င) အလေးတင်းတောင်း၊ အတိုင်းအတာ စသည်တို့ကို စံပြုခြင်း။</p> <p>(စ) မူပိုင်ခွင့်များ၊ တီထွင်မှု မူပိုင်ခွင့်များ၊ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်</p>	<p>၅။ စက်မှုလက်မှုကဏ္ဍ။</p> <p>(က) ပြည်ထောင်စုအဆင့် က ဆောင်ရွက်ရန် သတ်မှတ်ထားသည့် စက်မှု လုပ်ငန်းမှအပ အခြား စက်မှုလုပ်ငန်းများ။</p> <p>(ခ) အိမ်တွင်းစက်မှု လက်မှု လုပ်ငန်းများ။</p>	

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>များ၊ စက်မှုဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းများ စသည့် အသိဉာဏ်ဆိုင်ရာ ပစ္စည်းများ။</p>		
<p>၈။ ပို့ဆောင်ရေး၊ ဆက်သွယ်ရေး၊ နှင့် ဆောက်လုပ်ရေး ကဏ္ဍ။</p> <p>(က) ပြည်တွင်း ရေကြောင်းသယ် ယူပို့ဆောင်ရေး။</p> <p>(ခ) ရေကြောင်း လမ်းများ ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းရေး။</p> <p>(ဂ) ရေအရင်းအမြစ်နှင့် မြစ်ချောင်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေး။</p> <p>(ဃ) ပင်လယ်ရေကြောင်း သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေး။</p> <p>(င) ပင်လယ်ကူး သင်္ဘော ဆိပ်ကမ်းကြီးများ။</p> <p>(စ) မီးပြတိုက်၊ မီးပြသင်္ဘောနှင့် မီးပြအစီအမံများ။</p> <p>(ဆ) သင်္ဘောတည်ဆောက်ရေး၊ ပြင်ဆင်ထိန်းသိမ်းရေး။</p> <p>(ဇ) လေကြောင်းသယ်ယူပို့ဆောင် ရေး။</p> <p>(ဈ) လေကြောင်းပျံသန်းရေး၊ ထိန်း သိမ်းရေးနှင့် လေယာဉ်ကွင်း တည်ဆောက်ရေး။</p>	<p>၆။ ပို့ဆောင်ရေး၊ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးကဏ္ဍ</p> <p>(က) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့် ရှိသည့် ဆိပ်ကမ်းများ၊ သင်္ဘော ဆိပ်များ၊ ဆိပ်ခံများ။</p> <p>(ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် လမ်းများ၊ တံတားများ။</p> <p>(ဂ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အတွင်းသာ သွားလာသည့် ပုဂ္ဂလိကယာဉ်များ စနစ်တကျ ပြေးဆွဲနိုင်ရေး။</p>	

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>(ည) ကုန်းလမ်းသယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေး။</p> <p>(ဋ) မီးရထား</p> <p>(ဌ) ပြည်ထောင်စုက စီမံခန့်ခွဲသည့် လမ်းမကြီးများ၊ တံတားကြီးများ။</p> <p>(ဍ) စာတိုက်၊ ကြေးနန်း၊ တယ်လီဖုန်း၊ ဖက်စ်၊ အီးမေးလ်၊ အင်တာနက်၊ အင်ထရနက်နှင့် အလားတူ ဆက်သွယ်ရေးများ။</p> <p>(ဎ) ရုပ်မြင်သံကြား၊ ဂြိုဟ်တု ဆက်သွယ်ရေး၊ အသံလွှင့် အသံဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် အလားတူ ဆက်သွယ်ရေးများ၊ အိမ်ရာနှင့် အဆောက်အအုံများ။။</p>		
<p>၉။ လူမှုရေးကဏ္ဍ။။</p> <p>(က) ပညာသင်ကြားရေးဆိုင်ရာ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုး မာတိကာ သင်ပြနည်းစနစ်၊ သုတေသန၊ စီမံကိန်း၊ စီမံချက်နှင့် စံများ။</p> <p>(ခ) တက္ကသိုလ်၊ ဒီဂရီကောလိပ်၊ သိပ္ပံ စသည့် သင်တန်းများနှင့် အဆင့်မြင့်ပညာ အခြားအဖွဲ့ အစည်းများ။</p> <p>(ဂ) ပြည်ထောင်စုက သတ်မှတ်သည့် စာမေးပွဲများ။</p>	<p>၇။ လူမှုရေးကဏ္ဍ။</p> <p>(က) ပြည်ထောင်စုက ချမှတ်ထားသည့် တိုင်းရင်းဆေးဆိုင်ရာမူဝါဒများနှင့် မဆန့်ကျင်သော တိုင်းရင်းဆေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများ။</p> <p>(ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အတွင်း လူမှုဝန်ထမ်း လုပ်ငန်းများ။</p> <p>(ဂ) မီးဘေးနှင့် သဘာဝ</p>	

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>(ဃ) ကိုယ်ပိုင်ကျောင်းများနှင့် သင်တန်းများ။</p> <p>(င) အမျိုးသားအားကစား။</p> <p>(စ) အမျိုးသားကျန်းမာရေး။</p> <p>(ဆ) တိုင်းရင်းဆေးပညာနှင့် တိုင်းရင်းဆေးဝါး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး။</p> <p>(ဇ) ကုသိုလ်ဖြစ် ဆေးခန်းများနှင့် ဆေးခန်းများ၊ ပုဂ္ဂလိက ဆေးရုံများနှင့် ဆေးခန်းများ။</p> <p>(ဈ) မိခင်နှင့် ကလေး စောင့်ရှောက်ရေး။</p> <p>(ည) ကြက်ခြေနီအသင်း။</p> <p>(ဋ) အစားအသောက်၊ ဆေးဝါး၊ ဆေးပစ္စည်းနှင့် အလှကုန် စသည် တို့ တုပရောနှောထုတ်လုပ် ရောင်းချခြင်းမှ ကာကွယ်ရေး။</p> <p>(ဌ) ကလေးသူငယ်များ၊ လူငယ် များ၊ အမျိုးသမီးများ၊ မသန်မစွမ်းသူများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ အခြေအနေမဲ့များအား စောင့် ရှောက်ရေး။</p> <p>(ဍ) ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည် ထူထောင်ရေး ကိစ္စရပ်များ။</p>	<p>ဘေးအန္တရာယ်များ ကြိုတင်ကာကွယ်ရေး။</p> <p>(ဃ) ကုန်တင်၊ ကုန်ချ လုပ်ငန်း။</p> <p>(င) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့်</p> <p>(၁) ယဉ်ကျေးမှု အမွေ အနှစ်များ ထိန်းသိမ်းရေး။</p> <p>(၂) ပြတိုက်နှင့် စာကြည့်တိုက်။</p> <p>(၈) ဇာတ်ရုံ၊ ရုပ်ရှင်ရုံနှင့် ဗီဒီယိုရုံ။</p> <p>(ဆ) ဓာတ်ပုံ၊ ပန်းချီ၊ ပန်းပု၊ စသည့် ပြပွဲများ။</p>	

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>(ဗ) မီးသတ်တပ်ဖွဲ့။</p> <p>(ဏ) အလုပ်လုပ်ချိန်၊ နားချိန်၊ အလုပ်ပိတ်ရက်များနှင့် လုပ်ငန်းခွင် ဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး။</p> <p>(တ) ဝါဏီဇူ ပဋိပက္ခ။</p> <p>(ထ) လူမှုဖူလုံရေး။</p> <p>(ဒ) အလုပ်သမား အဖွဲ့အစည်းများ။</p> <p>(ဓ) ပြည်ထောင်စုက စီမံခန့် ခွဲသည့်</p> <p>(င) ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု သို့မဟုတ် သမိုင်းဝင်ဒေသများ၊ အဆောက်အအုံများ၊ အထိမ်း အမှတ်များ၊ မှတ်တမ်းများ၊ ကျောက်စာများ၊ မင်္ဂလာများ၊ ပေပုရပိုက်များ၊ လက်ရေးစာများ၊ လက်ရာများ၊ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန လုပ်ငန်းများ။</p> <p>(၂) ပြတိုက်များ၊ စာကြည့်တိုက် များ။</p> <p>(န) စာပေ၊ သဘင်၊ ဂီတ၊ ရိုးရာ၊ ပန်း၊ ရုပ်ရှင်၊ ဗီဒီယို။</p> <p>(ပ) မွေးဖွားခြင်းနှင့် သေဆုံးခြင်း ဆိုင်ရာ မှတ်ပုံတင်ရေး။</p>		

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>၁၀။ စီမံခန့်ခွဲရေးကဏ္ဍ။</p> <p>(က) အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေး။</p> <p>(ခ) ရွာမြေ၊ မြို့မြေစီမံခန့်ခွဲရေး။</p> <p>(ဂ) အိမ်ငှား၊ မြေငှား။</p> <p>(ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေတတ်သော ဆေးဝါး။</p> <p>(င) နိုင်ငံတော် လျှို့ဝှက်ချက် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများ။</p> <p>(စ) အသင်းအဖွဲ့များ။</p> <p>(ဆ) အကျဉ်းထောင်များ။</p> <p>(ဇ) နယ်စပ်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေး။</p> <p>(ဈ) သန်းခေါင်စာရင်း။</p> <p>(ည) နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း၊ နိုင်ငံသား ပြုခြင်း၊ နိုင်ငံသားအဖြစ်မှ ရပ်စဲခြင်း၊ ရုပ်သိမ်းခြင်း၊ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးနှင့် မှတ်ပုံတင်လုပ်ငန်း။</p> <p>(ဋ) ဘွဲ့ထူး၊ ဂုဏ်ထူး။</p>	<p>၈။ စီမံခန့်ခွဲရေးကဏ္ဍ။</p> <p>(က) စည်ပင်သာယာရေး။</p> <p>(ခ) မြို့ရွာနှင့် အိုးအိမ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး။</p> <p>(ဂ) ဂုဏ်ထူးဆောင် လက်မှတ်များနှင့် ဂုဏ်ထူး ဆောင် ဆုပစ္စည်းများ။</p>	
<p>၁၁။ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ။</p> <p>(က) တရားစီရင်ရေး။</p> <p>(ခ) ရှေ့နေများ။</p> <p>(ဂ) ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၊ ကျင့်ထုံးများ။</p>		

ဇယား ၁	ဇယား ၂	ဇယား ၃
<p>(ဃ) တရားမ ဥပဒေများ၊ ကျင့်ထုံးများ အပါအဝင်၊ ပဋိညာဉ်၊ အနုညာတ စီရင်ဆုံးဖြတ်ရေး၊ တရားစွဲဆိုပိုင်ခွင့်ရှိသော နစ်နာချက်များ၊ လူမွဲအဖြစ် ခံယူခြင်း၊ ယုံမှတ်အပ်နှံခြင်းနှင့် ယုံမှတ် အပ်နှံထားသဖြင့် စီမံပိုင်ခွင့်ရှိသူများ၊ အမွေထိန်းနှင့် ပစ္စည်းထိန်း၊ မိသားစုဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၊ အုပ်ထိန်းသူများနှင့် အုပ်ထိန်းခံရသူများ၊ ပစ္စည်းလွှဲပြောင်းခြင်း၊ အမွေဆက်ခံရေး။</p> <p>(င) သက်သေခံဥပဒေ။</p> <p>(စ) ကာလစည်းကမ်းသတ်။</p> <p>(ဆ) အမှုတန်းဖိုးသတ်မှတ်ခြင်း။</p> <p>(ဇ) သီးခြားသက်သာခွင့်။</p> <p>(ဈ) နိုင်ငံခြားစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ။</p> <p>(ည) ပင်လယ်ရေကြောင်း စီရင်ပိုင်ခွင့်။</p> <p>(ဋ) ပင်လယ်စားပြမှုများ၊ နိုင်ငံတကာ ပင်လယ်ပြင် သို့မဟုတ် ကောင်းကင်ယံ၌ ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ဖောက်ဖျက်၍ မြေပြင် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာပင်လယ်ပြင် သို့မဟုတ် ကောင်းကင်ယံ၌ ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုများ။</p>		

နောက်ဆက်တွဲ ၁

ဇယား ၅ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များက ကောက်ခံရမည့် အခွန်အခများ ⁸⁶ ပုဒ်မ ၂၅၄ ကို ရည်ညွှန်းသည်။

- ၁။ မြေယာခွန်။
- ၂။ ယစ်မျိုးခွန်။
- ၃။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် ဆည်များ၊ တာတမံများကို အရင်းခံသည့် ရေခွန်၊ တာတမံခွန်နှင့် ထိုဆည်များ၊ တာတမံများ၏ ရေအားဖြင့် ထုတ်လုပ်ရရှိသည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား သုံးစွဲခ။
- ၄။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များက စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် လမ်းများ၊ တံတားများ ဖြတ်သန်းခ။
- ၅။ (က) ရေချိုငါးလုပ်ငန်းအပေါ်တွင် စည်းကြပ်ကောက်ခံသည့် ဘဏ္ဍာတော် ကြေး။
(ခ) သတ်မှတ်ထားသော အကွာအဝေးအတွင်း ပင်လယ်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းအပေါ်တွင် စည်းကြပ်ကောက်ခံသည့် ဘဏ္ဍာတော်ကြေး။
- ၆။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ကုန်းလမ်း၊ ရေလမ်းသုံးယာဉ်များ ဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ စည်းကြပ်သော အခွန်။
- ၇။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ပိုင် ပစ္စည်းများရောင်းရငွေနှင့် ငှားရမ်းခများ၊ ယင်းပစ္စည်းများမှ ရရှိသော အခြားအကျိုးအမြတ်များ။
- ၈။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များက ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် သတ်မှတ်ကောက်ခံသည့် အခကြေးငွေများ၊ အခြားအခွန်အခများနှင့် အခြားရငွေများ။
- ၉။ တိုင်းဒေသကြီး တရားလွှတ်တော် သို့မဟုတ် ပြည်နယ် တရားလွှတ်တော်အပါအဝင် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ရှိ တရားရုံးများက ချမှတ်သည့် ဒဏ်ငွေများ၊ ဝန်ဆောင်မှုအတွက် ကောက်ခံသည့် အခွန်အခများနှင့် အခြားရငွေများ။

- ၁၀။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေများ ထုတ်
ချေးသဖြင့် ရရှိသော အတိုးများ။
- ၁၁။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုဖြင့် ရရှိ
သည့် အကျိုးအမြတ်များ။
- ၁၂။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ သစ်တောများမှ
အောက်ပါ ပစ္စည်းများ ထုတ်ယူသည့်အတွက် ကောက်ခံသည့်
အခွန်အခများ
(က) ကျွန်းနှင့် သတ်မှတ်သော သစ်မာများမှအပ ကျန်သစ်
များအပေါ်တွင် ကောက်ခံသည့် အခွန်၊
(ခ) ထင်း၊ မီးသွေး၊ ကြိမ်၊ ဝါး၊ ငှက်သိုက်၊ ရှာစေး၊ သနပ်ခါး၊
ထင်းရှူးဆီ၊ သစ်မွှေး၊ ပျားထွက်ပစ္စည်းများ စသည်တို့
အပေါ် ကောက်ခံသည့် အခွန်။
- ၁၃။ မှတ်ပုံတင်ကြေး။
- ၁၄။ ပွဲခွန်။
- ၁၅။ ဆားခွန်။
- ၁၆။ ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေမှ ရရှိသည့် ဘဏ္ဍာငွေများ။
- ၁၇။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ စည်ပင်သာယာ
ရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ထည့်ဝင်ငွေများ။
- ၁၈။ ပိုင်ရှင်မပေါ်သော သွင်းထားငွေများနှင့် ပစ္စည်းများ။
- ၁၉။ ရတနာသိုက်။

နောက်ဆက်တွဲ ၈ - (၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ)
ဒုတိယဇယား၊ အထူးအုပ်ချုပ်ရန် သတ်မှတ်သော ဒေသများ

အပိုင်း (၁)

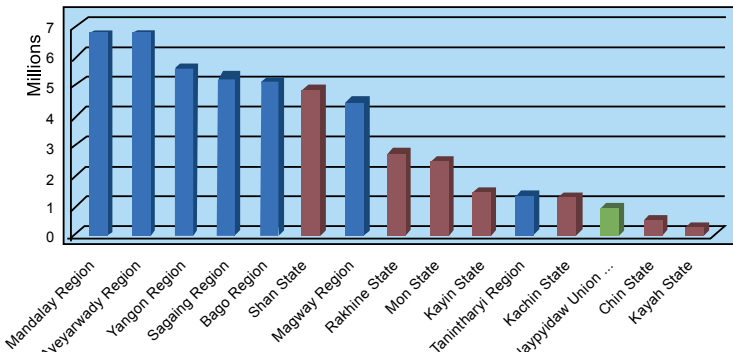
- ၁။ ပဒေသရာဇ် ရှမ်းပြည်။ (ဗမာနိုင်ငံအစိုးရ နိုင်ငံရေးဌာနက ၁၉၂၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၇ ရက်နေ့စွဲဖြင့် အမိန့်ထုတ်ပြန်ချက် ၃၁ တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့်အတိုင်း၊ ယင်းအမိန့်ကို ဤအက်ဥပဒေ အာဏာမတည်မီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲချက်ရှိက ယင်းရှိသည့်အတိုင်း။)
- ၂။ ပဒေသရာဇ် ရှမ်းပြည်တွင် မပါဝင်သည့် ရှမ်းနယ်များ။ (ဗမာနိုင်ငံ အစိုးရ နိုင်ငံရေးဌာနက ၁၉၂၂ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၅ ရက်နေ့ စွဲဖြင့် အမိန့်ထုတ်ပြန်ချက် ၄၁ တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့်အတိုင်း၊ ယင်းအမိန့်ကို ဤအက်ဥပဒေအာဏာမတည်မီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ချက်ရှိက ယင်းရှိသည့်အတိုင်း။)
- ၃။ ရခိုင်တောင်တန်းဒေသများ။
- ၄။ ချင်းတောင်စီရင်စု။
- ၅။ မြစ်ကြီးနား၊ ဗန်းမော်နှင့် ကသာ စီရင်စုတို့ ပါဝင်သော ကချင် တောင်တန်းဒေသများ။
- ၆။ ဆွမ်ရဒေသ။
- ၇။ တြိဂံနယ်မြေဟု တွင်သော ဒေသ။
- ၈။ အထက်ချင်းတွင်းစီရင်စု မြောက်ဘက်တွင် - ရှိသည့် ဟူးကောင်း တောင်ကြား ဒေသဟု တွင်သော ဒေသ။
- ၉။ သံလွင်စီရင်စု။
- ၁၀။ အုပ်ချုပ်မှု မရှိသေးသော ဒေသအားလုံး။

အပိုင်း (၂)

- ၁။ အပိုင်း ၁ တွင် မပါဝင်သည့် မြစ်ကြီးနားနှင့် ဗန်းမော်တို့မှ အစိတ်အပိုင်းများ။
- ၂။ အထက်ချင်းတွင်း စီရင်စုရှိ ဟုမ္မလင်း ဆပ်ဒီရီဇံ၊ မော်လိုက် ဒီရီဇံ၊ ယခင်က တမူးမြို့နယ်မှ ကျေးလက်ဒေသများ။
- ၃။ ကြာအင်းမြို့နယ်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်မှ မြဝတီတိုက်နယ်၊ တောင်ငူစီရင်စုအရှေ့ဘက်ခြမ်းနှင့် သထုံစီရင်စုရှိ တောင်တန်း ဒေသများ (ဘုရင်မင်းမြတ်က ကောင်စီတွင် ဖော်ပြတော်မူသည့် အတိုင်း)။

နောက်ဆက်တွဲ ၄

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များရှိ ခန့်မှန်းလူဦးရေစာရင်း။





ပြည်နယ်များ (အနီ) နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများ (အဖြူ) ပြ မြေပုံ
(ဝီကီမီဒီယားမှ ရယူသည်။)

ရည်ညွှန်းချက်များ

1. This paper has been drafted by Marcus Brand, who holds a doctoral degree in constitutional law from the University of Vienna, and has worked for the UN and other intergovernmental organizations in post-conflict or democratic transition contexts such as Kosovo, Macedonia, Nepal, Tunisia, and most recently Myanmar. The opinions expressed in this paper are the author's only, and nothing in this paper should be construed as having been endorsed or approved by the United Nations or any part thereof. The paper is intended to stimulate debate and reflection, and constructive critical comments or corrections of factual errors are gratefully received at marcus.brand@yahoo.com

2. For instance, the Karen National Union (the political wing of the armed KNLA) states on its website that its objective is to “to establish a genuine Federal Union”. At a recent public event in Bangkok organized by the Foreign Correspondent's Club in Thailand, KNU representatives restated these demands as central to their struggle and as core demands in their negotiations with the Myanmar government. Interestingly, the KNU uses the Burmese term for union “pyidaungsu”, but translates it as “federal union” in English. For more see <http://karennationalunion.net./index.php/burma/freedom/about-the-knu>.

3. This paper is written with reference to the English version of the 2008 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar, published by the Ministry of Information. The official and binding version of the Constitution is in Myanmar language, which is not accessible to the author of this paper.

4. The Forum of Federations, an international organization based in Ottawa, Canada, is dedicated to the study of federalism, the exchange of experiences among federal countries and assists countries in building federal systems.

5. Watts, in his *Comparative Federal Systems*, qualifies South Africa, Russia, and Argentina as quasi-federations, and Malaysia and Venezuela as centralized quasi-federations, and India as a federation with some quasi-federal aspects. The book was published before the new Constitution of Myanmar came into force.

6. Ronald Watts, *Comparing Federal Systems*, 2008

7. Although the author has had the privilege to meet and learn from Prof. Watts in person before, he was not consulted in the context of preparing this paper. The interpretation of Watts' characterizations and their application to Myanmar is only based on the author's personal interpretation, and has not been endorsed by Prof. Watts himself.

8. The Defence Services provide a quarter of the members of the two union chambers, and a third of the members of state/region assemblies. Enabling the Defence Services to be able to participate in the national political leadership role of the state is one of the six basic principles governing the Constitution as a whole. The military essentially operates as a closed system in itself, and is not governed and controlled by civilian laws and institutions.

9. Art 168,

10 Art 262 (m)

11 Art 262 (l)

12 Art 264 (b)

13. Art 261

14 Amending the Myanmar Constitution is particularly difficult: while the general rule is to obtain a vote by a majority of more than seventy-five percent of all the representatives of the bicameral Union Parliament, many provisions relating to the basic structure and functioning of state institutions are additionally protected by the requirement of a referendum (Art. 436). This high threshold, effectively, also gives the military a veto against any such amendments, as at least some of the military MPs would have to support such changes.

15. Except small differences such as in the numbers of members of the state/regional Hluttaws, see Article 161.

16. Art. 450

17. The debates actually predate the independent period to some extent, as already the British colonial administration, not least through its Government of India Act and Government of Burma Act of 1935 had laid down important elements of autonomy that were later incorporated into the 1947 Constitution, offered on an asymmetrical basis to the frontier areas beyond “Ministerial Burma”. It stated that “no Act of the Legislature shall apply to any area specified in the

Second Schedule to this Act unless the Governor by public notification so directs". The Second Schedule lists what later became the Shan, Kachin, Chin States as well as other areas (see Annex).

18. The agreement also confirmed the "financial autonomy now vested in the Federated Shan States" and recognized the entitlement of the Kachin Hills and the Chin Hills to receive financial assistance from the revenues of Burma. Janelle Saffin's analysis of the 1947 Constitution is that "whilst the establishment of a federal system was not included in the Panglong Agreement, it was however premised on it, as was the Panglong meetings themselves, and it was agreed that it was also to be the subject of detailed consideration by the Constituent Assembly. (...) Certainly some federal elements were included, not many, with secession included, but the essence of federalism was left out." See fn 20.

19. Robert Taylor, in his magnum opus "The State in Myanmar" explains that one of the conditions the British had insisted on before granting independence was that the leaders of the Shan States and of the hill tribes had to agree to cede their territories to an independent government in Rangoon and that, as called for by the 1947 Aung San-Attlee accord, the Shan sawbwas and the 'leaders of the Kachins and Chins' agreed to join Burma in a federation (emphasis added). That agreement was later ratified by a British House of Commons Special Committee. Founding myths of 'coming-together' federations vs. 'holding-together' federations are a significant element determining the dynamics between constituent units and the federation, but are also often left unresolved even in existing and well- functioning federal systems.

20. Janelle Saffin, in her article “Federalism, Burma and How the International Community Can Help”, describes how “Federalism was at the heart of the decision of ethnic leaders’ decision to join together to form a modern post- independence ‘Union of Burma’.” However, it soon became clear that “the federalism envisaged by Burma’s ethnic leaders was not being implemented.”

21. The President could act, as a rule, only upon the advice of the Union Government.

22. With an overall population of around 15 million, this figure would have translated to between 150 and 500 members (it was in fact 250, that is 60,000 population per member). At the current size of the population this would be a minimum of 600 and a maximum of 2000 (and at the same rate as in 1950, that would be equivalent to around 980 members).

23 Except for the Special Division of the Chins and the Karenni State, where the ration could be higher.

24 They would be elected by the Shan sawbwas (traditional councils).

25 Of which six would be Kachins and six non-Kachins.

26. Notably not “of Karen State” as that had not been established along the same lines as the others. Karens also habitually reside in areas outside Karen State proper in large numbers. Note that ICG in its 2011 report No. 214 quoted a Karen community leader as saying that a federalism based on ethnic minority states was not a workable

solution for addressing Karen political aspirations, as more than half the Karen population does not live in Karen State.

27. Only Kachin had had its tradition of separate statehood, in the form of the Federated Shan State and Wa state. Karenni/Kayah had until then been part of the Federated Shan States, and Kachin was formed out of two districts of Mandalay division.

28. As the Karens had not signed up to the wartime Panglong agreement, the Karen State was created only in 1951. The particular problem of a Karen State is the fact that a significant portion of Myanmar's Karens live outside what is nowadays Kayah State, in Yangon and areas of Bago and Ayeryawaddy Region, as well as Mon State.

29. Art. 209 of the 1947 Constitution

30. Karenni was renamed Kayah in 1952. To avoid confusion, only Kayah is used for the State from here.

31 Art. 201 to 206 of the 1947 Constitution

32 The Prime Minister could dismiss any member of government at will.

33. In the case of Shan State, it had to be an elected member of the Shan State Council. In the case of Kachin, it had to be a Kachin from among the members of the Kachin State Council. In the case of Karen, it had to be a member of parliament representing Karens. For Karenni, it would have to be a member of parliament representing the Karenni State.

34. Third schedule, List I, Art. 5(40) of the 1947 Constitution

35. ICG refers to the 1947 provisions for power sharing between the centre and the various ethnic states as the “result of hasty, fragile and inconsistent compromises with ethnic leaders”. See Myanmar: A New Peace Initiative, ICG Report No. 214, 30 November 2011.

36. Robert Taylor, *The State in Myanmar*, p.229-230, see also fn 20.

37 Quote from *The River of Lost Footsteps*, Thant Myint-U, 2006.

38. Despite an overall improvement of the situation and a significant number of ceasefires, the overall characterization appear to still be accurate today, six years later after Thant first published his book.

39. See fn 37.

40. Janelle Saffin, *Federalism, Burma and How the International Community Can Help*. Thant Myint-U, in *River of Lost Footsteps*, writes that although the Shans “had a constitutional right to secede, and though they promised not to use it, they wanted a new deal. [Prime Minister] U Nu was not unsympathetic and promised to work with the Shans and others. In early 1962 he convened a Nationalities Seminar in Rangoon to discuss these and related issues.”

41. ICG, 2011

42 In that, it went even further than its Yugoslav (1974) or Soviet (1977) counterparts.

43. Chin was upgraded to a State, Arakan was turned from a Division into a State, and Mon was created from parts of Tenasserim Division.

44. In 1989, Karen became Kayin, Tenasserim became Tanintharyi, Pegu became Bago, Arakan became Rakhine, Rangoon became Yangon and Irrawaddy became Ayeyarwaddy. Constitutionally, these new names were however only formalized with the 2008 Constitution. The 2008 Constitution also brought the creation of Naypyidaw, the territory of which had previously been part of Mandalay Division, as a Union territory.

45. Art 176. In order to balance out some of the distortions of proportionality this would create, the provision also included that townships with large populations shall, in addition, elect representatives in proportion to population as prescribed by electoral law and that additional members of the Pyithu Hluttaw shall, by law, be allotted to States or Divisions having less than 10 townships and less than 1 million in population. As candidates could be put forward only by the Burma Socialist Programme Party, the fact that some electoral constituencies were more or less represented than others was of rather marginal relevance, however.

46. ICG, 2011

47. Wa and Kokang are two of the areas that are constitutionally guaranteed as autonomous self-administered areas within Shan State.

48. ICG, 2011

49. Thant Myint-U, *The River of Lost Footsteps*, 2006

50 See Art. 436.

51. The map, taken from Wikipedia, is not included in the Constitution itself and is added here for illustration.

52. Art. 284 to 287

53. ICG's 2011 report states that following an agreement between the Shan State Peace Making Group and the United Wa State Army, "the UWSA could maintain its existing relations with China. This is important for the Wa, since they are heavily reliant on China. They have extensive business connections there, use its currency, communicate via its mobile telephone networks and even operate on its time zone. Wa-issued identification documents are accepted across the border, and Wa children can enrol in Chinese high-schools."

54. This distinction makes the self-administered areas more similar to the status of sub-provincial autonomous regions in China, than - to relate a famous example from Socialist Yugoslavia - the Province of Kosovo (between 1974 and 1989), which was at the same time an autonomous province with the Republic of Serbia, and a federal unit en par with other Republics of the SFRY.

55. Art. 74. The Pyidaungsu Hluttaw comprises of the (up to) 440 Members of the Pyithu Hluttaw and the 224 Members of the Amyotha Hluttaw.

56. Art. 446

57 At 325 and 326.

58. Articles 265 and 270. The President is given the formal power of appointment, but does not appear to have a right to refuse.

59 A new Ward and Village Tract Act, replacing its 1907 predecessor, has recently been adopted by the Union parliament. It foresees the election of Ward and Village Tract Administrators.

60. Art. 26, in the Section on Basic Principles, also relates to the Civil Service stating that civil services personnel shall be free from party politics, and that laws shall be enacted for Civil Services personnel to have security and sufficiency of food, clothing and shelter, to get maternity benefits for married women in service, and to ease livelihood for welfare of retired Service personnel.

61. See Annex.

62. See also section 11 (judiciary) of the list of powers of the Union tier of government, which gives the power to legislate on matters related to the judiciary to the Union legislature.

63. Revisional jurisdiction is a principle of the common law tradition that ensures that 'no one should be left without any remedy'. It is applicable in those cases where no right to appeal is otherwise afforded by the law. It is a type of supervisory jurisdiction based on the idea is to correct miscarriage of justice.

64. Art. 12 (a)

65. Art. 17 (a)

66. This article should not be construed to the effect that it justifies, endorses or approves of the new Constitution of Myanmar or any parts thereof. This would be completely beside the point, and also rather irrelevant. It is also not to downplay, ignore or excuse any of the human rights violations the state or other actors stand accused of having committed in the past or may still inflict on Myanmar's people. Important as they are, such considerations simply fall outside the scope of this paper. They have every right to be considered in the broader debate about the constitution and the emergence of the rule of law in Myanmar.

67. Reported by Ko Htwe in http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=21107 . The article is based on a report of the speech in the official state newspaper The New Light of Myanmar.

68 The author recalls, however, a recent private conversation with one of the key presidential advisors who explicitly referred to the “federal pattern” of the 2008 Constitution.

69. The Millennium Declaration, Rights and Constitutions, Yash Ghai and Jill Cottrell, Oxford University Press, 2010

70. Watts, Comparing Federal Systems

71. This being the first of the basic principles laid down by the Constitutional Convention, and repeated in the Preamble and Basic Principles Part of the Constitution.

72. Robert Taylor, in *The State of Myanmar*, explains how the “prevailing

mood of nationalism in the 1930s and 1940s gave emotional and intellectual credence to claims for unique national status for the 'Karen', 'Karenni', 'Chin', 'Kachin', and 'Shan' groups which the British had nominated as ethnically (or in those days 'racially') distinct from the 'Burman' who lived in the plains. Even Burma's Communists, borrowing from Stalin's doctrines about nationalities, accepted the legitimacy of these labels and it was their ideas, along with notions about nationality common in liberal thought at the time, that shaped the 'federal' nature of the Union of Burma as set forth in the 1947 Constitution."

73. This was, however, also the case in similar circumstances in Indonesia earlier, and, more recently, in Nepal.

74 Saffin, *Federalism, Burma ...* (see fn 20)

75. ICG, 2011. The report includes interesting quotes that vividly illustrates this point: "On the morning of the 1962 coup, General Ne Win was quoted as saying: "federalism is impossible – it will destroy the Union"; a few days later his chief spokesman cited federalism as the main reason for the coup. During the National Convention that drew up the principles for the 2008 constitution, the military government again rejected the concept, explaining: "It's not possible to build small houses inside a big house"."

76. The ICG report quotes a Mon leader as saying that independence was no longer sought. "The aim, he said, was to devolve power to promote and protect the Mon identity and culture; create political space to govern their own affairs; and establish the right to manage their own natural resources and receive a fair share of the benefits."

77. Ibid.

78 Saffin, Federalism, Burma ...

79. Ibid.

80 Ibid.

81 ICG, 2011, p.15

82. Lintner writes, in his recent Asia Times online article 'Myanmar's endless ethnic quagmire', that "the new 2008 constitution grants the formation of local assemblies and the old divisions have been renamed "regions", but Myanmar is a Union only in name. (...) there has been no deviation from the previous ceasefire strategy: stop fighting, engage in business, and forget any visions of a federal Myanmar. According to sources familiar with recent government-ethnic group negotiations, ethnic leaders have been told that "a discussion about federalism is not even on the table." [...] Scrapping the 2008 constitution and drafting a new one based on some kind of federal concept is likely the only viable way ahead to resolving Myanmar's unresolved ethnic issue. Judging from the government's response to ethnic demands, that isn't likely to happen any time soon."

83. KNU spokesperson at the FCCT in Bangkok on 3 May 2012.

84. Myanmar would not be the first country to emerge as a functioning democracy on the basis of a Constitution drafted by the military, often in the context of a coup d'état. Chile, Turkey, Indonesia and Thailand are examples for countries that have experienced such circumstances.

85. The true test of the federal nature of the Constitution will, most likely, only emerge when at least some of the States and Regions are governed by a different political majority than the one prevailing at the Union level. The completion of a number of full budget cycles at the Union and Region/State level will also produce a number of discrepancies and challenges that will test the federal nature of the system.

86. The International Crisis Group, in its 2011 report 'A New Peace Initiative' describes the context for the distribution of resources as follows: "Ethnic minority communities feel that they have not had the economic opportunities they deserve. There are several aspects to this, but first among them is that some of the country's most valuable resources are found in ethnic minority areas. This includes much of the remaining stands of teak and other timber, its jade and gemstones, gold and silver, mineral deposits and hydroelectric potential. Communities believe that they have not benefited from a fair share of the profits from these resources. Under the new constitution, region/state governments do not control or have authority to tax the majority of these resources. This power lies with the national government in the case of teak and other restricted hardwoods, all underground resources, including gemstones, and all large-scale electric power production. While region/state budgets receive national contributions, there are no provisions for resource-sharing to factor in the calculation of those contributions."

